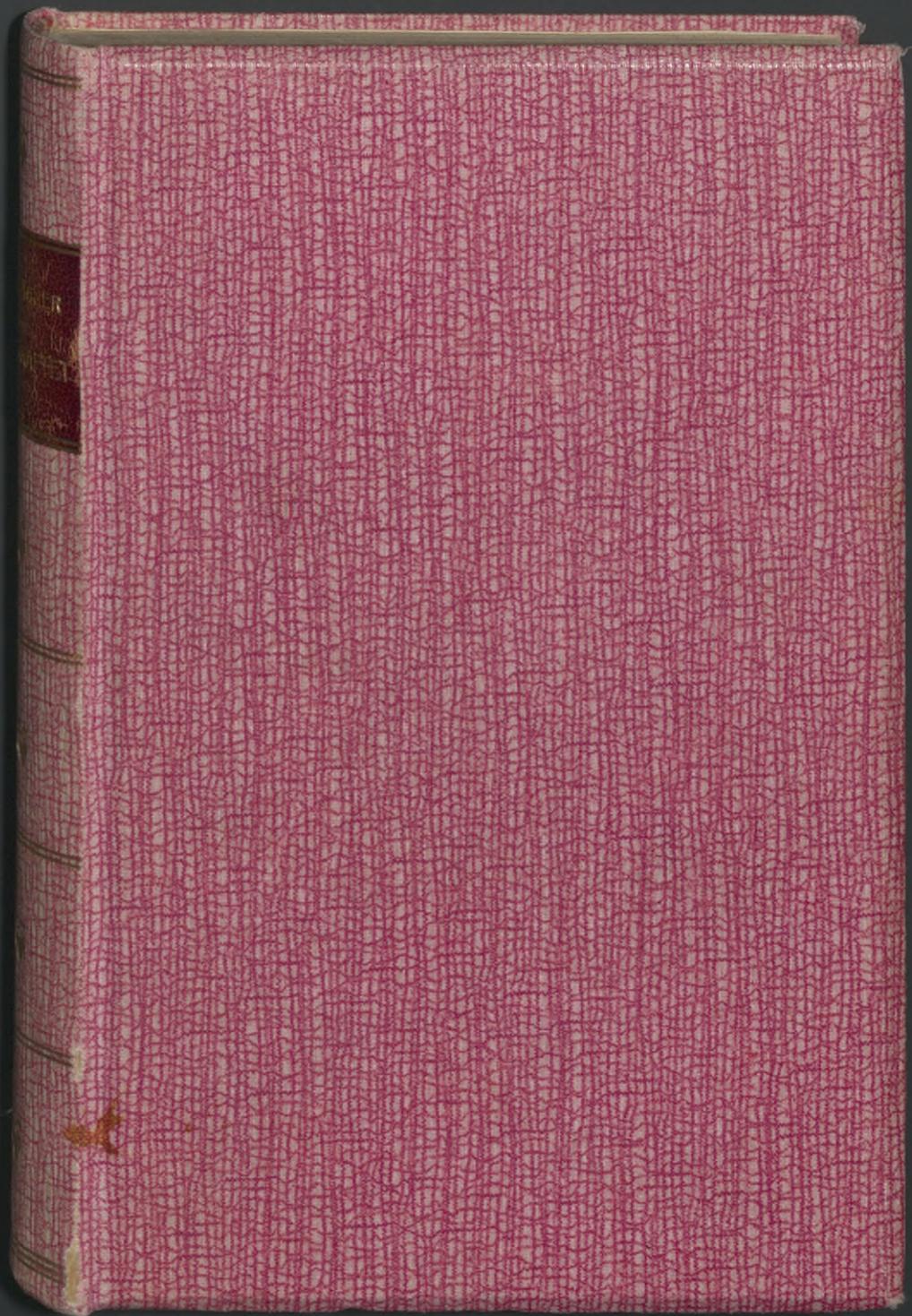

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

100
101

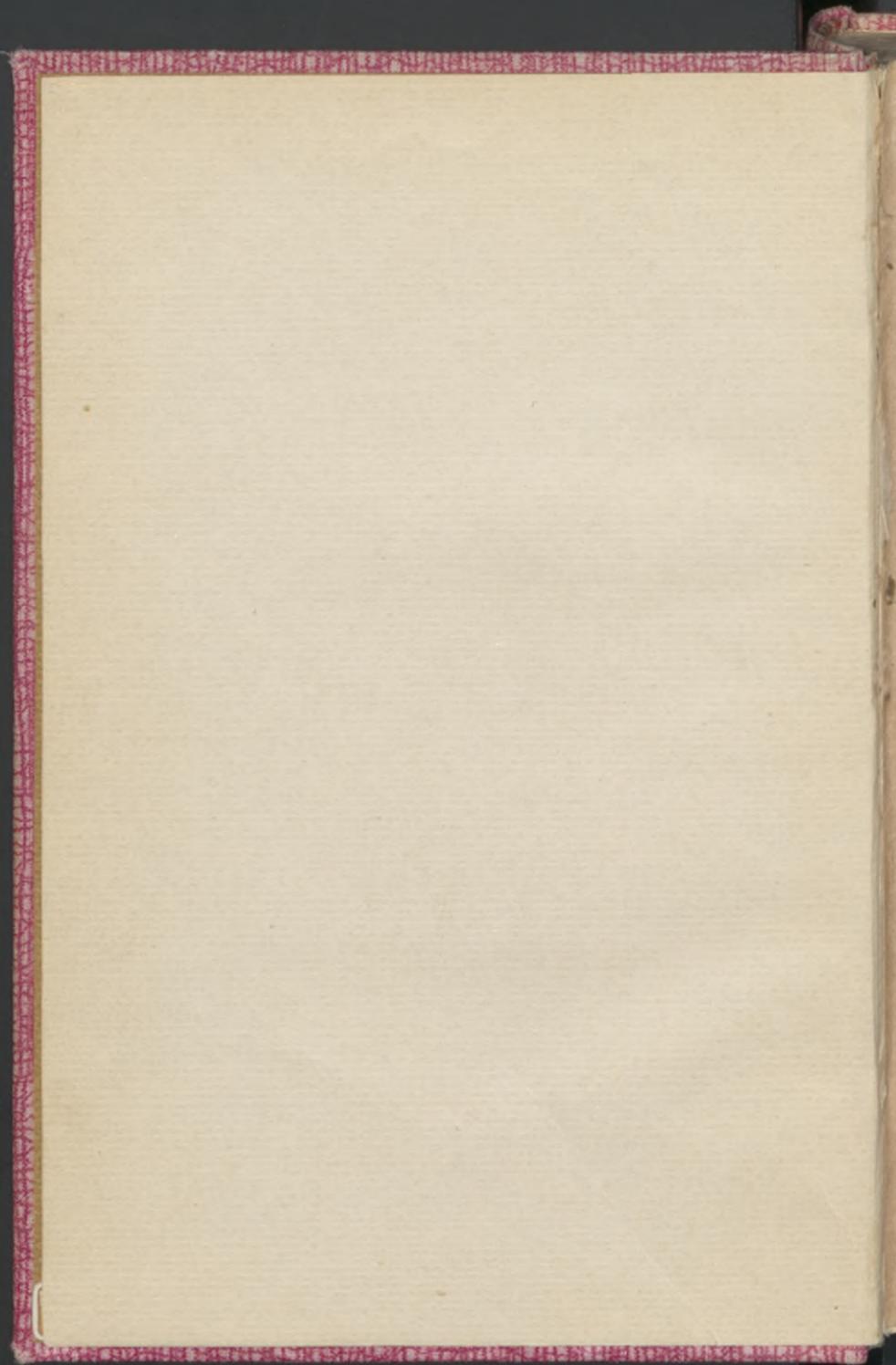
FR. LJUNGGRENS
BOKBINDERI
GÖTEBORG

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100180 0085

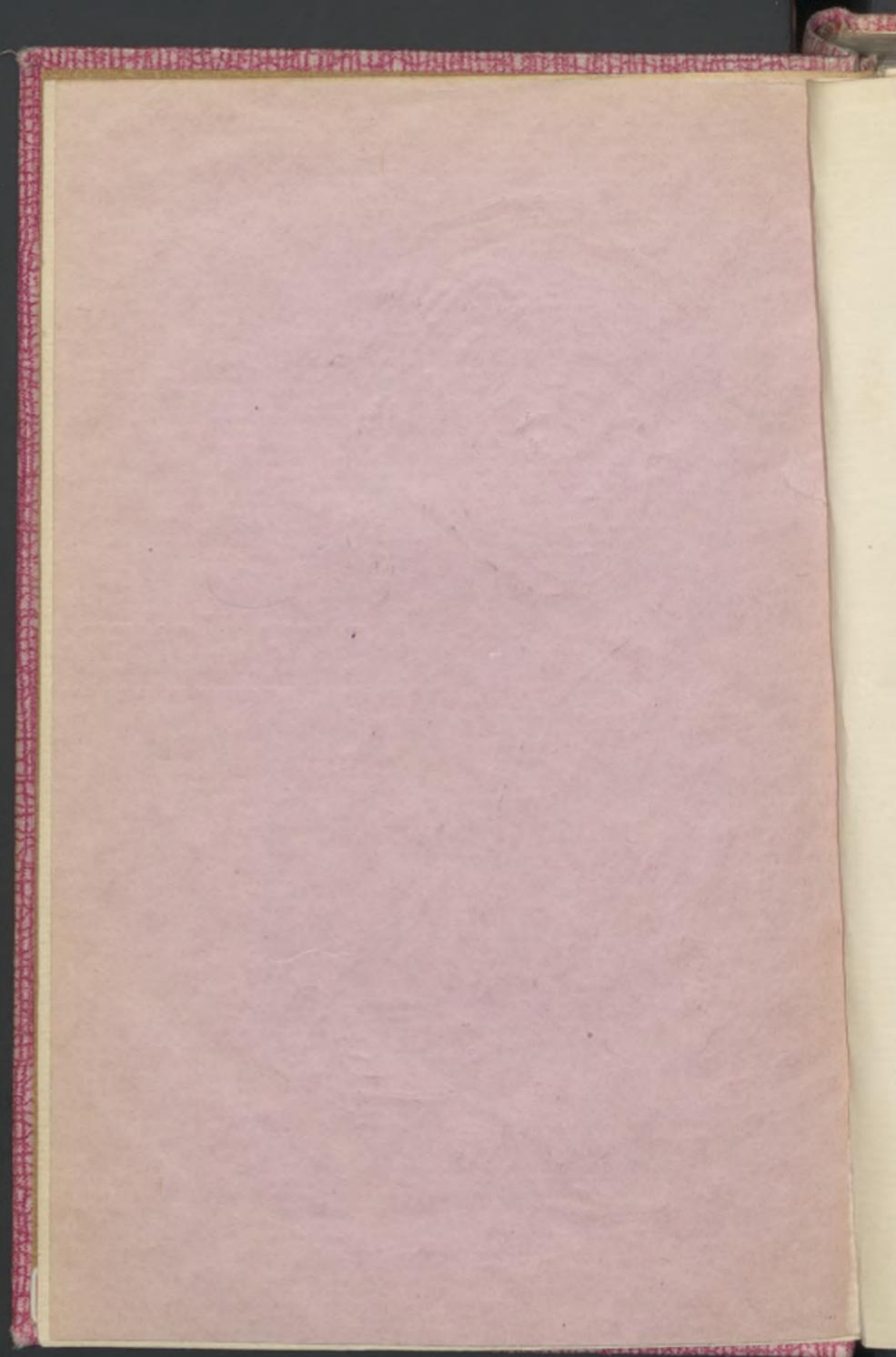

Amalia Lewné

·ELIN·WÄGNER·
PENNSKAFTET

A·B·LJUS·STOCKHOLM

PENNSKAFDET

PEÑISKA APTT

ELIN WÄGNER

PENNSKAFTET

STOCKHOLM 1910
AKTIEBOLAGET LJUS

ELVA MÄNGD

FENNSKAPET

ISAAC MARCUS'
BOKTRYCKERI-
AKTIEBOLAG
STOCKHOLM
1910

STOCKHOLM
1910

I.

FÖR den, som en gång hållit af en stationsinspektör, finns det helt visst angenämare sätt att tillbringa sin dag än att säfligt fara fram genom Sverige med ett persontåg.

På den tiden, då han var förste stations-skrifvare och den enda man i världen, voro alla dessa stationer, som man nu passerar: Nässjö, Mjölby, Katrineholm, lika många tänkta hem, där man kände ved- och köttpriserna och möjligheterna af ett bildadt umgänge. Sedan dess ha de visserligen återgått till att bli små sotiga samhällen utan betydelse, men man far icke förbi dem med likgiltighet, ty man har aldrig älskat någon annan. Och hela tiden, medan mil lägges till mil, följer en vissheten om att oundvikligt som ålderdomen nalkas den knutpunkt, dit han blef befordrad, och där det skall bli tjugo minuters uppehåll för middag, eller hur man nu vill kalla det. Redan för

en vecka sedan beslöt man sig för att åtminstone denna gång inte lämna kupén, men man tror icke, att det kommer att hjälpa mycket, ty man har för länge sedan upphört att hoppas något af sig själf. Kanske vänder man ryggen åt kupéfönstret och tar fram sitt smörgåspaket, men som kallskuret skall man äta det förflutna, och när tåget stått tio minuter, reser man sig brådskande, som om man glömt något mycket viktigt och skyndar ut på perrongen, där man vankar fram och tillbaka och med klappande hjärta stjär sig till en blick då och då genom de smutsiga rutorna i expeditionslokalen, till dess äntligen den, som man ville göra allt för att undvika, kommer ut genom en dörr, märkt med »förbjuden ingång». Han bär Den Röda Flaggan under armen, men den har icke längre samma underbara och symboliska betydelse som förr, då han segrade öfver en i Dess tecken. Hans rygg är bredare, hans nacke bredare, hans hållning själfbelåten och han låtsar icke känna igen en, men en gång ryter han: »gå inte så nära spåret!» Man undrar, om han någonsin tänker på en olustig vinternatt klockan tre vid en tom station, där en enslig signallykta blänkte öfver sorgsna, våta skenor, som löpte ut i söder och norr och förlorade sig i ett bottenlöst, drypande

mörker, undrar om han minns ett långt och hjärtslitande samtal som slutade med en brottnings om lif och död på skenorna, medan kontinental-tåget söderifrån kom störtande in på stationen, man undrar om det blott är en dröm, att det var detta samma blåroda ansikte, som då, likhvitt i lyktornas flämtande ljus, lutats öfver en, när man halvdöd slängdes upp på tåget, som rusade bort från stationen igen och förde en dit man icke ville. Men nej, det är ingen dröm, ty om något är sant i världen, så är det det, att man älskat honom omätligt, och att man gärna velat viga sitt lif åt den blygsamma uppgiften att hålla hvita gardiner i fönstret på Sveriges sotigaste station.

— Finnsta, tio minuter! sade konduktören, och Cecilia fortsatte genast: tänk, om det blifvit »Finnsta, tio år». Hon lät sin trötta blick glida öfver det röda, nedrökta stationshuset, och undrade hur det skulle varit att lefva sina dagar där uppe i frontespisvåningen och ligga och höra tågen rusa förbi om nätterna. I detsamma kom det för henne, att hon nu installerat sig vid alla första klassens stationer, ända från Eslöf, och hon undrade hvad de lärde skulle benämna en dylik sjukdom?

Här var emellertid något på färde. Hon böjde sig ut genom fönstret, djupt tacksam

mot damen med de många blommorna och vännerna, som valt att fara från Finnsta just i dag med detta förtviflade tåg. Hon stod ännu på perrongen med ryggen mot vagnen, medan hennes vänner slog en halfcirkel omkring henne, och Cecilia, som inte såg annat än en lång resrock och en hattslöja, försökte att af hennes vänner sluta sig till hennes ansikte, utan att komma till något antagligt resultat. De tycktes utgöra platsens kvinnliga societet: länsmansfrun, frun i pappershandeln, postfröken, och där kom stationsinspektorens fru farande med en pelargoniekvist, som nyss lyst däruppe i fönstret. Allas uppsyn uttryckte den viktighet, som brukar vara typisk för en nyvald styrelse, men samtidigt ett slags moderlig stolthet, och mycken önskan att tacka så, att hon, som reste, skulle minnas det. Afskeds-tagandet gick omständligt laget rundt, därpå utbragte en manlig stämman, antagligen länsmannens, ett »lefve för kvinnan i doktor Hennings person», det hurrades entusiastiskt och så upp på tåget, ty nu blåste stationsinspektoren, med en ursäktande handrörelse mot samhällets gäst, »han var ju tvungen att göra det». Gåtan var nu löst, doktor Ester Henning undervisade nämligen i hygien vid den skola, där Cecilia var lärarinna i språk, och de hade

någon gång mötts i korridorer och vid kollar. Ingenting var därför naturligare än att Cecilia hjälpte henne att få upp kupédörren och att plocka upp blommorna, hvaraf hälften lågo tappade ute i korridoren. Annars hade hon under alla år de arbetat tillsammans aldrig gjort något försök att närma sig doktorn, som hon betraktade ungefär som krymplingen ser på den, som har alla sina lemmar i behåll. Själftva hennes spänstighet, hennes klara stämma och klara skratt, hennes friska färg och — som Cecilia tyckte — af alla sorger ofördunklade bruna ögon, irriterade henne. Doktorn å sin sida hade alltid varit för mycket i farten, haft för mycket att tänka på för att ge akt på den stillsammaste och mest otillgängliga af alla lärarinnorna i skolan, men vid detta oväntade sammanträffande och med perspektivet af flera timmars resa framför sig, nickade hon strålande vänligt öfver hyllningsblommorna från Finnsta, »det var då roligt att träffa en kamrat, vi får väl sällskap hem till Stockholm?»

Cecilia uttryckte på sitt förbindliga sätt sin glädje öfver sammanträffandet, och så tillade hon med en gest mot blommorna, som ännu lågo i en hög på soffan: — doktor Henning tycks kunna glädja sig åt en sällsynt popularitet i Finnsta?

— Å, det är inte jag, sade doktorn blygsamt, men i sitt inre glädde hon sig öfver att den andra själf gifvit henne ett så osökt tillfälle att tala om sitt älsklingsämne. Ty fast hon just nu afslutat en föredragsturné och i tio dagar oafbrutet talat öfver samma text, så att stämbanden voro angripna af rösträtt, var hon genast villig att börja på nytt. Hon var visserligen van att omvända i större skala, men hon hade en djup känsla för betydelsen af hvarje själ, som vanns för saken, och skulle med glädje offra sin resdag på Cecilia. Om det lyckades med henne, vore hon inte den första, som doktorn omvänt på de svenska statsbanorna. Då Cecilia teg, fortsatte hon därför:

— Nej, som sagdt, det är inte jag, men rösträtten.

— Å, verkligen! sade Cecilia artigt.

— Jo, se, fortfar doktorn, det kommer sig af att jag varit i Finnsta och bildat en ny förening, och nu skall de här blommorna ytterligare få tjäna rösträtten, ty F. K. P. R. har möte i morgon för att inviga hösten, och generalen skall på estraden bli omgifven af löfkojor och astrar. Det kommer att glädja henne, hon har visserligen växthus och stor trädgård själf, men dessa är från hennes yngsta förening,

och man älskar alltid mest sin yngsta, som ni vet.

— Nej, det vet jag inte, och Cecilia drog sig liksom en aning, tillbaka.

Det blef en paus, doktorn satt och såg på Cecilia och försökte erinra sig hvad hon visste om henne för att få en grund för sina egna iakttagelser. Hon tyckte sig ha hört någon gång, att hennes far varit en adlig trafikdirektör, att dottern bott i sitt hem i Stockholm, till dess att föräldrarna dogo för något år sedan, att hon var mycket skicklig i språk, och att hon haft sin historia. För öfrigt kunde man nästan se allt detta på henne. Det finskurna ansiktet och det behagliga uppträdandet, så stillsamt, men så fullkomligt säkert, talade om härstamning från patricierhemmet, så gjorde också det sätt hvarpå hon förstod att få sitt ansikte artigt tomt, när hon yttrade någon förbindlig fras med sin förbehållsamma röst, medan hennes tankar antagligen sysslade med något helt annat. Och hvad angick »historien» — man behöfde inte vara läkare för att se, att hon gick och släpade på en gammal, van-skött sorg.

— Om jag kunde få henne in i det aktiva arbetet, tänkte Ester Henning, så skulle det vara en lycka för henne själf, och vi skulle

få en själ och en arm mera och kanske en ny möjlighet att komma åt adelskalendern.

Hon började prata, berättade hur väl hon blifvit mottagen i Finnsta och hur intresserade alla varit. — Cecilia var alltjämt lika artigt likgiltig, och när hon någon gång stack emellan med en fråga, förrådde hon en så djup okunnighet, att doktorn slutligen aldeles chockerad utbrast:

— Men fröken, ni måtte inte ha en aning om rösträttsarbetet?

— Nej, det har jag inte, svarade hon utan en aning om hvilken hädelse hon tog i sin mun.

Doktorn lät händerna sjunka ner i knät.

— Vill ni verkligen säga mig, att ni, en modern, själf försörjande kvinna, kan lefva i Stockholm fullständigt utanför något så stortadt — hon lade särskild tonvikt på ordet — och något så betydelsefullt, som kvinnornas strid för sin rösträtt?

Hur ofta doktorn än fick exempel på att sådant var möjligt, blef hon för hvar gång lika förvånad och öfverväldigad, och aldrig skulle hon få en tillfredsställande lösning på mysteriet eller förlika sig med det.

— Jag lefver utanför allting, sade Cecilia, ödmjukt men utan blygsel. Det var först

helt nyligen jag af en händelse fick höra, att vi förlorat Norge.

Doktorn teg litet, medan hon funderade.

— Ni kanske tycker det är oförsvarligt taktlöst, att jag tar itu med er, så här, sade hon.

— För all del, sade Cecilia, doktorn är ju själf så varmt intresserad.

— Ja, ser ni, man kan helt enkelt inte försvara, jag tänker nu bara på ens eget bästa, att så helt gå upp i sitt brödförvärf. Ni är ju lärarinna; var viss, att ni aldrig får drägliga löneförhållanden, att vi aldrig kan öfvertyga myndigheterna om rättvisan af lika lön för lika arbete, förr än vi får rösträtt. Men med den skall vi nog lätt öppna ögonen på de blinde och förstockade.

— Jag går inte upp i mitt arbete heller egentligen, svarade Cecilia, och jag har så jag reder mig. Jag är alldeles ensam.

— Är alla era kamrater det också? Är där inga bland dem, som sliter ut sig på privatlektioner, emedan lönen är för liten för att försörja sin mor eller betala sina studie-skulder ensamt på den? Är där inga änkor, som fått öfvertaga familjeförsörjarens roll? Doktorn såg skarpt på Cecilia och märkte med tillfredsställelse att hon rodnade.

— Joo, det förstås, och det är alldeles utmärkt med rösträtt, sade hon, och jag antar, att vi får vara tacksamma, — med en liten kompliment mot doktorn — tacksamma, mot dem, som orkar arbeta så där mycket, men jag skulle inte kunna — — —

— Men om ni hvarken går upp i ert arbete eller i er familj, något måste ni väl ha att lefva för?

— Måste — nej, det vore väl pretentiöst att inte kunna lefva ändå, sade Cecilia med orubblig resignation. — En ny station. Hur många rum kunde det vara i inspektorsvåningen? Var det inte här det var en sådan stor och vacker trädgård, som hörde till? Ack, det blir bättre, när jag kommer till Stockholm.

Långt borta hördes den outtröttliga doktors stämma: tror ni det tjänar något till, att jag försöker få er med i vårt arbete?

— Jag vet inte, jag har så många blinda är bakom mig, sade Cecilia lågt.

— Det skall ni inte behöfva säga mig, tänkte doktorn, men sade: kom åtminstone med på mötet i morgon, det kan inte skada er. Man kan hinna med mycket mellan tårarna . . .

Cecilia log.

— Det är ingen underkur jag ville försöka

med er, fortsatte doktorn, det är en alldeles enkel och oskadlig, som försökts af många sjuka — ni hör, att jag betraktar er som en patient. Jag ordinerar er arbete och kamratskap.

— Men gärningar utan tro hvad skall ni med dem?

— Tron kommer, var säker, sade doktorn hoppfullt, och redan utan den måtte ni väl göra nytta. En häst eller ett stadsbud kanske inte tror så mycket, men kan vara alldeles outhärliga ändå. Om ni bara t. ex. vill åta er att sitta på rösträttsbyrån ett par timmar i veckan, kuvertera cirkulär och skriva utanskrifter är mycket vunnet.

— Jag förstår, sade Cecilia. Och jag tycker det är en stor lättnad att ni inte talar om »Den Stora Saken» och »vårt Mål», Men finns det inte fullt upp med hästar och stadsbud, som slåss om att göra det arbetet?

— Jo, men vår rörelse är fattig och impopulär hos dem, som ger donationer. Hvad bryr sig de rika kvinnorna om rösträtt, och hvad bryr de sig om att det finns tusentals af deras stackars medkvinnor, för hvilka rösträtten skulle kunna bli ett medel till förvärfvandet af rättvisa och bröd? Vi behöfver sådana krafter, som inte begär hvarken timpen-

ning eller foder, och dem är det hjärtskärande ondt om. Ni skall tro mig om inte förr, när ni ser hur hänförda de blir, flickorna, när jag kommer dragande med er i triumf till Lästmakaregatan 6. Där har vi rösträttsbyrån, tillade hon förklarande.

— Kan jag få arbeta ut mig? frågade Cecilia, som fått en idé.

— Ja visst, sade Ester Henning gladt, därtill finns enastående tillfällen inom vår rörelse. Jag skall visa er flere, som gjort det på öfverraskande kort tid.

— Tänk, jag tror ni förstår mig, sade Cecilia förvånad. Kanske jag skulle göra ett försök, med villkor att ni inte fordrar det minsta intresse af mig, och att jag får göra vanligt hjälpgummegöra utan att någon förklarar för mig hvad det skall vara till. För börjar man med det, då slutar jag. Jag skulle en gång ge språklektioner i KFUK...

Hon suckade.

— Vi skall inte fordra mer än en tydlig piktur af er, försäkrade Ester Henning, men skyll inte på mig, om en dag intresset kommer af sig själf, för det gör det.

— Är ni så säker på det, frågade Cecilia och betraktade Ester Henning med ett småleende, hvars ironi ej bekom denna det minsta.

— Jag skall ge er ett litet exempel på hur dyrbar saken kan bli en, när man tjänat den en tid, sade hon. Jag kommer från Normandie, reste dit i öfvermåttet af trötthet för att ligga och tuga vid Atlantiska hafvet, jag som docerar elfva månader af de tolf — —

— Vid de stora hafven bör man lida sina kval, insköt Cecilia sakkunnigt.

— Ja, och sedan gå till de stora städerna och finna sig nya, sade doktorn och slog ut med handen. Har ni varit i Normandie?

— Ja, men det är mycket länge sedan.

— Nå, då vet ni alldeles hur läkande och stärkande det är att lefva borta från allt, att ligga där på branten, där Frankrike stupar rakt ner i vågorna och känna sig som en bit af den gröna saltöfverspolade franska grästorfvan, medan floden faller och stiger, och hafvet vandrar in mot land, dånande som tramp af tunga hofvar — — Doktorn hade ofrivilligt kommit in i en fras ur sitt senaste föredrag, och Cecilia fick ett långtansfullt uttryck i ögonen, den kufvade lärarinnans blick, som reser tillbaka till klassrummet och höstterminen.

— Men, fortsatte doktorn, trots allt detta, när jag en dag fick ett telegram från V. U. —

Verkställande utskottet, rättade hon med ett medlidsamt leende, — V. U., som bad mig, att ta en föredragsturné på hemvägen, så vaknade jag genast upp och blef rörd, som då man skådar ett kärt gammalt ansikte efter lång skilsmässa. Jag kände, att jag hellre vill vara en oansenlig rösträttskvinna i Stockholm än en sorglös grästorfva vid Atlantiska hafvet och hellre se mina fula och tacksamma svenska auditorier än solen sjunka vid Frankrikes kust.

— Hellre inandas luften i Finnsta good-templarsal än de svala, saltä vindarna med bud direkte från amerikanska kontinenten?

— Ja, sade doktorn med öfvertygelse.

— Det där har en misstänkt likhet med religion, sade Cecilia.

-- Ja, nog vet jag, att vi, de allra första rösträttsarbetarna, kände oss som de första kristna, när vi höll våra begabbade möten på de egendomligaste lokaler och lade råd hur vi skulle komma öfver det haf af motstånd och likgiltighet, hvori vi befann oss. Jag tror också, att vi hade något, som liknade de första kristnas entusiasm. Hvad var det nu ni smålog åt, så skeptiskt?

— Åt att ni tror, att jag skall komma

dit, jag? Religion förutsätter ju lif och en sådan som jag...

— Ja ja, sade doktorn, vi får vara glada om verkställande utskottet till en början kan bli era sjukvårdare och Lästmakargatan ert sanatorium. Var nu inte så förfärligt klen-trogen.

— Klentrogen! Kom och säg en häst, som fallit framför lasset, att han skall få skriva rösträttskuvert!

Cecilia hade sagt det så stilla, men man kunde ändå se henne som den fallna hästen ligga hjälplös framför lasset, utan att ens längre försöka att resa sig. Ester Henning blef varm i hjärtat af deltagande och litet generad samtidigt öfver att hon gått an så häftigt. Här var hon själf, rik och lycklig med allt hvad lifvet kunde tänkas ge af kärlek och arbete, om en timme skulle hon återse sin man och sin gosse, som skulle stöta till i Flen, och de skulle fara tillsammans till sitt vackra och lyckliga hem; var det underligt att hästen såg förebrående på en, när man hojtade för högt?

— Jag har ju alldeles glömt, att jag skulle försöka sälja några broschyrer, sade hon och försvann med en bunt litteratur under armen.

När hon återkom efter en blixtresa, som gifvit det bästa resultat, — ty när alla passagerarna kunde »Förgät mig ej» utantill, voro de tacksamma till och med för rösträttsbroshyrer — fann hon en ny resande i kupén och Cecilia sittande tillbakalutad i sitt hörn med försegladt ansikte och händerna hvilande i knät med en orörlighet, som var uttänkt och tilltvingad. Ester Henning undrade ett ögonblick om hon ville inbilla någon, att man sofver med en så bitter medvetenhet i hvarje linje. I alla fall skulle hon få vara i fred en stund, om det var hvad hon önskade.

Men det var Cecilia själf, som tog upp ämnet på nytt.

— Hur kan ni hinna med allting? Ni har ju både rösträtten och er praktik och hem och man och barn?

— Praktiken är inte så stor, sade doktorn med ett godmodigt leende, men det beror nog också till en del på att jag försummar den för rösträtten. För många af oss är det den största uppoffring vi kan göra rösträtten, att ge den så mycket af krafter hvilka borde tillkommit vårt privata lifsarbete. Men hvad skall man göra, så snart man börjar arbeta för något specialintresse och se och tänka litet öfver förhållandena i samhället,

så hamnar man ovillkorligen vid rösträtten. Där ha vi mötts, vi alla, som nu arbetar, som kommit från så skilda håll och som alla har någon hjärtesak, som väntar oss. Doktorn såg ett ögonblick en smula dämpad ut, men så klarnade hon upp igen.

— Man får göra så godt man kan, men vet ni hvad jag känner, när jag någon gång reser mig och bryter familjekretsen om kvällarna — det sker för öfrigt inte så ofta som samhällsbevararna tror, för om jag kan, väntar jag till dess barnen kommit i säng, — och min pojke på sitt resignerade sätt säger: »se vi hade det förstås alldeles för bra», vet ni hvad jag då känner?

Den stumma medresanden tittade nyfiket upp från enkronasbiblioteket.

— Samvetskval, föreslog Cecilia.

— Samvetskval för att jag någon gång offerar familjetrefnaden för Saken? Nej, att ni kan tänka er? Hvarken samvetskval eller oro, för det är bara i reaktionära romaner, som barnungarna lägger sig att dö, så fort modern vågar gå på ett möte. Å nej, men en vild lust att komma åt alla er andra, som håller er undan och skaka upp er för att dela bördan med oss, ni pliktlösa, som rår om er tid, men använder den till att sofva och sörja! Hennes

bruna ögon glittrade, och hon såg rakt på Cecilia med tydlig adress till hennes fall. Reskamraten dök med ett roadt småleende ner i boken igen för att icke riskera att bli infångad och släpad till ett rösträttsmöte. »Jaså, var de sådana, de där rösträttskvinnorna? — Hvilken af de kvinnliga läkarna kunde det vara, hon var ju gift också?»

Cecilia satt stum med hårdt hoptryckta läppar.

— Ni ensamma, fortfar Ester Henning, ni, som inte har någon, som hänger er i kjolarna och ber er komma snart igen, hvad hindrar er att ge all er disponibla tid åt arbetet? Ni har ju ingen erfarenhet af den strid mellan intressen och intressen, som vi, som är medelpunkten i en liten krets, där alla beror af oss. Ni har inga ursäkter för att hålla er undan, men genom er slöhet tvingar ni oss, som spänt oss för lasset att dra öfver förmågan. Jag är säker på, att det är någon mening i att somliga kvinnor står ensamma, utan hem och barn.

Cecilia såg stort på doktorn.

— Mening, ånej, sade hon ur djupet af sitt hjärta.

Men doktorn lät sig inte dras ur sin tankegång.

— Jo, sade hon litet hårdt, så länge där ännu är så oändligen mycket, som kvinnor kan göra för kvinnorna, så många berg af okunnighet att spränga bort, så mycken agitation för att väcka upp dem som sofver, med ett enda ord så många fler dagsverken än arbetare. Meningen är förstås, att de skall ge allt hvad de har af sparad omsorg och ömhet åt kvinnornas sak.

— Trycket af den själsliga svälten skall med andra ord drifva dem att arbeta?

Cecilia såg på henne med något som liknade motvilja.

— Det var inte precis det jag menade, men så är det nog.

— Nog tycker jag, att man borde ha högre motiv till att viga sitt lif åt en sak, sade Cecilia. Hur skall man kunna göra någon nytta, då man utgår från en så egoistisk förutsättning, som att få något att fylla sitt lif med? Det är då ju bara en slump om det blir kvinnosak eller bridge.

Doktorn satt en stund tyst, kanske med en känsla af att ha slagit an en falsk sträng, man hörde endast hur bladen vändes i den medresandes bok, det gick så hastigt, hon måtte ha kommit till det spännande stället.

— Ni skall inte tro, att man arbetar af det motivet, sade hon, äfven om en och annan kommit dit på den vägen. Men kraften att hålla ut, den kommer, när man börjar känna sig solidarisk med sitt kön, så att dess smärta blir ens egen smärta, dess förnedring ens egen förnedring. Förresten — och doktorn smålog tankfullt — saken är stor, äfven om vi är små, den är framför allt större än de flesta af oss, som går i det dagliga arbetet, själfva anar eller förmår öfverblicka. Alltnog vi arbetar ärligt, hvad gör då det, hvad som drifvit oss till det från början? Nej, jag kommer tillbaka till hvad jag nyss sade, jag tror, att det är ni ensamma, som är kallade framför andra.

— Det är ett hårdt tal, sade Cecilia sakta. Hvad säger ni, om en kvinna af dem ni kallar de utvalda, kommer till er med sitt ensamma hjärta och frågar: hvarför just jag?

Hon reste sig hastigt och ställde sig med ansiktet mot rutan. Därute gled Sverige förbi i den stilla eftermiddagsbelysningen med mörka skogar och höstförgyllda backar. Hon stirrade blindt rakt framför sig men såg blott konturerna af sitt eget af smärta hopdragna ansikte, i glaset, sitt eget ansikte beständigt.

Det blef icke taladt ett ord mera, innan

man kom till Flen. Så fort Flen signalerades, skyndade doktorn ut på plattformen för att ta emot man och barn, och återseendets glädje gaf eko ända in kupén. Cecilia satt just och gladde sig åt att familjen måste slå sig ner i en annan kupé, då Ester Henning strålande och lycklig stack in hufvudet genom dörren och frågade, om hon fick föreställa den riktiga doktor Henning och hans son.

— Vi har haft långa och intressanta diskussioner genom halfva Sverige, tillade hon förklarande till sin man.

— Du behöfver inte tala om för mig hvad damerna talat om, sade doktor Henning med en blick på sin fru: »rösträttsarbete är den bästa medicin som finns», eller hur? Snart behöfs inte vi andra läkare, den hjälper för allting.

Ester Henning skrattade och stal sig, oförmärkt som hon trodde, till en smekning öfver mannens rockärm. — Du brukar ju säga, att jag aldrig ordinerar något annat, men hvad då, om de, som redan är rösträttsarbetare blir sjuka?

— Då skrifver du recept på mera rösträtt, lilla doktor, jag känner dig.

— Min man är om möjligt ännu mera öfvertygad om nödvändigheten af att kvinnan

får rösträtt än jag, vände sig Ester Henning till Cecilia, som småleende förklarade, att det förstod hon mycket väl.

— Ja, sade doktorn, och jag skulle framför allt önska, att kvinnan finge rösträtt, medan det ännu är litet kvar af min hustru. Tänk nu, att använda en tredjedel af min stackars semestermånad till att omvända smålänningar! Och att lämna mig och min son åt oss själfva. Men jag har hämnats, jag har gjort en konservativ af honom!

Pojken hade så fort han kom in i kupén slagit sig ner bredvid sin mamma och försjunkit i en indianbok, medan han dock hela tiden troget höll fast hennes ena hand. Men nu gick det dock för långt, och han måste gripa in.

— Hur kan pappa ha hjärta att kalla mig för konservativ? sade han i en ton af en så misskänd oskuld, att hela kupén brast i skratt, hvilket återigen föranledde den unge mannen att gömma sig och sin politiska öfvertygelse i mammas säkra skydd. Men det dröjde länge, innan hon kunde trösta honom med sina upprepade försäkringar, att hon aldrig tviflat på hans frisinne. Och med samma strålande stolt-het, hvarmed alla mödrar berätta om sina barns märkvärdiga egenskaper, anförtrödde hon Cecilia,

att Erik lofvat att »aldrig använda sin rösträtt, innan mamma fått sin».

Då tåget äntligen stannade vid centralstationen, och man beredde sig att ta hvar sin bil åt olika håll, räckte Cecilia Ester Henning till afsked en hand, som värkte af sorg.

— Nå? sade doktorn frågande.

— Jo, jag skall försöka, att komma på mötet i morgon.

II.

Inackorderingarna kommo in hvar från sitt rum och kastade hungriga blickar på middagsbordet, de lösa spisgästerna församlades så småningom, det var första september och alltså en hel del nykomlingar, man presenterade sig, snubblade öfver namnen och sade förresten just ingenting. Så satte man sig till bords under tystnad och för att bryta den, frågade någon af stamgästerna: men hvar är Pennskaftet?

Kring värdinnans mun samlade sig det fruktade smala leendet, men innan en replik hunnit värka fram, lade sig den jovialiske kamrern vid hennes vänstra sida emellan, han, som var äldst i gården och åtnjöt en obestridlig särställning, kunde göra det.

— Det har väl mycket att göra som vanligt, sade han, och värdinnan ryckte på axlarna med ett ondskefullt småleende, men måste tåga.

— Ja, detta ansträngande arbete i dagspressen, kom det på långsam och välbehaglig skånska från andra bordsändan, där en ung estet med runda kinder och ögon hade sin plats. Jag gick om henne för tio minuter sedan, hon stod midt ibland en hop andra gatpojkar, som samlats kring ett slagsmål, och sträckte på halsen för att öfverskåda situationen. Just som jag gick förbi hörde jag hennes gälla röst: »Jo han gick däråt, för jag såg'et själf, polisen!»

Man skrattade åt skåningens sätt att härma stockholmsdialekten, och de, som kände Pennskafket, sade till nykomlingarna: det är så likt henne.

I samma ögonblick stod i dörren en liten tunnbyggd flicka och betraktade med tankfull öförskämndhet det stora brokiga bordssällskapet.

Hon hade ett yfvigt och blankt, blekblondt hår kring ett smalt, en smula kantigt och oregelbundet men ganska fångslande ansikte, i ögonen, grå och djupt liggande, glittrade längst inne minnet af något nyss upplefvadt.

— Vi har satt oss, sade värdinnan.

Flickan drog tyst på munnen åt den sensationella upplysningen, sneddade bort mot sin dörr, granskade i förbigående soppskålen, där bland talrika tårar af fett några passionerade röda morotsstrimmor simmade, och sade litet vårdslöst: tack, ingen soppa för mig.

Efter en stund kom hon in, gjorde en kort ursäkt och slog sig ner på den tomma platsen. Den första i hvarje månad löpte man ju alltid den risken att nödgas bryta bröd med någon, som åt alltför vedervärdigt illa, hon öfverför därför med en snabb, granskande blick bords-sällskapet och stannade en sekund längre hos nykomlingarna. Åt en nyanländ ung man, som såg mycket generad ut, då hon ertappade honom med att stirra på henne, smålog hon med en min af hemligt förstånd, som om hon velat säga: tror du inte jag vet att de har talat om mig? och Cecilias bleka tillstängda ansikte ägnade hon en minuts tankfull uppmärksamhet. Skåningen hviskade öfver bordet något som lät som: nå hur gick det sen, fick

polisen honom? hvilket föranledde henne, att mycket tydligt be honom sjunga ut med hvad han hade på hjärtat. Men eljest satt hon tyst och åhörde konversationen mellan de äldre: värdinnan och hennes bättre lottade syster, assessorskan Bodin, som var i Stockholm för att installera sin dotter, kamrer Tillberg och redaktören Jessen, som läste korrektur i tidningarna, samt en äldre, fet fröken, som presenterats som: författarinnan, fröken Anderson-Jublin.

— Jaha, sade värdinnan och såg skarpt på alla sina gäster, nu har både ölet och mjölken stigit med ett tag.

Den, som icke drack öl i församlingen drack ju alltid mjölk, så att alla hade bort känna sig träffade, men man var alltför van vid dylika upplysningar för att fästa sig vid dem. Priset hade ju gumman höjt vid terminens början, så det kunde hon ju i alla händelser inte komma sig för med på en tid.

— Ja, sade assessorskan, då alla tego, det är märkvärdigt, att du kan hålla så utmärkt mat för det priset.

För att då i någon mån förta verkan af denna taktfulla anmärkning, lade kamrern sin ljusa panna i bekymmerfulla veck och fram-suckade: ja, det är dyra tider vi lefver i.

— Om det bara vore det, jämrade sig

assessorskan, men det är väl värre än så. Högmodet har farit i de styrande, barnen får inte lära annat än strunt och skräp i skolorna, och arbetarna vill vara lika goda som de, som är af familj, och ingen törs säga emot dem, allt blir som de vill.

— Lika goda, de är mycket för mer, sade redaktören, hade man det lika bra som arbetarna, så kunde man vara nöjd.

— Men hvarför arbetar inte redaktören då? frågade Pennskaftet.

Man låtsades inte höra henne. Skåningen applåderade ironiskt.

— Nej, det är ingen tanke på att spara med hvarken statens eller kommunens medel, därför blir vi snart ruinerade på våra skatter, sade värdinnan, som, enligt hvad pensionatskvallret visste att förtälja, deklarerade falskt. Ryktet hade kommit ut därigenom att redaktören, som skref deklARATIONEN i sin egenskap af litteratör, alltid fick ha ett spelparti den 1 mars.

— Min man säger, att det är alla de hundrade kommittéerna, som ruinerar landet, sade assessorskan.

— Ja, och nykteristerna, inföll redaktören.

— Åja, det blir väl än värre, när kvinnorna får rösträtt, då kommer de att afskaffa all sprit, sade författarinnan och smålog mot

honom. Men vi skall hoppas, att det inte blir så snart.

Redaktör Jessen hatade om möjligt rösträttskvinnorna än mer än nykteristerna.

— De skulle veta hut, sade han. De kunde sitta hemma och sköta det som tillkommer dem, och inte lägga sig i hvad de inte begriper. Har vi kanske för mycket manlighet i riksdagen förut?

— Ja, jag tycker också, sade assessorskan, att kvinnan framför allt skall vara kvinna. Det är vackert så. Hvad angår det oss, hur männen sköter landet.

— Följ med upp på riksdagsläktaren en dag och hör hvad de förhandlar, så får assessorskan se, att det angår oss ganska mycket, försökte Pennskaftet från sitt hörn.

— Nej, tack, svarade assessorskan.

— Konsten måtte väl vara för mer än politiken, insköt hennes dotter, som trodde att hon skulle bli textilkonstnärinna och var klädd därefter.

— Ack ja, konsten, sade den feta författarinnan, som nu måste yttra sig, då man var inne på hennes område.

— Alla kvinnor kan inte komponera spjällband, sade Pennskaftet, som alltid förr eller

senare blef grof, när författarinnan och textilflickan började.

— Nej, sade författarinnan, som hatade Pennskaftet intill döden men bodde i samma rum, men alla kvinnor, som ha litet — jag vill inte säga skönhet —

— — nej, gör inte det — —

— — men charm, kan ju få hvad som helst af en man och så långt kommer man aldrig med rösträtt. Tänk hvad det är stort att vara kvinna — Pennskaftet betraktade hennes figur och nickade instämmande — och känna kvinnlighetens makt öfver männen. Jag tror att männen skulle förakta mig, om jag började trotsa mig till rösträtt.

— Det tror jag också, sade Pennskaftet.

— Men hvarför bråkar de så mycket om rösträtt — samtalet hade nu blifvit allmänt äfven vid nedre bordsändan — de får ju rösta på riksdagsman, eller hur mamma? sade textilflickan.

— Det vet jag inte, sade den tillfrågade. Vi har gudskelof varit för lyckligt gifta i vårt samhälle för att ha håg att bilda några rösträttsföreningar. Hvad skall kvinnorna med rösträtt förresten? Ställning i samhället har vi gudilof genom våra män, inflytande har vi indirekt genom våra söner, om vi vill ha det,

och till att sköta våra afärer har vi våra snälla bankdirektörer. Det finns för öfrigt så många utmärkta män i första kammaren, som gud gifvit gåfvan att styra landet, och dem ger jag hädanefter som hittills min tysta röst.

Med dessa ord reste hon sig från bordet och seglade in i förmaket, där nu alla försökte att känna sig hemmastadda bland de skrikande och obekväma möblerna, som utgåfvos för att vara allmogestil.

På Pennskaftet utöfvade dock rummet en mystisk tjusning, sedan hon kommit underfund med att interiören, kall, fordrande och tom som den var, med det lilla tillägg af slamsighet och oredlighet, som de fula och krafsga prydnadsföremålen erbjödo, omedvetet hade blifvit en bild af pensionatets ägarinna, hennes själs begränsning uppenbarad i möbler, dess jämmerlighet röjd af blomstervasar. Cecilia däremot, för hvilken denna hemliga och elaka glädje var fördold, hatade rummet från första stunden, och ämnade skynda in till sig, men stannade, då hon hörde Pennskaftet, som tydligen ej fått på långt när nog af gräl, vårdslöst slunga brandfacklan:

— Ni skulle ha varit med på rösträttsmötet i går afton!

Resan stod plötsligt för henne, hennes löfte

till Ester Henning, hvad hon ändå var ohjälpligt slö och glömsk.

— Och jag som inte kom ihåg, att jag skulle gå dit, utbrast hon ofrivilligt.

Pennskaftet betraktade henne med samma tankfulla uppmärksamhet som förut.

— Är ni rösträttskvinna?

— Ack, nej, sade Cecilia, men jag hade lofvat att försöka göra dem en tjänst och nu, tänk, svek jag ändå mitt löfte.

— Fega och opålitliga är de också, konstaterade redaktören i en högljudd hviskning, afsedd för författarinnan, men hörd af hela rummet. De förnekar sin tro för judarnas rädsas skull.

Cecilia drog för första gången på munnen — och Pennskaftet iakttog det med stolthet — åt tanken att hon skulle förneka något som helst af rädsla för redaktör Jessen. Och för att inte ge sig sken af att fly ändrade hon plan och slog sig ner med en kopp kaffe.

Kamrern sökte för andra gången att leda in samtalet på mera neutral mark: Nå kära Pennskaft, sade han, har ni haft mycket att göra i dag? Hvad har ni intervjuat för ett stackars offer?

— Kära kamrer, sade Pennskaftet i samma ton, det kan vara sorgligt ändå, utan att jag

behöfver tala om det. Ni kan ju läsa det på rakstugan i morgon.

— Får vi också en skildring af slagsmålet på Tegnér-gatan? frågade skåningen spydigt.

— Det antar jag, att ni alla redan fått, svarade Pennskaftet, som mycket väl sett skåningen, fast han icke märkt det. Men, o, ni skulle få en, en, som ni inte drömt om, ifall jag kunde skriva, som jag en dag skall kunna. En liten, mycket knuten hand lades på bordet.

— Berätta oss i alla fall, Pennskaft, sade kamrern, och som kamrern var den enda som höll henne om ryggen på pensionatet, lydde hon.

— När jag kom med spårvagnen, såg jag en flicka, som kom aldeles blodig flygande ur en port på Badstugatan och sprang neråt Tegnér-gatan. Jag hoppade ur förstås — vid »förstås» fnissade halfva sällskapet — och fick se hennes manfolk komma efter med halsen af en ölbutelj i handen. Han stod och tittade litet, så fick han se hennes blodiga spår och rusade svärande efter henne, men när jag kom igen med en polis, var han försvunnen. Man skulle tro, att flickan skulle varit aldeles från vettet, sönderskuren som hon var, men hon hade i alla fall sinnesnärvaro nog att ge polisen fel signalement, och hon fräste och spottade och förban-

nade mig, då jag sade polisen som det var. En kväll, när hon kryat till sig, och jag kommer sent hem från tidningen slår hon ihjäl mig, men inte visste jag, att hon älskade honom så.

— Det kan inte vara möjligt, sade textilflickan, som hela tiden fått tecken af sin mamma att aflägsna sig, men icke velat lyda.

— Möjligt, sade Cecilia lugnt och afgörande, jo, och det var väl därför han slog henne.

Pennskaftet betraktade henne förvånad. Den nykomna var så mycket äldre än hon själf, och såg ut att vara klok och erfaren, men hon hade tydligen inte en aning om den realitet, som låg bakom ett sådant uppträde som det hon nyss skildrat.

— Kanske »såna» också skall ha rösträtt, sade redaktören och vände sig med ett mördande leende till Pennskaftet.

— Jag vet inga, som behöfde den bättre, sade hon och såg på honom utan att väja. Men redaktören kan vara alldeles lugn. De har nog inga klara papper. De kan på sin höjd få gå till nattvarden och knappt det utan särskild absolution.

Nu reste sig assessorskan Bodin utan ett

ord, vinkade till sin dotter, som endast motvilligt följde och tog henne med till aftonbön i Oscar.

— Du brukar alltid bli så inspirerad af orgelsången, min flicka. Femte söndagen efter trefaldighet komponerade du en tevärmare.

Men Pennskaftet såg segerstolt efter herrskapet, ehuru hon visste, att hon gjort något, som skulle stå henne dyrt. Hon var så van vid att vara den, för hvilken alla mödrar vaktade sina unga söner och döttrar.

För tredje gången försökte kamrern att hjälpa upp saken.

— Hvilket vill Pennskaftet helst ha, sade han: rösträtt, eller en ny hatt?

— Jag vill inte *ha* någondera delen, sade hon. För jag vill förtjäna till både rösträtt och hatt själf.

— Jojo, man är väl en modern kvinna, för tusan, sade skåningen, men hur det är, så måste ni allt bekväma er till att ta emot den där rösträtten i alla fall som en present. Jag skall inte neka er den, ehuru jag tycker det är förbannadt oestetiskt och missklädsamt att rösta, min tro är den hoppfulla, att kvinnorna inte kommer att märka, att de fått rösträtt. Det enda skulle vara om kleresiet upplyste dem om det, för att taga deras röster i reaktionens

tjänst. Och låt dem då kompromettera sig tillsammans, det kan ju passa!

— Nej, det är tvärtom, sade redaktören, det är socialdemokratien som kommer att vinna. Tänk hvilken ökning den valboskap, som går i dess fällor, kommer att få! Deras kvinnor kommer förstås att följa sina män, bättre vett har de inte. Hvad bryr de sig om att landet går under? Nej, gif oss kvinnor af Kristina Gyllenstiernas typ! De skall gärna få rösträtt, när de stiger fram och begär det. Men engelska suffragetter och franska petrolöser och ryska anarkister behöfver vi inte!

— När jag hör er tala, sade Pennskaftet och betraktade eftersinnande hans blåroda ansikte, då förstår jag så väl, hvad som menas med obrottslig tystnad.

Redaktören, som inte var populär i sällskapet, räknade ursinnig leendena omkring sig, reste sig upp och gick.

— Nu har Pennskaftet snart kört af allesamman, sade skåningen, som från den bekvämate stolen själfbelåtet betraktade sin vackra bild i värdinnans största trymå.

Pennskaftet, som satt och pustade ut efter stridens hetta, såg upp: ånej, tror ni det? Det ville jag inte. Men det är omöjligt för mig att vara lugn, när folk angriper rösträtten.

— Nej, det är inte så godt att vara kvinna, för den som har en så stridslysten ande, gäckades han. Säg, fröken Pennskافت, och han kisade på sned upp till henne, som stod borta vid dörren, skulle ni inte bra gärna vilja vara en man? Pennskافتet knep ihop vänstra ögat och funderade ett ögonblick.

— Nej, men skulle inte ni? frågade hon tillbaka.

Då skåningen strax därpå gick ut i tamburen för att klä på sig, följde honom en af nykomlingarna, en ung man, som under hela tiden inte sagt ett ord.

— Jag vet inte, om jag blef presenterad: arkitekt Block.

— Amanuensen Tufve. Nå hvad tyckte ni om menageriet?

— Jag tyckte, att Pennskافتet var en liten bussig flickunge, sade arkitekten, som presenterat sig för att få veta litet mer om henne.

— Ja, det beror på tycke och smak, sade den andre med ett elakt leende. Jag för min del kan inte trifvas med unga flickor, som inte, men får jag bjuda en cigarrett?

— Tackar, men hvad menar kandidaten?

— Ingenting. Jag talar inte illa om en dam, men jag skulle bara inte vilja låta mina

systrar umgås med henne. Och om jag hade en fästmö — — han ryste.

— Jag tror inte, att hon skulle vilja umgås med mina systrar, sade arkitekten och tänkte på de små landtbrukardöttrarna i Östergötland, men annars — —

— Ja, det beror på systrarna, sade kandidaten, som var enda barnet, men mina har för godt rykte.

— Men hvarför har inte *hon* det då?

— Det borde ni kunna förstå efter att blott ha sett henne en enda dag. Inte ens hennes rösträttsifver har kunnat ge henne ett sken af respektabilitet, och då förstår ni.

— Jag sätter mycket värde på flickor, som inte har alltför godt anseende, de är vanligtvis de trefligaste, så inte mig emot, sade arkitekten.

— Ja, lär då känna henne så bra som jag, sade amanuensen, så blir det ändå trefligare.

Arkitekten gaf till en hvissling; jäså? sade han.

— Just så ja, svarade skåningen böjd öfver sina galoscher. Ja, mig skall ni inte gå i vägen mera, tillade han. Jag är färdig med henne.

Arkitekten såg besynnerligen belåten ut, och i långa, glada språng satte han af till det arkitektkontor, där han slafvade om eftermiddagarna.

III.

— Förlåt mig, sade Pennskaftet och stack in hufvudet i Cecilias rum, jag hade ett fingeradt ärende, som kostat mig mycken möda att fundera ut, men jag glömde det, när jag knackade. Jag kommer väl på det sedan. Men det riktiga ärendet är, att jag skulle be att få vara här inne en liten stund, ingen såg mig gå hit in, och ingen kommer att söka mig här. Jag har mina ytterkläder med mig för att de skall tro, att jag gått ut, men det orkar jag inte, det är min lediga kväll, och jag hade tänkt att ligga på en soffa och hvila, sade hon med ett litet jämmerligt leende.

— Sitt ner, sade Cecilia vänligt, eller rättare, om ni är trött, kom och lägg er på min soffa, jo, visst går det an, det är en lättjesoffa. Berätta nu, om ni har lust, hvad som står på.

— Det är verkligen hårdt, sade Pennskaftet, med en suck af välbehag, o, nej, inte soffan, men detta med rumskamraten. Det är min enda lediga kväll i veckan, och så författar den. Ingenting gör mig så ursinnig.

— Men ni författar ju själf, sade Cecilia häpen.

— Nej det gör jag min själ inte, jag skrifver för att lefva, och jag lefver för att bli klok och kanske en gång kunna författa. Men om så vore, förbättrade det inte saken. När jag kom hem från min semester, fann jag i stället för min förra trefliga och illiterata rums-kamrat den här författarinnan! Vårdinnan trodde, att det skulle passa så bra »med två författande damer i samma rum». Hvilken förtjusande psykologi. Men jag skall lära henne att det inte passar. Ni har väl gifvit akt på henne, åttio själfulla kilo.

— Javisst, sade Cecilia och skakade på hufvudet åt Pennskaftets sätt att tala om fröken Andersson, hon berättade just för mig vid frukosten, att hon fått beställning på en artikel.

— Var det redan vid frukosten? utbrast Pennskaftet triumferande och reste sig, med kuddarna rykande omkring sig. Då narrades hon i alla fall för mig, ty när jag kom hem vid middagen och hånade henne för att hon höll på ännu, sade hon, att hon nyss fått beställningen och bara fått två timmar på sig af redaktören. Nu sitter hon med fötterna i kallt vatten för att dra blodet från hufvudet och stönar öfver afslutningen, och jag skall säga er

hvarför jag flydde, det var för att inte bli tvungen att ta hand om människan och hennes artikel, när hon slutat. För då är de bägge lika odugliga, det vet jag af erfarenhet. Jag är trött på att vara barnmorska åt henne. Hon föraktar mig minsann i alla fall dess emellan, därför att jag är yrkesjournalist och måste skriva om allting äfven »det som inte intresserar mig», och äfven »utan att vara i stämning».

— Jaså, hon har ingen anställning själf då, frågade Cecilia, som alltid artigt resonerade om det, som för ögonblicket närmast sysselsatte hennes gästers sinnen.

— Nej, hur kan ni tro det, fnös Pennskäftet. Hon är af familj, och har en sväger, som är revisionssekreterare, tror ni att han skulle tillåta henne, äfven om hon ville och kunde, att sitta vid ett referentbord i Folkets hus A-sal med de andra murflarna och sedan rusa ner till redaktionslokalen och skriva referatet midt i natten eller på två minuters varning åka bort till söder och intervju en skräddare, som vunnit på lotteri eller en arbetarhustru, hvars man för en timme sedan fallit ner från ett tak, eller en gumma, som blifvit anklagad för att vara änglamakerska, aldrig!

— Men hvad skrifver hon då om? fortsatte Cecilia att fråga.

— Jo, det skall jag säga er! Ser ni, hon är egentligen guvernant, eller har senast varit guvernant, efter att först ha försökt sig på allt under solen. Hon hör till de där gamla ogifta kvinnorna, som rasar efter en uppgift. Ni känner dem väl, det är på dem, som alla de där tusentals oredliga kurserna lefver, från Shakespere till smörupplägning, jag har väl sett det, jag, som skrifvit om dem alla. De har naturligtvis inte i sin ungdom fått lära sig något ordentligt, fått stå tillbaka för sina bröder eller har det inte passat sig och inte blifvit af. Nu känner de, att de är okunniga, och så fort där blir någon ny kurs i något, så anmäler de sig. De blir rynkiga på kursbänken och gamla och böjda af en massa förvirrad och ytlig kunskap, men de kan inte reda sig med en karl, eller förtjäna sitt bröd, nej, det kan de inte. Så fick hon för sig, att hon skulle lämna sitt förra yrke och bli författarinna, det var ju en så vacker uppgift, och hon hade alltid haft så lätt för att skrifva. Hon hade tänkt sig att få föra ett fritt och obundet lif med hjälp af goda honorar och att folk skulle se efter henne och säga, »se, där går hon, som skrifver så bra».

— Hur gick det då?

— Hur det gick? Hon hade ett oerhördt arbete i början med att placera sina manuskript, och hon blef efter med inackorderingen och kunde inte förstå hvem det var, som retat upp alla tidningsredaktörer i Stockholm mot henne, sade hon. Men så fick hon en idé, hon började skriva artiklar mot kvinnorörelsen och de gick ju härligt åt, förstår ni. Nu har hon lärt sig, hur det skall göras, hon går på alla våra möten, läser all vår litteratur för att få stoff, och sen passar hon på vid hvarje tillfälle, då det gäller något för oss, och då det kan göra intryck att en kvinna uppträder mot oss. Hon snokar upp sådant, som inte vi gärna talar om för sammanhållningens och det goda kamratskapets skull, och så godt hon kan utsår hon tvekan och split, och så säger folk: kvinnorna själfva vill ju inte veta af några förbättringar i sin ställning och anser sig inte mogna, hvad skulle man då ge dem det för?

— Det var en ryslig svartmålning, sade Cecilia, att så mycken ondska kan finnas hos en människa.

— Å, det gör ingenting om jag talar litet illa om henne, det är ändå så många, som prisar henne, hon har blifvit alldeles full af högfärd, den gamla schakalen. Tacka vet jag

då att göra en ärlig eldsvåda för 9 öre raden, sade Pennskafvet själfbelåtet.

— Ni skrifver väl inte i samma tidningar, frågade Cecilia, för att höra om där möjligen kunde ligga någon yrkesafund bakom det hårda omdömet.

— Jag skulle tro nej, svarade Pennskafvet och skrattade. Man har väl *någon* religion. Jag arbetar naturligtvis endast i den pressen, som har rösträtten på sitt politiska program. De ville nog inte ha mig någon annan stans heller, fortfor hon efter ett ögonblicks begrundan.

— Ja, detta var ju ledsamt, sade Cecilia. Men om ni nödvändigt skall bo tillsammans med någon, kunde det inte vara en vanlig, jag menar en riktig journalist?

— Det vore nog bra, medgaf Pennskafvet, och här finns ju en också på pensionatet. Men det är det förfärliga och otroliga med honom att han inte vill dela rum med mig. Han ser i mig representanten för den dubbla arffienden: Kvinnan och Frisinnade morgontidningen. Dessutom har vi inte samma vanor, han kommer alltid hem både senare och fullare än jag.

— Kom in till mig, när hon författar för mycket, till dess att ni lyckas få en annan kamrat, afbröt Cecilia, som inte riktigt tyckte om jargonen. I nästa ögonblick ångrade hon

sitt anbud. Ty hur skulle det gå, om den lilla flickan komme och toge henne på orden, en gång, när ensamheten var det enda, hvarmed hon kunde dölja sin sorg?

— Ja, tack, det var bra, sade emellertid Pennskaftet som om hon hela tiden väntat sig denna inbjudan. Hvad här är mildt och mjukt och trefligt, hur har ni burit er åt för att på en vecka få rummet så likt er själf? Men ni behöver inte svara, fortfar hon, då Cecilia med ett leende tackade för komplimangen, jag ser af mig själf, att det beror på, att ni är en så utpräglad människa i alla afseenden. Till och med era handskar, som låg ute på vedlåren i morse, sex och en kvart, fridfullt lagda öfver hvarandra, hade det där milda, nött indifferentia — — *var* det inte era handskar?

— Nej, men ni kan ju låtsas som om det var, och göra ett kåseri af dem ändå, sade Cecilia och log, men apropos, tala om för mig hvad ni heter. Jag har aldrig hört annat än ert — — nom de plume.

— Ack ja, sade Pennskaftet, man får vara glad om de inte har värre öknamn på en, på pensionat kan man vänta sig allt. Jag heter annars Barbro, ett rysligt hemslöjdsnamn, och så Magnus. Kanske ni rent af har lust att

kalla mig vid mitt namn? Det är där ingen människa i hela Stockholm, som gör.

Cecilia tackade litet förvånad. Flickan behandlade henne efter dessa få dagar som en gammal vän, men under alla dessa ensamma år hade hon inte skaffat sig en enda. Sorgen var en alltför svartsjuk kamrat.

— Jag tycker inte ni passar här hos tant Bengtsson, konverserade Pennskaflet gladt vidare borta bland kuddarna. Här måste man vara grof i mun — som ni väl redan märkt att jag är? — och förstå att göra sig fruktad såväl af medboskapen som af tanten och upppassningen. Men det är ni alldeles för fin till, inte kan ni ryta upp ordentligt, när de ger er knäckta ägg till frukosten, och det kommer hon att göra, så fort hon lagt bort titlarna med er. Herre gud, ni skulle ha ett eget hem, det ropar ju ur er på långt håll.

Hon märkte Cecilias plötsliga stelhet och fortfor: inte sant, det är härligt, att vi i alla fall kommit så långt, att vi är oberoende af manfolket i det stycket, om vi väljer att vara det förstås. Man har sitt arbete, två rum och kök och en slaf, som sköter dem och en själf.

— Har man? sade Cecilia. Jag känner ingen som har det så, det måtte i alla fall inte brukas. Ni har det ju inte själf, Barbro.

— Nej, jag, sade Pennskafvet bekymmerslöst, är inte mogen nog att bilda hem ännu, och jag har inte råd.

— Men ni, som *har* råd, fortsatte hon, och det antar jag att ni har, ty jag vet precis hvad ni betalar för det här rummet med sin dusch, det bästa i hela våningen. Jag försäkrar er att för samma summa kan ni både hyra själf och ha hushåll. Vänta ett ögonblick. Innan Cecilia hann blinka, var hon ensam, men hon hade ej hunnit lägga tankarna till rätta för sig, förrän flickan var tillbaka. Hon hade nyligen, sade hon, skrivit en artikel om önskvärdheten af, att själf försörjande kvinnor voro så betalda, att de kunde ha ett eget hem, och här — hon visade fram en fullklottrad anteckningsbok — voro hennes kalkyler. Det föll henne ej ett ögonblick in annat än att Cecilia var gränslöst intresserad och betraktade hvarje hennes ord som en uppenbarelse.

— De säger, att vi står ut så dåligt, och det är nog sant, men hvarför är det sant, predikade hon vidare med artikelns ord. Jo, därför att vi saknar det lifselexir för kvinnan, som ligger i ett eget hem, egen tystnad och frid, egen mat och jungfru. Jag för min del kan inte åta mig att lefva i 15 år till, om

jag skall bo på pensionat. Men vänta till dess de själf försörjande kvinnorna börjar bilda egna hem, fullt, fullt öfver hela Stockholm, det skall bli lika många små kraftstationer, och världen skall häpna öfver hvad vi skall åstadkomma. Cecilia satt och såg rakt ut framför sig, hon hörde inte mycket på, hon tänkte på de svenska stationsinspektorens bostadsförmåner.

— Vore det inte härligt, sade Pennskaflet enträget, när ni kom hem från arbetet att få stänga er ensamma dörr och bli mottagen af en slaf, med hvilken ni inte behöfde byta ord, endast säga: gif mig mitt varma vatten och sätt fram middagen, Stina.

— Det är verkligen något, som aldrig fallit mig in, sade Cecilia, som nu åter började bli en smula intresserad. Jag hade ju också länge mitt föräldrahem i Stockholm.

— Dess mer hade ni behöft ett eget, sade Pennskaflet bestämdt. Men, ni har förstås tänkt, att det var den ensamma kvinnans plikt att göra allt så vidrigt för sig som möjligt.

— Jag tänkte, det kunde göra just det samma, sedan ändå —

— Ja, se, där ha vi det, min mamma är likadan. Och så är det just tvärtom. Kära,

inte behöfver den, som är lycklig, sina älsklingsrätter, inte behöfver den fred och hänsyn och kaffe på sängen! Men den för hvilken lifvet blifvit »de återstående åren», jag säger alltid det till min mamma, den kan dra de mest hemlighetsfulla njutningar ut af lifvets mer blygsamma komfort, bara den inriktar sig på att göra det. Men framför allt behöfver den en skyddad plats att kräkas på.

Cecilia såg upp, bländad af så mycken visdom från så unga läppar.

— Det är olika uppfattningar om den ensamma kvinnans plikt, sade hon. Somliga säger, att den är rösträtt.

— Ja, det förstås, det också, sade Pennskaftet, glad att ändå ha lyckats intressera. Men jag räknar inte rösträtten till lifvets mera blygsamma komfort. Den talar jag om i en helt annan ton.

— A, tänkte Cecilia, där har vi det där igen. Hon sade: kanske ni har rätt, och att det tål att tänka på.

— Men inte för länge, sade Pennskaftet. Vet ni, när jag skulle skriva den där artikeln, gick jag för ro skull och hörde på priset på sådana där små flickvåningar. D. v. s. här finns ju inga i Stockholm, man får höra efter

bland dem, som bebos af bankvaktmästare, chaufförer och änkor. Jag kommer särskildt ihåg en på Blasieholmen, lite gammaldags och möjligen något obekvämt, men med den stoltaste utsikt från det bästa rummet öfver hamnen och skutorna och i fonden Nordiska museets vörnadsvärda silhuett. Den var som skapad för er, fortfor hon och flög upp från soffan. Tänk, om den vore ledig, hvilken jädrans tur, inte sant?

Cecilia hann inte svara, men utan att göra det klart för sig, fattades hon också af en plötslig och het önskan, att våningen skulle vara outhyrd.

— Det undrar jag förresten, om den inte är, fortfor Pennskaftet, som kom in med telefonkatalogen, värden var förfärligt nogräknad, jag tror inte, att han hyr ut till andra än stiftsjungfrur.

Cecilia började skratta: då passar jag ju utmärkt.

— Men detta är ju som beställt, skrek Pennskaftet, yr af förtjusning. Lär er så bara Atanasie symbolum, innan ni går dit, så kanske han slår ner hyran.

— Men, kära Barbro, ni pratar alldeles ikull mig. Inte går det an att bestämma sig

så här i en blink. Hvad skall fru Bengtsson säga?

— Henne åtar jag mig, jag kan lätt skaffa en annan inackordering i ert ställe, sade Pennskaftet bekymmerslöst. Där är så många manfolk i den här staden, som gärna vill bo här, så det är ingen fara. Det är värre med möbler, men om jag inte misstar mig alltför mycket, så har ni en hel del i förvar på någon adlig vind.

— Nej, hos Frey, sade Cecilia, men hur visste ni?

— Asch, tror ni inte man kan se på er, att ni ärft ett gammalt fint hem? Och att ni har färdigmärkt linne ser jag på era sorgsna ögon, hvad detta skall bli roligt, nu går jag och ringer till värden.

Och det gjorde hon, innan Cecilia kom sig för att afstyrka det.

— Den är ledig, kom hon in, strålande af oegennyttig glädje. Jag passade på och beställde tid för ert samtal med värden och besiktigandet af våningen. Klockan half tolf, passar det? Då har ni väl frukostlof. Nu återstår bara att skaffa en jungfru, tillade hon och sjönk med en suck af belåtenhet ner bland kuddarna igen. Men vi

har god tid på oss, en hel månad till den första oktober.

— Jungfrun skulle jag möjligen kunna skaffa själf, sade Cecilia leende.

IV.

— Vill ni göra en bit om hertigparets ankomst, sade redaktionssekreteraren, vänd till Pennskafvet, som stod rak som ett ljus inne i det så kallade Trälhafvet i väntan på order.

— Jaha, sade hon, hur långt?

— Å, ni behöfver inte vara så snål på orden, sade han, vi har just ingenting, som står öfver i dag. Och glöm inte att tala om prinsessornas och uppvaktningens toaletter, dock så att det hela verkar lätt demokratiskt.

— Prinsessan X i en åskmolnsblå promenaddräkt såg ut som om hon tänkte på lille prins Y och undrade, om han hade ondt för tänder, föreslog Pennskafvet affärsmässigt, men inom sig tänkte hon: hvad modekrönikösen skall bli förbannad!

— Ja, så där ungefär, ni får försöka att lotsa er fram mellan våra demokratiska läsare och våra rojalistiska läsarinnor, så att båda parterna blir nöjda. Har ni poliskort?

— Ja, ett som jag själf flirtat mig till af polismästaren, den där gången minns väl redaktören, då han ville anställa mig i dektiven.

Redaktionssekreteraren var för van vid Pennskaftets sätt att tala om alla stadens officiella myndigheter för att fästa sig därvid.

— De kommer klockan tre, sade han. Så att om ni tänker göra någon toalett, är det bäst att ni kilar hem med detsamma.

— En kvinnlig journalist är alltid tvättad för dekolleté, svarade Pennskaftet öfvermodigt, i total glömska af sina trasiga handskar. För resten, jag måtte väl vara lika fin som Svenska telegrambyrån! Men om ni vill, att jag skall kunna mäta mig med Stockholms Dagblad, så får ni betala mig bättre.

— Hur är det med de där insändarna vi skulle göra om Kvinnan och reformdräkten, frågade redaktören hastigt.

— Jo, den, som talar *för* reformdräkten, är redan klar, men den, som angriper den, behöfver ju inte bli färdig förrän i morgon. Jag

måste ha litet tid på mig att ändra åsikter i den här saken.

— Bara de är tillräckligt provokerande nu, förmanade redaktionssekreteraren.

— Brukar inte hvad jag skrifver vara det då?

— Jo, redaktionssekreteraren skrattade, jo, det har ni rätt i. Hur går det med söndagsartikeln om »Kvinnan och kometen»?

— Jag har inte hunnit att tänka på den, redaktören vet bäst själf hvad jag har haft att göra. Men han var redan fördjupad i sin långa lista på dagens uppdrag och hörde inte.

Ett par timmar senare stod hon nere på Centralbangårdens perrong och inväntade hertigparet midt bland en klunga tidningsmän af alla färger.

Den gode journalistens nitälskan var öfver henne, hon lade alltid frikostigt sin själ i de obetydligaste uppdrag, och vid detta tillfälle gällde det ju också att reta modekrönikösen.

I dörren till den kungliga väntsalen stod den unga, vindthundssmala prinsessan Charlotte, nyligen gift med en ärkehertig och nu på besök hos hertigparet af Halland, för att, sade man beskäftigt, i någon mån komma till rätta med sin oändliga spleen. Antagligen var icke Stockholm hennes fria val, men till England,

hennes hemland, lät man henne icke fara, ty nu hade hon bytt fädernesland och religion och skulle glömma England.

Pennskaftet betraktade henne tankfullt, hon hade i sin ämbetsutöfning träffat kvinnor i ateljéer, i slott, i skolor, i sjukhus, i hem och i Fredrika-Bremer-förbundets styrelse och tyckte, att hon fått se ganska upplysande glimtar af deras skiftande sjäslif, men denna unga varelse, mera lik ett smycke, fast så sorgset, än en människa, kunde ju knappast ha en tanke gemensam med någon af dem. Men hvad tänkte hon då, hvart flögo hennes första tankar om morgnarna? Till en park och en häst, en lord, en tebricka i hemlandet? Men endast litet likgiltigt och trött, blott emedan hon icke ägde arbete och äregirighet, och emedan arbetets lön och äregirighetens fullbordan redan voro hennes.

Pennskaftets hjärta intogs af en egendomlig blandning af afund och medlidande, som blef helt medlidande, när hon såg med hvilken min af äckel och trots prinsessan såg bort mot järnvägsspåret, där skulle ju den storhertiglga tanten, som nu kunde vara vid Liljeholmen, rulla in, skulle stiga ur, kyssa henne på bägge kinderna och säga, att en furstinna måste visa

större förmåga än andra att behärska sig själf.

Plötsligt såg prinsessan litet kyligt förvånad på Pennskafket, och flickan måste tänka på att prinsessan, så egendomligt fenomen hon än var, antagligen fann det lika obehagligt som borgerligt folk, när någon en längre tid oafvändt och tankfullt betraktade henne.

— Nej, jag får väl ändå uppföra mig som folk, fast jag är journalist, tänkte hon, gick bort till kamraterna och kastade sig genast in i en häftig, men munter dispyt med högern. Vid en snabb blick märkte hon, att prinsessan börjat gå fram och åter på den röda matta, som låg utlagd från väntsalen till spåret. Vid nästa ögonkast — ty, herre gud, man var inte mer än en människa och knappt det — mötte hon till sin häpnad en snabb, granskande blick från prinsessan, lefvande af ett nyfiket intresse, som man inte skulle ha trott henne om.

— Nå, nu kan det verkligen vara hennes tur att titta, tänkte Pennskafket, vände fin-känsligt bort blicken och fortsatte att skrattande och under många randanmärkningar diktera namnen på de kungligas uppvaktning och öfriga notabiliteter för en öfverlycklig landsortskorrespondent.

Men prinsessan gick fram och tillbaka, obekymrad af att hela kungligheten kommit ut och nu stod uppställd vid spåret, och hvar gång hon passerade Pennskaftet gaf hon henne en snabb blick och lyssnade till hennes klara, muntra röst. Oförmärkt letade hon fram en liten annotationsbok med silfverpärm, ritade med den vidhängande blyertsen dit ett par ord, ref ut bladet, kramade ihop det, och då tåget i detsamma rullade in på perrongen och allas uppmärksamhet, äfven hennes hoffrökens, var riktad ditåt, allas utom Pennskaftets, kastade hon den lilla bollen, till synes oafsiktligt, rakt framför Pennskaftets fötter.

Flickan hade med stigande förvåning iakttagit prinsessan, nu såg hon stort på henne liksom för att fråga, om hon förstått rätt och tog så upp detta oväntade meddelande från en högre värld.

»I wish, I were a reporter», *jaså, det* var hvad hon tänkte, *jaså det!*

Där stod prinsessan ännu, trots att välkomsthälsningarna redan begynt, det var liksom väntade hon i desperation på ett svar.

»Hon liknar en kunglig och sällsynt blomma, dömd att vissna ung», for det på en sekund genom Pennskaftets tränade kåsörhjärna, »hennes ögon är stora och ovissa ut mot världen,

de skiftar mellan grått och violett som blåräfven om hennes hals — — —»

Men hon insåg ju, att prinsessan måste tröstas fort och tydligt, innan den storhertigligna tanten finge tag i henne, och med en snabb, vemodig gest, som sade en hel värld, sträckte hon fram sina bägge händer med de slitna handskarna, trasiga i alla fingertopparna. Prinsessan log ett flyktigt och förtjusande leende, som dock lämnade Pennskaftet i fullkomlig ovisshet, huruvida hon förstått eller icke, och skyndade bort för att hälsa sin furstliga släkt. Medan hon gick, tappade hon anteckningsboken, och då hon märkte det, vände hon sig halft om och nickade åt Pennskaftet. Flickan förstod, kröp under den kordong, som afspärrade massan från dess konungafamilj och tog glad upp boken.

Men hvarför ville en ung prinsessa vara tidningsman?

Klockan var öfver fem, då hon skrifvit artikeln, som innehöll mycket, men ingenting om episoden med anteckningsboken. I ilande fart störtade hon ut ur Klaras skumma gränder och bort till Tegelbacken för att få en röd vagn direkt till middagsbordet. Det hade burit sig så illa, att hon ett par dar å rad förut nödgats komma för sent, och hon drog därför

en lättnadens suck, när hon fann arkitekten nedanför pilen, väntande på samma vagn.

— Det är alltid lättare, när man har medsyndare, förklarade hon sin vänliga hälsning, ty i detsamma mindes hon, att hon redan haft anledning att sortera in honom bland de unga män, som af ren barnslig förhåfvelse tydde den enklaste vänlighet, som en seger för deras manliga tjuskraft. Hans ohöljdt förhoppningsfulla sätt, att bemöta henne, som skulle varit oförskämndt hos hvem annan som helst utom hos denne hederlige och trohjärtade pojke, hade roat henne en vecka eller två, men nu fann hon tiden vara inne att lära honom bättre seder, och när han genast föreslog, att de skulle äta middag ute tillsammans, under den motiveringen, att »skall man synda, bör man göra det med besked», gaf hon sitt samtycke efter en kort tvekan.

— Så lustig ni är, sade hon, kallar ni det för synd? Och blir det roligare för er på det viset? Gärna för mig förresten, förutsatt, att jag får välja lokalen och maten.

— Allt intill hälften af min kassa, sade han strålande. Pennskafvet var sött, och att det samtidigt var trefligt att vara tillsammans med, stämde precis med hans erfarenhet om omoraliska familjeflickor. Man kan ha en

del roligt med dem för jämförelsevis ringa kostnad af reella värden, de äro ofta gladlynta och godmodiga, och där är aldrig den risk för bråk och tråkiga esterräkningar, som när man ger sig i lag med de snälla och fina flickorna, det visste han godt. Han hade kysst bägge kategorierna i dunkla pensionat-tamburer.

De bänkade sig vid ett fönsterbord på Rosenbad, och i enlighet med den enkla kvinnokunskap han förvärfvat på Stockholms pensionat och den förutfattade mening han hade om Pennskaftet som en omoralisk flicka, började han ge henne glada och djärfva blickar. Hon märkte dem dock inte genast, ty hon var varghungrig, och då började han att lirka för att få fram det egendomliga och betydelsefulla, att icke säga smått äfventyrliga i att de båda efter så kort bekantskap... och ensamma... se så menande hofmästaren tittar på oss...!

Pennskaftet började skratta på nytt.

— Ni är allt bra lustig, sade hon. Tänk, att ni tror, att den där hofmästaren, som sett mig här med hela min tidnings redaktion, en och en eller i flockar, och med åtskilliga andra dessutom, skulle bli förvånad öfver någonting! Ni är säkert den ende här i

lokalen, som ser så där fräscht på situationen.

— Kanske ni brukar vara här med redaktör Jessen också, frågade han för att vara obehaglig tillbaka. Jag tycker det ser ut, som om ni två haft så särskildt mycket att anförtro hvarandra de här sista dagarna.

— O, har det märkts, frågade Pennskaflet och skrattade, när hon tänkte på hvilken effekt hennes afsiktliga upplysning, att Cecilia hade fyra tusen om året, gjort på den kvinno-sakshatande redaktören. Det var argument, som han förstod. Nej där kom arkitekten ingen väg.

— Säg, ni, som är så fördärfvad, vill ni inte inviga mig i fördärfvets första grunder, bad han nu, och böjde sig fram mot henne, litet för långt, tyckte hon, som genast drog sig tillbaka.

— Ack, krogvana förvärfvar man bäst genom oförtrutna själfstudier, sade hon litet afvisande.

— Nu missförstår ni mig.

— Ja, ty jag ansåg det taktfullast, sade hon lugnt.

— Taktfullast?

— Just det. Jag trodde, att ni begrep,

när man ville ge er en stilla vink om att byta om ton.

— Inte blef ni väl förnärad heller, ni?

— Om ni hade en aning, sade hon och såg honom rakt i ögonen, hur förolämpande detta ni i den tonen är, så skulle jag knacka på kyparen, göra upp och gå. Men det ser jag ju, att ni inte har, och det är nog inte ert fel, utan bara det, att ni aldrig fått lära er, hur man uppför sig mot en flicka i en sådan här situation. Han stirrade på henne med en sådan häpnad, att hon för första gången höll på att bli ond.

— Nå, så skall ni få höra, sade hon litet häftigt. Ni är som fallen från skyarna öfver att jag, Pennskaflet de kallar, som har rykte om mig att vara litet excentrisk, och som utan vidare låter bjuda sig på middag, hvilket jag inom parentes efter detta inte ämnar göra, gör mig besvär med att spela förnärad. Var det kanske inte så?

— Om jag också förnekade det, så trodde ni mig väl inte, sade han mulet.

— Nej, det gjorde jag inte. Det är rationellt, att inte tro hvem som helst och när som helst. Och den yngsta kvinnan, hon knyckte på nacken, måste vara rationell. Annars skulle hon förgås, men jag ämnar göra

ingenting af den sorten. Det får vara slut med det nu. Det har förgåtts mer än tillräckligt före min tid.

Han teg, ty han hade ingen aning om hvad han fick lof att säga. Här hjälpte honom hans erfarenheter och hans naturliga småfyndighet inte en smul.

— Hvad ni har reda på mycket, sade han slutligen.

— Å, där är väl mera, sade hon, och han vågade nu inte dra på munnen åt henne. — Och vi måste ha gått igenom allt ihop, innan vi kan bli vänner eller ens ha det drägligt i hvarandras sällskap. Jag skulle vilja lära er något som ligger alldeles utanför er horisont, och som är mycket treffligt och kallas kamratskap.

— Är det det ni brukar lära unga män på Rosenbad? frågade han.

— Ja, sade hon.

Nu tyckte han, att han började komma underfund med denna flickas privata sätt att vara omoralisk på, och han tänkte: det blir nog bra till sist, men jag får försöka att vara på min vakt. Att det inte kunde vara så helt med en flicka, som behöfde rättfärdiga sig inför ett tillfälligt middagssällskap, var väl ändå ganska säkert. Inte skulle Elsa och

Greta, hans systrar, ha gjort något sådant. Han ertappade sig med att för första gången i sitt lif känna stolthet öfver deras omätliga oskuld.

— Hvarför skall ni ta allt så förbannadt allvarligt, sade han, gör inte så många omvägar utan lägg bort den där förfärligt energiska och uppfostrande minen och var er själf. Man säger — Pennskaftet drog litet vemodigt på munnen — att ni brukar vara glad och pigg. Kanske ni tror, att jag är något helgon, men det är jag inte, fast jag är från landet.

— Då passar vi inte alls ihop, men midagen blir inte så dyr, att det gör något, sade Pennskaftet. Var icke det väl, att vi kom under fund med detta, innan vi till exempel for till Nynäs tillsamman eller gick på teatern? För jag tycker om helgon, men glada.

— Och litet skenheliga, försökte han och tyckte, att han gifvit ett lysande prof på sitt skarpsinne, efter allt det ovetta han fått för sin enfald.

— Tycker ni, att jag är skenhelig, frågade hon.

— Åja, kanske litet, sade han, men det är mycket klädsamt hos er.

Pennskaftet suckade.

— Jaså, det är resultatet af att jag på ett artigt och lojalt sätt velat låta er förstå, att man inte löser säsongkort till mig, som till operan eller varmbad. Och jag säger det ju inte till er utan skäl, som ni nog vet.

Han svarade, att det visste han visst inte, det var då det sista han hade tänkt, och att han tyckte bättre om både operan och varmbad. Men långt ifrån att bli förlägen, skrattade hon åt honom, och till sist måste han medge, att hon hade rätt.

— Ja, inte kunde jag veta, sade han buttert. Hvarför skall ni segla under så falsk flagg? Låta tala om er som ni gör.

— O, det är en slags okonstlad njutning jag har. Det är för resten ett utmärkt sätt, att få veta, hvad manfolken går för.

Han fick plötslig känsla af att ha fallit igenom i en examen.

— Hvarför skall ni också skrifva så osedligt? frågade han.

— Jag känner det så. Hvarför tyckte den skånske amanuensen — för det är naturligtvis han — att jag skrifver osedligt då?

— Jo, ni blottar kunskap om saker, som en ung flicka inte bör veta, sade han. Arkitekten var mycket förtjust öfver sitt fyndiga sätt att omskrifva skåningens mera råa omdöme.

— Hvarför får hon inte det då? frågade Pennskafket, och hennes ögon blänkte olycksbådande.

— Nej, sade arkitekten enkelt, därför att vi vill förstås, att kvinnan skall vara fin och ren och god och oskyldig. Sådan tänker vi oss henne, det måste man, för själf kan man ju inte vara det.

— Men ni vill helst, att hon skall vara fin och ren på afstånd kan jag tro, som sällskap väljer ni så'na som mig och neråt?

— Ja, men när vi får fyra eller fem tusen om året och tröttnat på ungarlslifvet, då gifter vi oss med henne.

— Om ni hade en fästmö, skulle ni då vilja att hon vore en sån där »fin och oskyldig flicka»? Äfven om hon vore okunnig och barnslig?

— Ja, hur skulle hon annars kunna vara oskyldig? frågade han.

— Gör det er inte ondt att tänka, att somliga kvinnor skall få genomlefva det som den fina kvinnan är för fin att veta, frågade hon långsamt och såg begrundande på honom, som om hon ville söka upplysning om främmande folkslags seder och bruk.

— Nej, men det är ju skillnad, sade han.

— Jaså. Har ni aldrig tänkt på, ni män, som har gåfvan och makten, att ställa om

att det inte finns något på jorden, som är ohöfviskt för era systrar och fästmör att veta?

— Men, snälla ni, tänkt, det går ju inte.

— Och har det heller aldrig fallit er in att det skulle bli bättre, om ni släppte dem ut i världen och läte dem hjälpa till? Om ni inte genast dömde dem, som ni dömt mig, för deras kunskaps skull?

— Jag kan inte precis säga hvarför, men det bär mig emot att tänka mig något sådant, sade han. När en karl håller af en kvinna, vill han skydda henne, antar jag.

— Men det bär er inte det minsta emot, att t. ex. tänka på hvad staden Stockholm blir till om nätterna, en vildmark af sten, där jakten går genom passen, och pardon hvarken ges eller tas?

— Man kan ju hålla sig inne.

— Nej, inte jag. Hur ofta tror ni inte, att jag måst gå hem från tidningen i promenaddräkt klockan ett på natten och blifvit tagen för ett af de lofliga villebråden? Men så är jag ju heller ingen fin kvinna längre, tillade hon litet beskt.

— Joo då, sade han hastigt, men afbröt sig och blef mycket röd.

De skrattade bägge, och Pennskäftet höjde med öfverdrifven tacksamhet sitt glas.

— Nej försök inte, sade hon, först måste ni ändra om hela er föreställningsvärld, innan ni kan säga så med godt samvete. Ni kan väl tänka er, jag har förlorat all min naivitet i mitt yrke, men jag har lärt mig rösträtt och mycket annat . . .

— Hvad då?

— Att reda mig i frestelser och olyckor, bättre än hvad till exempel era systrar skulle göra.

— Om ni fölle för en frestelse, skulle ni reda er i olyckan, menar ni? sade han förtjust, ty här var första möjligheten att få tala personlig erotik.

— Jag kommer aldrig att falla, förklarade Pennskaftet med mycken bestämdhet. Jag stoppar, innan det kommer så långt. Ja, ni behöfver nu inte sitta och tänka: »det var då det fräckaste» eller; »hon som . . .», för hellre dör jag. Förresten kan det inte bli aktuellt än på många år. Ännu så länge kan jag nämligen antagligen bli mycket älskad, om jag vill.

Han såg alldeles häpen ut öfver den underliga logiken.

— Men det är väl, om en kvinna älskar, som hon faller, sade han.

— Jaså, är det så ni ser problemet, frågade hon intresserad, tänker alla män som ni?

— Det vet jag inte, det vet väl antagligen ni bättre, men hur skulle de tänka annars? Ja, inte när hon är gift förstås.

Pennskaftet satt en stund mycket fundersam.

— Kom nu, så går vi, sade hon slutligen hastigt. Nej, var så god, jag betalar själf. Jag har ju både fått mat och lära mig en hel del om manfolken för pengarna.

— Kan vi inte gå en bit, så att jag också får lära mig litet om de nya kvinnorna, frågade han.

— Det kan ni behöfva, svarade hon skratande och såg på klockan. Jo, jag skall inte vara på Viktoriasalen förrän half åtta, och alltid kan någon flickstackare ha nytta af att ni får en lektion. Alltså — och hon höjde ett litet förnumstigt pekfinger i en nylagad handske — enligt mitt sätt att se, är där ingen fara för att jag faller, då jag är ung, och då jag ännu gärna har råd att vänta och granska med klara ögon, till dess jag finner den, som jag skall älska mycket, och till hvem jag skall lämna bort mig, utan att se på kostnaden, emedan jag är älskad med en kärlek, som måste kungligt belönas.

De drefvo neråt Blasieholmskajen, hon gick och såg eftersinnande ut för sig rakt in i Skeppholmsskymningen.

— Det är nog inte så lätt för oss att

förstå hvarandra, eftersom jag är kvinna, sade hon, och för resten är det lättare för mig, att *veta*, själf, än att tala om för er. Men jag har tänkt mig, att vi kvinnor, om vi vill akta oss själfva, måste tänka, när vi ger oss åt en man: detta är den enda mannen för mig, jag är den enda kvinnan för honom. Och bakom eller framför skall man då inte se någonting. Men ni har ju det inte så. Det gör en sådan förfärlig skillnad. Skåningen sade en gång, då jag frågade honom, att han skulle tycka bra illa om en flicka, för att inte ens vilja »vara tillsammans» med henne, och då går *vi* i samma situation och sätter in hela vår själ. Tänk ändå, det är inte underligt, att vi drar så ojämnt.

— Den där nya kvinnan, som ni talade om, får väl ge litet mindre, sade han. Det vore mera rationellt.

— Det kanske det vore, sade Pennskafvet litet vemodigt, men det går inte. Nej, jag *skall* gladt ge min själ, men om gåfvan inte värderas, skall jag vara mera duktig än min mor var och min mormor. Jag skall inte som de gjorde lämna min själ i sticket och fly eller låta hvem som vill trampa och spotta på den. Jag skall ta den tillbaka och vårda den och akta den lika högt, som om

den aldrig blifvit förkastad eller mera. Naturligtvis kan jag gå till botten med min kärlek, som kaptenen med sitt skepp, men om jag *inte* gör det, så ännar jag inte låta någon förklara mig ovärdig att vidare föra fartyg bara för det, att det som jag hade sjönk. Om jag kände till er arkitekturterminologi, så skulle jag använda den, och då kanske ni begrepe mig bättre.

— Å, jag förstår kanske, sade han, jag bara undrar, hur det skall gå er, när ni börjar lefva efter er moral. Men jag förstår inte en sak. Hvad menar då ni på ert språk med att »falla»?

— Jo, sade hon, nu ifrig och upprörd, det är mycket lätt sagdt. Faller, det gör jag, då jag försöker krångla mig till kärlek för billigare pris, när jag värderar mig själf så litet, att jag lämnar ut mig, utan att vilja ge allt hvad jag kan och utan att fordra detsamma tillbaka. Man säger, att det finns en frestelse för kvinnor, dem ingen begär, att förödmjuka sig och tigga, eller att ta emot allmosor, utan att låtsas märka, att de ges med förakt. Men den dagen, då jag står där med min dubbelhaka och en längtan inom mig, som inte svarar mot mitt yttre, och jag känner, att om jag lefde, frestelsen skulle bli mig alltför stark, då skjuter jag mig. Är det något mera ni

vill veta? Hon gick ett par steg mot kajen, där det kvällsdunkla vattnet hvirflade förbi på väg mot hafvet.

Han tog henne i armen i simulerad förskräckelse.

— Å, var nu inte rädd, sade hon med munter röst. Ser jag ut, som jag inte kunde bli — — Hon bröt af, ty det passade möjligen inte att säga: älskad.

— Nej då, visst inte, sade han med uppriktig öfvertygelse.

— Jag har visst förefallit er mycket — — han visste inte hvad han skulle säga — Okunig, ifyllde hon med ett litet leende: Men det är ju inte så märkvärdigt.

— Jag är glad i alla fall, att ni kom underfund med hvad jag gick och tänkte, för annars hade ni väl inte talat till mig som ni nu gjorde, eller hur?

— Jag vet inte, sade hon, jag har kommit underfund med så många, men detta har jag aldrig sagt förr. Jag tror inte, att jag gjort det riktigt klart för mig själf förr, jag har bara gått och vetat det i mitt hjärta.

— Ni har talat till mig mycket mer än jag kunnat begära, sade han efter det de vändt inåt staden och gått tysta flera minuter. Men om jag frågar er en sak, får ni inte bli ond.

Det är inte af oförskämdhet. Säg, har ni,
— har ni — — själf — —?

— Nej, aldrig, svarade hon.

Spårvagnarna hade slutat, och det strömande regnet hade gjort gatorna tomma och tunga att gå, då Pennskaftet vandrade hem från sin redaktion den kvällen. Hon trafvade på det fortaste hon kunde, med tankarna upptagna af det fysiska obehag hon erfor i regnet och blåsten, då hon vid en krök fick tätt framför sig på den ensliga gatan se en flicka i någon slags skiftande sidenregnkappa, under hvilken rasslade och glimrade en paljettklänning, medan en röd underkjol för hvarje steg smaskade henne om benen.

— Om det är flickan från Badstugatan, tänkte Pennskaftet utan att veta hvarför, då känner hon, att jag är alldeles bakom och vänder sig om.

Det gjorde hon mycket riktigt. Hon hade ett smutsigt bandage om halsen.

— Jaså, det är du, ditt as, sade hon.

— Ja, sade Pennskaftet, hur är det med er? Men hon såg sig om ett ögonblick för att se, om de voro ensamma.

— Han sitter inne, svarade flickan på hennes blick, annars så vore det nog bäst du lagade dig i väg.

— Jag trodde det, sade Pennskafket, annars skulle jag ha gått en annan gata. Men hvart skall ni gå?

— Hvarför frågar du det?

— Vi kanske har samma väg?

Flickan började skratta: ja' tänker nog vi har de'. Allt tur vi inte har samma inackorderingsmamma också.

Hon gick i de värsta pölarna och rätt hvad det var ramlade hon i smörjan. Pennskafket hjälpte henne upp, inte utan en rysning af obehag.

— Kom in här i porten, så kan ni vrida af er, sade hon.

— Man måste vara full, sade flickan.

Penskaftet suckade.

— Se nu, så ni ser ut. Kan ni inte försöka att torka af er? Jag måste gå hem. Hvad är er adress?

— Äsch, sade flickan.

— Ja, jag vill hvarken göra er ondt eller godt.

— Det kan ingen, sade flickan. Nu längre.

— Men får jag inte fråga er — —

— Hur jag blifvit så'n? Jo, fråga du. Kanske jag ljuger. Förresten, med uppflammande värdighet, det angår dig inte.

Men hur det var, så började hon berätta, och när hon väl kommit i gång, blef hon mångordig. Jo, se, det var en grefve — —

— Jaså, sade Pennskaftet misstroget.

Flickan tittade ett tag, och så småningom kom en annan historia fram, inte så romantisk som den hon ämnat duka upp, men oändligt mycket mera eländig. Hon hade blifvit utskickad af sina fosterföräldrar och förtjänat sina första slantar vid 12 års ålder.

— Jag visste inte om annat, sade hon, men så blef jag räddad! Jag var ordentlig i tre år och hade plats och arbetade som andra, fast det satt åt många gånger, då jag i stället kunnat göra ingenting och ha godt om pengar. Men så blef jag förlofvad, och han sa, att han brydde sig inte om det gamla, sa han, han hade inte varit bättre själf.

— Var det den här, som — — sade Pennskaftet.

— Hå, sade flickan, han var hvarken den förste eller siste, men se den här gossen, som jag blef bekant med, var en vacker karl, jag hade aldrig sett nån så grann, men så ville han, att jag skulle förtjäna på det gamla viset, och *då gjorde jag det*. Sen var'et som jag aldrig varit räddad, förstås, det dröjde inte länge, innan jag kom i polisen igen, men det skulle ju så vara.

— Skulle så vara, sade Pennskaftet och stampade, så det sade plask om foten, — kan

man ingenting göra? Kan man inte lära flickorna, att de skall vara på sin vakt, säga dem, hur det går, kan man inte skriva — — Förvirrade tankar på ett flygblad att delas ut på gatorna och i skolorna döko upp i hennes hjärna.

— Det tjänar ingenting till, sade flickan. För när den kommer, som en tror på, så är det, som man aldrig hade hört ett ord.

Pennskäftet tyckte, att alla hennes teorier sjönko ihop som en bubbla på vattnet inför denna glimt af en oföränderlig sanning.

V.

Ett sviket löfte var kanske ingen alltför ovanlig erfarenhet, men Ester Henning kunde inte komma ifrån en viss bitter förvåning öfver att ha så grundligt misstagit sig på Cecilia. I det allra längsta hade hon hoppats att få se henne på invigningsmötet, och när hon den kvällen till mångas besvikelse vägrade att delta i samkvämet efteråt, där erfarenheter från sommaren kollationerades, och där hela Sverige fick betyg efter sitt rösträtts-

uppförande af dem, som varit på sommärturnéer, så var det, emedan Cecilia icke visat sig. Hon hade ju känt sig så säker på henne, att hon tagit ut kamraternas gillande och glädje öfver den nya, obrukade kraften i förskott — och så kom hon inte ens på mötet, som hon lofvat.

— För hvem arbetar vi, tänkte hon bittert, när hon gick ensam hemåt. De märker inte, hur vi arbetar, och de kommer inte att märka resultatet. Hon gick och vred på dessa ord i sin hjärna, kände ingen lust att slå bort sin misstämning, gick snarare på trots och tänkte öfver allt, som kunde öka den, och därtill fattades naturligtvis icke anledningar. Gamla historier döko upp i hennes minne, hon mindes, hur hennes svägerska gått ur föreningen, när årsavgiften höjdes till en krona, hon kom ihåg vaktmästarens grimas, när hon blef afvisad från ett valmöte för flere år sedan. Där var knappt ett enda litet styng af dem hon erhållit under sina år i rösträttsarbetet, som icke smärtade under dessa tjugo minuter genom de regniga gatorna.

Hon behöfde heller icke stiga öfver tröskeln till sin mans arbetsrum, innan han af hennes ansikte såg att något bragt henne ur stämningen, och han blef inte öfverraskad, då hennes första replik, sedan hon frågat efter

barnen var: tror du, att där blir något resultat af allt slit vi har för kvinnorna? Jag vill gärna offra mitt lif, men jag vill — —

— Ha något igen för det, sade han och lade med ett småleende undan sin tidskrift. Kanske inte *du* får det, men lillan.

— Å, jag menade inte så. Hon gick och satte sig i patienternas stol, men flyttade den samtidigt ett stycke närmare doktors. Ser du, jag tänkte, när jag gick hem: vi kanske gör oss besvär i onödan. Kanske kvinnorna redan har det så bra som de önskar. Jag ville mycket hellre sköta mitt yrke och mitt hem, och ibland tror jag, att jag är en dåre, som mödar mig med det, som inte angår mig.

Han teg ett ögonblick.

— Du säger, att kvinnorna har det så bra, som de önskar redan, sade han långsamt, ty han visste precis, hur han skulle behandla henne. Jag önskar du varit på kliniken i dag. Och han började berätta om allt det elände, som sköljt igenom hans klinik på det stora sjukhuset, om vanvårdade barn och öfvergifna kvinnor, fattigdom, undernäring och död.

De diskuterade ifrigt de olika fallen och deras sociala orsaker, snart hade hon glömt sin nedslagenhet.

— Tack skall du ha, som påminde mig,

sade hon till sist, du vet alltid. Att jag kunde glömma så, våra egna behöfver oss kanske inte, men arbetarkvinnorna gör det. Vi skall arbeta för dem.

— Ja, det bör ni visst det, sade doktorn och tillade lägre: bara ni inte låtsas om det för dem, men det sista hörde icke hans hustru.

— Det var sant, tillade han, det står i kvällstidningen, att din vän Tilly Berg blifvit förklarad inkompetent att söka lasarettsläkarebefattningen i Karlköping. Så de stackars öfverklasskvinnorna har allt behof af litet rösträtt de också.

Det var en nyhet, som, det visste han, skulle återge Ester all hennes handlings- och stridslust, och han misstog sig inte.

— Jo, det vill jag lofva, inkompetent, kan man nu bara tänka sig, Tilly inkompetent!

Den sista resten af missmod var borta, hennes ögon glimmade af förtrytelse, hon måste upp och gå fram och tillbaka på golfvet för att få utlopp för sina öfversvallande känslor.

— Men vänta ni bara, herrar lagstiftare, sade hon.

Vid en vändning kom hon plötsligt att se på sin man. Han betraktade henne smäleende, nöjd öfver sin lyckade behandling.

— Du vet, hur du skall sköta mig, sade

hon, gick bort och lade armen om hans hals. Om jag inte hade dig — —

— Det är sant, sade han utan att se på henne, men i en lätt och förnöjd ton: här är något som skall förebygga hvarje recidiv en tid framåt. Landsorten ropar efter dig igen. Han räckte henne två bref. — Jag känner igen stilen.

Hon såg med ett enda ögonkast, att han hade rätt. Återigen dessa bevekande böner om föredrag. På ett ställe var man just beredd att bilda en ny förening, på ett annat hotade den svaga föreningen att lägga sig och dö, om den inte finge impulser till nytt lif från hufvudstaden.

Ester Henning mindes mycket väl, hur glad hennes man varit senast i dag vid middagen öfver att de nu åter voro samlade i lugn och ro i hemmet, och hon förstod alldeles hvad han känt, när han tagit de två brefven ur breflådan.

Tårarna kommo henne i ögonen.

— O, min käraste, hvem är som du, hviskade hon och pressade sina fuktiga ögonlock mot hans kind.

Om Cecilia de följande dagarna fick gå i fred och ångra sin glömska, så berodde det

alltså på dessa två bref och den tre dagars resa, som blef följden af dem. Men en kväll, då Ester Henning satt ensam i sitt hotellrum efter att lyckligen ha bildat den nya föreningen, tog hon sig för att skriva till löftesbryterskan:

»Kära fröken!

Det var tråkigt, att ni var förhindrad att följa vår öfverenskommelse och infinna er på mötet. Ni skulle haft en mängd uppbyggelse däraf. Bara att se allas glädje öfver att träffas efter sommarskilmässan skulle ha fyllt er med aningar om en tid, då ni själf skall vara en länk i denna kedja af kamrater. Vår general var mera inspirerad än någonsin, och om ni visste, huru mycket arbete vi planerat för vintern, skulle ni inse, att ni verkligen inte kan försvara att dröja en enda dag med att komma och spänna er för lasset.

Jag sitter här ensam på mitt hotellrum, det är ett fult och kallt litet rum, men jag känner mig hvarken ensam eller trist. Det är nämligen endast en kvart sedan de utvalda sutto här på sängkanten och finga sina instruktioner för framtiden, och det är inte en timme sedan jag talade i telefon med man och barn, hvaraf det minsta berättade mig, att det broderat en servettväska med inskriptionen:

rösträtt åt mamma! Kan man nu tänka sig sådana barn! Men det var inte om dem jag skulle berätta er. Här är inte så gemytligt som i Finnsta, ni minns, jag är alltså ingens gäst, men i gengäld är man här mera gripen af stundens allvar, och jag har haft glädjen att besvara intelligenta frågor och ta emot några få men mycket klara löften. Jag kan nu somna med öfvertygelsen att hädanefter ännu en ny liten fyrbåk skall lysa inom sin begränsade krets.

Har ni tillfälle att komma upp på Lästmakaregatan om torsdag klockan 6? Jag är där, och skall då kunna presentera er för Dragarlaget och sätta er i arbete. Välkommen.

Er tillgifna

Ester Henning.»

Cecilia var framför allt en väluppfostrad person, och när doktor Henning var nog älskvärd att förnya sin anhållan, trots det Cecilia mankerat en gång, fordrade höfligheten, att hon infann sig på den bestämda tiden. Hon var alltså vid Lästmakaregatan en kvart före 6 och gick just och letade efter det angifna huset, då hon stötte på en hel flock kvinnor, som kom ut ur nummer 6. Då hon vek åt sidan för att låta dem passera, uppfångade

hon genast en fras, som sade henne, om hon icke vetat det förut, att hon hade rösträttskvinnor framför sig: Hvad skall min direktör säga, om jag kommer i morgon och ber om lof för att resa och tala rösträtt i Norrköping?

Cecilia granskade dem med en viss undran, medan de gingo förbi — en handfull kvinnor af olika åldrar och stånd, i allmänhet litet nötta och skarpa i ansiktet och flärdfria i kläderna, men, så vidt hon vid hastigt påseende kunde se, utan några andra gemensamma karaktäristika, som angåfvo hvarför bland tusenden just dessa kommit att göra det aktiva rösträttsarbetet till sin uppgift.

— Har väl någon af dessa, tänkte hon, kommit lika utarmad och olustig till arbetet som jag?

Sist i raden på några stegs afstånd från de andra gick en mager, hvithårig och ståtlig gammal dam, med två mindre vänner, som närmast liknade ett par anonyma bref, på hvar sida. Hon såg skarpt på Cecilia, som rodnade och hälsade, att inte genast känna igen fröken Adrian, den vidtbekanta skolföreståndarinnan, var verkligen en förbrytelse.

— Det var rätt, att lilla fröken kom, sade emellertid denna nådigt, de väntar på er däruppe.

— Tack, svarade Cecilia omotiveradt och skyndade förbi in i porten. Hon kände sig obehagligt berörd öfver vissheten, att man diskuterat henne. »De väntar er». Hvilka väntade, hvad väntade man af henne?

Hon kom in i ett helt litet rum med utseende af ett kontor. Kring väggarna löpte hyllor fyllda med rösträttslitteratur, vid fönstret stod ett skrifbord och midt på golvet ett rundt bord, fullastadt med kuvertbuntar och högar af olikfärgade flygskrifter, hvilka skulle läggas in och befordras.

Kring bordet vid hvar sitt bläckhorn sutto tre damer, den ena var doktor Henning, som nu reste sig upp och med strålände ansikte gick emot Cecilia.

— Välsignade människa, som kom i alla fall, sade hon, här är ögonblickligen ett bläckhorn och ett mycket tråkigt arbete för er, men låt mig först göra er bekant med de närvarande medlemmarna af Dragarlaget. Här är vår sekreterare, fru Horneman — —

En lång, smärt och mörklagd dam i sorgkläder reste sig upp och hälsade med ett älskvärdt välkommen.

— Och detta är fröken Anna Gylling, generalens högra hand i bokstafig mening och mycket annat dessutom.

Anna Gylling var en blek och litet lutande ung flicka med en trött blick, som nu räckte Cecilia en tunn, hård hand och yttrade något om omöjligheten att undkomma doktor Henning, när denna väl en gång satt sig i sinnet, att dra in någon i rösträttsarbetet. Den hon märkt, den är det ute med.

— Jag är inte så säker på att doktorn får så mycket igen för sitt besvär, svarade Cecilia, som emellertid motsade sina egna ord genom att ta af sig hatt och kappa, slå sig ner vid skrifbordet och leta upp en penna.

— Men det är jag säker på redan, svarade fru Horneman med ett vänligt leende och sköt fram en lista med adresser. Cecilia tittade upp på henne och märkte nu först, att hon var så vacker, med allt hvad en kvinna kunde ha af lockande och ljuft, att hon endast därigenom ställde alla Cecilias begrepp på hufvudet. Hvad kunde leda en så vacker kvinna till rösträtten?

— Hur så? sade Cecilia.

— Jo, jag ser på er, att när ni fått vara med en tid, kommer ni att användas vid diplomatiska uppdrag inom societeten och att dekorera vid deputationer och agitera vid 5 o'clock teer i adliga kretsar.

Cecilia såg i hjälplös förfäran på Ester Henning, som började skratta.

— Fru Horneman har ingen aning om vår öfverenskommelse, sade hon, men ni skall inte vara rädd. Ingen skall tvinga er till annat än att skrifva kuvert, om ni inte vill. Men saken är den, att fru Horneman tycker, att vackra rösträttskvinnor är en guds gåfva, som måste användas på bästa sätt. Men nu skall vi arbeta. Ni tycker nog, att här är trångt och oansenligt i vår lokal, men där har rymts mycket arbete.

— Och vid detta bord har skrifvits ett kapitel i samtidens historia, eller hur, sade Anna Gylling, som skref med rykande fart. Får jag flere kuvert. O, dessa stadsfullmäktigeval! Jag börjar bli trött på att petitionera och aldrig annat, att inte komma någon hvart annat än den vägen och inte på den heller för öfrigt.

— Sårar det din stolthet? frågade Jane Horneman.

— Nej, men mitt matematiska sinne. Man bör naturligtvis alltid gå den kortaste vägen mellan två punkter, ifall man nu en gång *skall* gå.

— Vi måste nå målet, om vägen är kort eller lång, afgjorde Ester Henning med en bestämdhet, som icke lät sig motsägas. Anna Gylling log men teg, och man arbetade en stund under tystnad.

Men så rycktes dörren upp med full fart och något mycket litet och smalt och brådskande kom in.

— Ännu en historisk person, anmärkte Anna Gylling och man började skratta, ty den nykomna hade föga gemensamt med den föreställning man gör sig om historiska personer. Håret hängde trött kring ett magert fågelansikte, som på en gång verkade ungt och mycket förbrukadt, själfva hennes kläder sågo utarbetade ut, och kängorna buro märken af att ha fått arbeta på öfvertid.

Fru Horneman reste sig ögonblickligen och hjälpte den nykomna af med kappan, en artighet, som förvånade Cecilia, men tydligen ingen annan.

— Jag har sökt ut en sådan treflig och billig dräkt åt dig, sade hon gladt, vi skall profva den i morgon, om du har tid, och hatten har jag redan klädt färdig, den kan du hämta på samma gång, du behöfver den verkligen.

— Du är storartad som vanligt, men det där är för världsligt för mig nu, sade den nykomna, sedan hon skakat hand med kamraterna och presenterats för Cecilia som Dragarlagets bästa hufvud, adjunkten Kerstin Vallmark. Jag skulle ha sagt med det samma, att jag är alldeles ursinnig. Hon föll ner i korg-

stolen, så att den knakade, hvilket hon noterade med en viss stolthet, såsom ett tecken på måttet af sin vrede.

— Vi såg det nog, sade Ester Henning. Hvad är det då? Är det pressen, som hedrat sig nu igen?

— Nej äsch, men kan ni tänka er, att i Gestrikland har de helt enkelt kört af...

— Vänta ett ögonblick, insköt fru Horneman, innan hon börjar berätta, så måste jag fråga, om inte vi skall skicka efter en frukostbricka?

— Inte får en rösträttskvinna äta, sade Anna Gylling afvärjande.

— Hon bör rätteligen äta dubbelt så mycket som andra, svarade fru Horneman, som redan var vid telefonen. Nå Kerstin?

— Jo, tack, när du säger det, så har jag inte ätit, sedan jag gick hemifrån i morse. Tänk ändå, att bara köra af henne, och sätta dit en liten rektor, en pojke utan andra meriter än sin manliga viktighet och en liten kandidatexamen! Som om hon inte skulle kunna klara af en realskoleexamen, då hon skött skolan som femklassig mönstergillt i femton år!

— Vill du ha skinka eller salt kött, frågade Jane Horneman, liksom ursäktande.

— Bägge delarna. Är det inte skamligt?

— Lagen tillät väl inte en kvinna en så upphöjd plats, sade Anna Gylling, och det har nog lagen rätt i, äfven om den genom en massa samverkande tillfälligheter i detta fall ter sig något brutal.

— Tillfälligheter! Hur kan du kalla det för tillfälligheter, som är det bestämmande i hela den manliga tankegången! Och blir det bättre för det? Var det en tillfällighet kanske när jag . . . Hon afbröt sig, ty hvad skulle det tjäna till att dra fram sina egna gamla bittra oförrätter, glömda, tycktes det, af alla utom af henne själf.

— Jag tycker det är upprörande, sade Ester Henning, vi måste göra något åt det.

— Låt oss för sakens skull hoppas, att hon är familjeförsörjare, sade Anna Gylling, i så fall blir hon en lika utmärkt reklam för rösträtten som symaskinen i världen.

— Låt oss hoppas! Hon sitter nu någonstans i Skåne med mindre lön och en mor och två oförsörjda bröder. Kerstin Vallmark gaf Anna Gylling en förebrående blick, det fanns dock gränser för hvad hon hade lof att tillåta sig, om hon så var rösträttens bortskämda barn många gånger om.

— Kan vi ingenting göra? sade Jane Horne-
man, men vänta, nu kommer din frukost.

— Jag skall ringa upp Pennskaftet. Det här bör hon kunna göra något af.

— Du måtte väl kunna skriva själf, som du gjort så ofta och utmärkt, sade Ester Henning.

— Nej, jag är *för* arg.

— Det kan man aldrig bli.

— Jo, *jag* kan.

Hon ringde upp Frisinnade Morgontidningen och fick tag i Pennskaftet med det samma.

— Vill du skriva en brännande indignationsartikel? — Du är då alltid snäll.

— Om jag har någon idé till den? Jo, lita på det. — Jaså, inte i kväll? — Kan du inte hinna hit ett tag dessförinnan? — Det var bra. Adjö då så länge.

Man ägnade sig nu en stund åt sina smörgåsar och kuvert, under väntan på Pennskaftet.

Hon kom också mycket riktigt och hälsade glad på alla utan att låtsas om sin omätliga häpnad vid åsynen af Cecilia, som var nöjd att få vara lika bortglömd som hon varit under den sista timmen. Med några korta frågor gjorde hon sig underrättad om hvarför hon borde vara indignerad, reagerade våldsamt och snabbt och försvann efter några minuter till en studiecirkel bland arbeterskor efter att

i hotfulla ordalag ha utmanat vederbörande myndigheter.

— Hvad tänker du göra nu? frågade Ester Henning, då adjunkten slutat sin frukost. Hon såg själf på klockan och önskade sig hem, men här var ju så många kuvert oskrifna, och Anna Gylling tycktes knappt kunna hålla sig uppe af trötthet.

— Jag ämnar vårda min vrede och magasinera den till kommande tider, svarade adjunkten utan att begripa den andras förstuckna bön om aflösning.

— Kan du inte använda den till att skrifva kuvert med, föreslog hon då rent ut.

— Nej, därtill är den för helig, föll fru Horneman genast in, låt henne gå sina egna vägar och oss sköta det här. Jag är säker på att hon kommer hem med någon splitter ny och originell idé att omvända riksdagen eller ge den stackars lärarinnan sin plats tillbaka.

— Då är det bäst du ger dig af ögonblickligen, sade Anna Gylling förekommande. Kerstin Vallmark märkte sarkasmen.

— Tror du kanske inte, att en kvinna kan vara originell? frågade hon litet retligt.

— Jo, lika mycket, som ett täcke i sig själf är varmt, svarade Anna kyligt. Jag

tycker du bör gå också, Ester, fortsatte hon, vi andra kan godt sluta det här.

— Men du är allt fasligt trött? sade Ester tvekande och reste sig upp.

— Inte det minsta, svarade Anna Gylling böjd öfver papperet för att ej visa sitt ansikte.

— Ja, i så fall, Ester såg lättad ut.

— Kom ihåg dräkten i morgon och den nya hatten, förmanade Jane Horneman, då de stodo i dörren.

— Det är rätt, sade Anna Gylling, då de voro ensamma, sköt om rösträttens garderob, det är en större mission än man i hastigheten kan tänka sig. Vår popularitet beror i viss mån på den. Jag tänkte just fråga dig, om du inte kunde göra något för kvinnosakens hy också. Man börjar bli gammal och trött och grå i ansiktet, och det kan aldrig vara bra. Man kommer att säga, att rösträtten gör oss gamla i förtid.

— Det är ju den, som håller en ung, sade den vackra Jane segervisst.

Anna Gylling log, och åter arbetades en stund under tystnad. Därpå sade Jane, som vid en oförsiktig vändning såg, att Anna icke skulle stå ut mycket länge till:

— Väntar inte generalen hem dig i kväll, Anna?

— Jo, det vill jag hoppas. Men jag trodde vi skulle sluta först.

— Kan inte jag få göra det i morgon, frågade Cecilia försynt.

— Nå, där ha vi väl ett fall af hastig rösträttsförgiftning, och Anna såg nästan medlidsamt på henne. Tag det inte bara för häftigt, det är inte hela saken värd, och var inte för tjänstaktig, ty den tjänstaktiga är såld, när Dragarlaget får fatt i den.

— Säger ni det, som själf är rösträttskvinna? frågade Cecilia litet förvånad. Jag trodde . . .

— Att vi alla var som den Rösträttslågan, Ester Henning, ack nej. Då hade vi för länge sedan tändt eld på riksdagen. Många har inte så mycket entusiasm, att de kan värma upp ett kallt omslag.

— Du är en underlig flicka, Anna Gylling, sade Jane Horneman. Det är väl ingen af oss, som ligger i så förtvifladt som du (nej, inte så förtvifladt, tänkte flickan tyst) men ändå försummar du inte ett tillfälle att säga oss, att du inte tror på rättvisan och framgången af den sak, du arbetar för. Om jag inte vore så säker på båda delarna, som på att solen skall gå upp i morgon, så skulle jag inte kunna arbeta alls.

— Å, det får man lära sig, sade den andra kort. Men när du nu målar ut mig för fröken Bech, så måste du säga henne, att jag aldrig skrifver mina kätterier på Jakobs urtafla, äfven om jag kanske tror, att kvinnorörelsen innerst är ett bemödande att omgjorda kvinnans länder och föra henne, dit hon inte vill. Men det säger jag aldrig, utom när jag är tillsamman med er, och ni är för upprymda.

— Och du vill göra dig riktigt angenäm, sade fru Horneman godmodigt. Men äfven om du blir ond, så måste jag påminna dig om hur vältalig du var härom middagen hos bankdirektörens.

— Ja, men herre Gud, Jane, värdinnan själf, vår egen älskade generals svägerska, kom ju och bad och besvor riksdagsmännen vid kaffet att inte ge kvinnan rösträtt, ty därtill var hon inte värdig, och hvad skulle jag göra? Hela samlingen af inflytelserika riksdagsmän lät ju ögonblickligen dupera sig till att hylla henne som ett mönster af kvinnlig opartiskhet och blygsamhet, stackare. Ingen hjälp fick man heller af bankdirektören.

— Han kunde ju inte desavouera sin egen hustru, försvarade honom Jane Horneman litet kort. Om man en gång för länge sedan räknat bankdirektörens kvinnovänliga uppträ-

dande i riksdagen som Jane Hornemans förtjänst, så var det som om man numera omedvetet förebrådde henne hans märkbara afsvallande.

— Ja, hvarför skall de framstående männen vara så omöjliga, frågade hon för att få en bredare bas för samtalet.

— Det skall jag säga dig, svarade Anna Gylling, som, när hon var mycket trött, icke alltid gjorde sig besvär med att vara hänsynsfull. Det är för att de gifter sig med gäss och inte med oss!

Cecilia och Jane Horneman gingo hemåt tillsammans.

— Tror ni, att ni kan trifvas med oss? frågade Jane. Ja, jag säger det inte för att få en artighet tillbaka.

— Jag har undrat hela eftermiddagen öfver att kvinnor kan vara så olika, sade Cecilia i stället för att svara. Efter allt hvad jag kan se, för ni ju ett helt annat lif, med andra mödor och förhoppningar och misräkningar och ärelystnad än de kvinnor jag känner, och än jag själf som ger hvarken det ena eller det andra. En sån som jag måste nog alltid känna sig utanför.

— Kanske i början, men inte alltid, sva-

rade Jane. Vi är nog i mycket just som kvinnorna är mest, men att ni inte märker det, beror därpå att vi håller vårt privata lif helt och hållet utanför vår samvaro. Vi hinner faktiskt aldrig med att tala hvarken om vårt eget eller andras. Det kan väl hända, att vi någon gång kan behöfva be någon af kamraterna om en tjänst utan att hon därför skulle begära att bli invigd i situationen mer än som nätt och jämnt behöfs. Men dess emellan sköter hvar och en sig själf.

Cecilia gick tyst och begrundande, tusen minnen flögo genom hennes själ.

— Och i samma andetag säger fru Horne-
man, att ni är som kvinnor är mest, sade hon.

VI.

Pennskaftet försvann en dag in till sig strax efter middagen, och det var icke utan att en och annan tittade en smula långt efter henne. Men då sällskapet under tystnad drack sitt kaffe i förmaket, stack hon in hufvudet och frågade efter sin rumskamrat.

— Jag tror inte, att jag kommer hem i natt, sade hon, jag vill bara tala om det, så att ni inte undrar öfver att jag uteblir.

Författarinnan såg gapande upp utan att, så litterär hon var, finna repliken, men amanuensen inföll ögonblickligen: tillbringar ni återigen natten på redaktionen?

Pennskaftet kom in helt och hållet. Hon var klädd i en lång mörkblå journalistrock, rak och snäf som ett pennfodral och en eldröd kvällskråka, hvarur nu ett par mycket illfundiga ögon tittade fram, när hon svarade: jag föreslår er att höra efter med hvem.

Då hon några minuter senare kom ur porten, fann hon arkitekt Block trafvande fram och åter på trottoaren, och med en liten snabb blick uppåt fönsterrutorna hälsade hon.

— Jag väntade er just, se, jag var beredd, och hon tog fram en hammare ur kappfickan.

— Hvad skall ni göra, frågade han i en ton, som var allt utom artig.

— Knyta mitt skoband, svarade hon, håll hammaren. Tänk, förresten om ni skulle få följa med mig, fortfor hon, som om något just nu fallit henne in, om det går an, men jo, vänta, vi kan telefonera och fråga. Hur är det, kan ni slå upp taflor, sätta upp kornischer och bära tunga möbler?

— Ja, och bygga hus, svarade han. Nu förstod han hvad hon menade, men hon skulle inte slippa utan en förmaning för sitt hänsyns-

lösa sätt att skrämma slag på folk, med flit, som älskade en.

— Ni får ett allt sämre rykte för hvar dag, sade han mulet.

— Ja, det är för att göra er en liten glädje, sade hon utan att se på honom.

Han blef verkligen glad, ehuru inte, som hon antydt, öfver hennes dåliga rykte, som upprörde och retade honom som en förolämpning mot honom själf, men öfver att hon inte hade glömt, öfver att det var för hans uppbyggelse, hon nu återigen komprometterat sig när hon ändå envisades att göra det.

När de gingo förbi hans port, frågade han, om hon inte ville följa med honom upp, han skulle själf koka kaffe åt henne, som ersättning för det hon rymt ifrån.

— Tack, sade hon enkelt, vi får kaffe hos Cecilia. Tycker ni inte, att det var roligt att få veta hvart ni är på väg? För min del är jag alldeles förtjust. Ingen kan tro, att det är riktigt sant, men nu har hon i alla fall egen våning på Blasieholmen, och det är mitt verk alltsamman. Det visade sig, att hon hade fyra tusen om året, men det har bara inte fallit henne in att bereda sig en lugn och karlfri hamn, förr än jag lärde henne. Tänk om det varit jag, o min gud, att få sitt eget,

sitt eget, jag som hvarje dag faller ner och tillbeder ensamheten i mitt hjärta.

Hennes ord och än mer hennes ton af intensiv längtan fyllde honom med obehag.

— Anser ni då att ensamheten är idealet?

— Det kan ni väl tänka er att man gör, när man bor på pensionat och delar rum, svarade hon gladt. Inte kunde han förstå just nu, då han började bli kär i henne, att hon, mått af människor och jagad af motsägende intryck, af ren^l själfbevarelseinstinkt längtade efter att i stillheten bearbeta allt detta material och i stillheten lära mildhet mot människorna. Hon såg utöfver kråkans kant på honom. Han var fortfarande allvarsam.

Det klädde honom, och ändå gjorde det henne ondt.

— Man kan nog få tillräckligt af ensamhet om man delar den med *en*, sade hon, jag skulle gärna bo med Cecilia.

— Ja, *henne* tycker ni om, sade han.

— Ja, det kan man väl inte annat, sade Pennskaftet, det underliga är att hon också tycker om mig, vi är så olika i sättet. Men jag vet just ingenting om henne, hon är som ett skrin, hvars nyckel är kastad i hafvet.

— Och nu har ni satt ut not för att fånga den?

— Nej, sade hon och stannade med ett ryck midt i Kungsbacken. Nej. Och om jag funne nyckeln, af en händelse, så skulle jag ögonblickligen kasta den i hafvet igen utan att ha pröfvat den i låset. Nu vet ni det också. Hvad har ni för systrar?

— Vanliga, sade han, förvånad öfver att hon tagit så illa vid sig, och undrande om han någonsin skulle lära känna den där moderna kvinnan. För att blidka henne, sade han: Tänk, hvad kvinnorna kan ha det bra nu för tiden.

— Ja, inte sant, svarade hon och klarnade hastigt. Men det är rättvist, eller hur? För ni medger väl ändå, att kvinnan är skapelsens krona?

— Det må vara händt, sade han generöst, i glädjen öfver att hon var god igen.

— Akta er ni, hörde han då en illmarig röst inifrån kråkan, att vi inte till slut får det alldeles för bra af vår egen kraft. Ni har ju haft den stora chansen, när ni själfva inte varit så märkvärdiga, att ni kunnat erbjuda oss ett hem, och det älskar alla kvinnor. Men när vi så kan skaffa oss det själfva, hvad vill ni göra då?

— Hå, sade han trygg och obekymrad, vi gifter oss med er, antingen ni vill eller ej.

Medan detta samtal fördes, stod Cecilia halft bortkommen bland möbler, lårar och säckar, och frågade sig själf, hvad som var meningen med allt detta, som händt i ett lif, hvilket hon vant sig vid att betrakta som färdigt. Var det ingången till något nytt eller bara en skenbar förnyelse?

Ingenting hade händt inom henne själf, sade hon sig med ängslig ifver, ty ett lifstecken inom henne själf skulle ha skrämt henne som det skrämmer hos en man hållit för död. Det var bara utomstående, som begagnat sig af hennes genom mycket lidande förslöade viljekraft för att ta henne vid handen och leda henne efter behag. Man ville skaffa henne ett hem och en uppgift, och fastän ingenting var henne mera främmande än dessa bägge saker, hade hon följt utan knot, och hvarför skulle de snälla människorna inte få den glädjen att tro, att de lyckats?

Dock måste hon medge, så besynnerligt det än var, att hon hade vaknat i morse för första gången i det egna hemmet, utan att som alltid identifiera sig själf med den vanliga vämjelsen. Hon hade glömt det för tanken på mattor och gardiner och konstaterat detta först efter en stund med utsäglig förvåning — —

Men hennes smärta, som började bli orolig

öfver att något var på färde, steg fram och gjorde sig påmint. Här är jag, sade den, du skall inte tro, att jag inte kommer att trifvas fullt så bra i din nya våning eller med dina nya vänner. Har du redan glömt hur det var sist, då du ville skaffa dig ett nytt hem? Minns du våningen, där du gick och sjöng och sysslade? Ni hyrde den på tre år, ty där var ju barnkammare. Har du glömt ovädret och förstörelsen? Tänker du nu låta lura dig att bygga dig en hydda af spillrorna? Tror du, att jag beviljar mina listidsfångar nåd efter sju år?

Cecilias ansikte blef allt mindre och sorgsnare och hennes rörelser allt mera frånvarande, allt mindre ändamålsenliga, där hon stod midt i kaos och plockade upp böcker, som skulle sättas in i bokhyllan.

I rummet innanför hördes någon gå oafbrutet fram och tillbaka, flytta möbler, slå in spik och slutligen tända en brasa. Det var Kristin, som kommit dagen förut från Simrishamn och slagit sig ner med bestämd afsikt att stanna för sina återstående dagar. Allt emellanåt lyssnade hon in mot det stora rummet, då där blef alldeles tyst kom hon i dörren:

— Ja, kunde jag inte tro det, sade hon på bekymrad skånska, att fröken va' alldeles

opptrötnader. Nu är där någesånär skapligt därinne, kom och lägg sig litet, så får fröken kaffe, och jag skall nog sätta in alla de där många böckerna. Cecilia lydde henne blindt af gammal vana från fädernehemmet, dels emedan det var bekvämare än att göra motstånd, dels emedan Kristins befallningar i allmänhet voro kloka och alltid förestafvade af välvilja och omsorg.

— Å, nu ser här ju ut som ett rum, sade Cecilia med en plötslig känsla af välbehag och frid. Det har då gått som ett underverk, hvad de är vackra, gardinerna och hvad de gör ett rum hemtrefligt med det samma.

Hon hejdade sig med ett uttryck af förvåning i sitt ansikte. På nattduksbordet låg en främmande bibel med en psalmbok ordentligt placerad ofvanpå.

Kristin märkte hennes blick.

— Jag tänkte fröken ville låna dem, tills vi fann frökens, sade hon, och det går godt an, för jag har ju litet enklare bibel och psalmbok, som jag läser i för jämnan, detta är konfirmationsböcker, som jag inte ens näns ha själf.

— Tack, sade Cecilia litet generad och gick bort till soffan. Kristin kom genast med en kudde, som hennes matmor tog emot med

tacksamhet, hon hade inte märkt förrän nu, hur uttröttad hon var.

— Men är inte Kristin trött? Hon såg på den storväxta, trygga skånskan med en blick af hjälplös beundran.

Flickan skrattade litet öfverseende.

— Jo, det skulle just passa sig.

— Det passar väl lika för den ena eller den andra, sade Cecilia, som i djup motsats till sin tjänarinna var demokrat till åskådning.

— Å det måtte väl fröken veta, som är herrskap, att Gud har skapat pigor med andra kroppar, hur skulle de annars kunna göra sin tjänst, sade Kristin.

— Hvem har satt sådana dumheter i Kristin? frågade Cecilia häpen.

— Jo, det har allt gamla hennes nåd och hon var en redig människa, gammaldags, som visste hvad som var rätt, men nu för tiden är ju folk, som de var galna.

I detsamma ringde det, och Kristin gick ehuru motvilligt för att öppna. — Främmande, när en har det så här stökigt, sade hon.

Cecilia, som väntade Pennskaftet, gick efter ut i tamburen och fick se denne unga dam stå i dörren med en viss tvekan i sitt ansikte.

— Goddag, sade hon, endast obehöriga äger tillträde, eller hur?

— Kom in och stäng dörren, sade Cecilia.

— Nej, svarade Pennskaftet med en skygg blick bort mot Kristin, som stod och såg bistert avvaktande ut, det kan jag inte, för jag har råkat att få med mig arkitekten Block, som du kanske minns från pensionatet, som den enda herrn möjlig att ha i rum. Bruksanvisning följer. Han är så god som ett stadsbud.

— Bed honom komma in för all del, sade Cecilia, och gör inte så många omsvep. Nu ska vi ha kaffe.

— Jaså, det var den nya regeringschefen, sade Pennskaftet, sedan Kristin försvunnit. Det ser ut som om hon skulle komma att styra statsskeppet med fast hand.

Flickan märkte nu, att Cecilia icke tagit hennes tilltag illa upp och strålade af denna anledning som en liten tacksam sol.

— Är det konstitutionell monarki? frågade arkitekten, som fått af sig ytterkläderna och kastade en blick in i kaos, belåten, ty här skulle han behöfvas, länge.

— Ja, sade Cecilia, men det är den skillnaden mellan mig och andra monarker, att jag inte ens till namnet har makten.

Pennskaftet kastade sig genast in i möbleringsfrågan.

— Hvad jag älskar detta, sade hon med röda kinder, jag skulle aldrig vilja göra något annat än möblera.

Hon kunde inte förmås att åta sig något bestämdt arbete, hon måste gno från arkitekten, som spikade upp kornischer, till Kristin, som lade ut mattan och från henne till Cecilia, som sydde i ringar i gardinerna. Hon var idel sällhet, när soffan kom på sin rätta plats, och stum af hänryckning, när arkitekten högt uppe på en stege fått ljuskronan i taket. Aldrig hade hon beundrat den politiske redaktören för hans ledare eller någon af kamraterna för ett lyckadt reportage som denne märkvärdige arkitekts begåfning för spikinslagning och möbelflyttning. Aldrig hade någon drömt om, att det skulle gå så fort att skapa en plats för människor att vistas i, och när den sista låren släpats ut i tamburen, full af säckar, krollspint, papper och snören, och Kristin öfverlycklig burit ut hammare och stege i köket, slogo de sig ner, andfådda och stolta och sågo sig om på sina händers verk. Det blef tyst ett par ögonblick, hvar och en tänkte på sitt, men det underliga hände, att Cecilias tankar denna gång voro de minst vemodiga.

— Kristin, ropade Cecilia plötsligt, nu får du ge oss litet mat ofvanpå detta sträfsamma arbete.

Kristin kom i dörren och gjorde de allra mest underbara tecken till Cecilia, afsedda att uttrycka vanmakt, förtviflan och underdåniga förebråelser.

— Det där betyder, att vi inte har sju sorters uppskuret, inga omeletter, ingen stek och inte ens en sillsalad, sade Cecilia med ett bekymmerslöst leende, som förfärade Kristin som höjden af lättsinne. — Och inte en efterrätt, men vänta, hur var det, Kristin vispade ju till någon slags kaksmet för att pröfva ugnen i förmiddags?

Kristin gick ut med en hörbar suck och skakade på hufvudet. Kanske hon skulle bli tvungen att bjuda främmande, som var första gången, på te och kaksmet? Pennskafket följde henne ut i köket. Hon var ju redan Kristins vän och hyste ingen fruktan.

— O, kakan är färdig i manuskript, skrek hon förtjust in åt våningen.

— Det är så godt du läser korrektur på den då, ropade Cecilia skrattande tillbaka. Därpå vände hon sig mot arkitekten för att göra någon förbindlig anmärkning, men fann honom så långtansfullt beskåda dörren, genom hvilken Pennskafket försvunnit och ekot af hennes härjningar i köket nu trängde in, att hon leende måste varkunna sig öfver honom,

och föreslog att de skulle gå ut och hjälpa till med kvällsmaten.

Kristin stod med knäppta händer framför gasköket, som var en ny företeelse i hennes enkla värld.

— Jag tror, jag tycker lika bra om det, som om fröken, sade hon.

— Pennskaftet är där inne, tillade hon i lägre ton. Hon visste inte något annat namn på flickan och fogade sig däri, som i allt annat besynnerligt, som mött henne i det »Soda», som var Stockholm.

— Jag är här inne i herrummet, ropade nu Pennskaftet själf inifrån ett litet krypin innanför köket. Jag ser på alla dina porträtt sen barndomen, Cecilia. Hvad du har — — Hon bröt af generad.

— Varit grann att se på, ja, sade Kristin stolt. Och det fanns inte heller en enda ungeherre i Simrishamn, som — —

— Är detta herrummet, föll arkitekten in, och tittade in till Pennskaftet, som satt på sängkanten och indiskret bläddrade i ett plyphalbum. Hvarför kallar ni det så?

— Hvar skulle herrarne vara om inte i jungfrukammaren, svarade Pennskaftet, eller hur, Kristin? Men säg nu, hvem är fästmannen af alla dessa många vackra gossarna?

— Det är den granne med det lockiga håret, han som det sitter en cypresskvist in-
under, svarade hon från köket.

— Å, är han död då?

— Död, nej då, han är i Stockholm, har varit i många år.

— Men tänk hvad han blir glad nu då att få Kristin hit upp.

— Åja, det har han då inte mycket för, och det vet han, för vi har pratat i många år nu. Han är annars vakt vid Nordiska museet eller hvad det heter, men han vet mycket väl, att jag inte gifter mig me' han, förr än han sätter upp eget museum. Till dess blir jag hos min fröken.

— Lyckliga Cecilia, sade Pennskaftet och märkte först nu, att Cecilia hade gått. Hon hade dukat ett provisoriskt tebord vid soffan och serverade te, med löfte att snart bjuda dem hem på en middag, som skulle återupprätta Kristins kränkta värdighet. Pennskaftet och arkitekten utbytte en glad blick. De förstodo, att de skulle få komma hit tillsammans, att han var accepterad såsom umgänge, och att de alltså hade en vrå af ett hem i världen, där de skulle kunna träffas.

— Lyckliga Cecilia, sade Pennskaftet ånyo,

får vi då komma en dag i slutet på månaden, för då är maten alltid sämst på pensionatet.

— Vill ni tro, sade Cecilia, att på mindre än tre dagar har Kristin gjort sitt skånska idiom fruktadt och vördadt på Hötorget? Hon berättade i dag, att fruarna i ståndet i morse med bäfvan frågade, om där var något, som var henne tillags och utbjöd sina bästa bitar med den motiveringen att rostbiff och blomkål brukar gamla herrar tycka om. Den gamle herrn det är jag, sade hon och smålog. De vet ju inte, torggummorna, att de gamla kinkiga fröknarnas århundrade nu brutit in, men man kan inte begära, att de skall reagera så känsligt för företeelserna i tiden.

— Vi får lära dem rösträtt, sade Pennskaflet, ja, det blef förresten beslutadt på ett möte för en tid sedan, och det arbetet lottades på de närvarande fruarna med hushåll.

— Upplýsningen har nog inte hunnit till Hötorget än, sade arkitekten. Pennskaflet, som ögonblickligen lystrat för det smått försmädliga i tonen, satte ner sin tekopp, beredd att ge ett häftigt svar, men då öppnades dörren, och Kristin, Kristin, envis som synden, kom strålande in med en skinkomelett.

VII.

Det var lördagskväll med hvass kyla ofvan på ett häftigt snöfall. Pennskaftet, iklädd kråka och sitt varmaste vinterplagg, kom farande neråt Blasieholmen med händerna djupt nedborrade i fickorna, kort andhämtning och snäfva svängar i alla gathörn. Blott en gång hejdade hon farten, det var då hon stannade och neg för nymånen, som blankslipad och strålande stod öfver Nordiska museet.

— Gör så, att han får bygga den där fattiggården, bad hon ödmjukt.

Kristin kom och öppnade på hennes ringning med en vänlig och hemmastadd nick. Hon skulle blifvit mycket besviken, om det dröjt en vecka, utan att Pennskaftet visade sig, och hon hade nu hunnit vänja sig vid det besynnerliga faktum, att hennes besök kunde inträffa alla tider på dygnet. En dag hade Kristin uppenbarat sig på pensionatet och hämtat hem till sig ett par nattdräkter och en omgång kläder af Pennskaftets, ty hon hade lärt af erfarenheten, att denna mycket väl kunde uppenbara sig klockan elfva på natten, genomvåt och uttröttad efter en vandring

med polisen — den kvinnliga påstod hon själf — eller efter att ha jagat någon i hast viktigt blifven person öfver alla malmerna.

— Fröken skrifver, sade hon litet viktigt med en gest mot den stängda dörren till arbetsrummet.

— Hå, kors, sade Pennskaftet och tog af sig kappan, skrifver *hon* nu också? Hvad då om?

— Om rösträtten, hviskade den väl under rättade Kristin.

— Här i huset hör man sedan en tid inte talas om annat än rösträtt, snart blir nog Kristin rösträttskvinna också.

— Det är jag redan, sade hon själfmedvetet.

— Nej, jag gratulerar, men hvarför det då?

— Därför, att fröken är det, förstås, och så tycker jag det är så oförskämdt, att vi skall betala sådana fasliga skatter.

Pennskaftet aktade sig noga för att skratta.

— Hur mår fröken? sade hon hastigt.

— Jo, hon säger, att hon mår bra, men

— ja, se, ingen kan förstå sig riktigt på henne, och jag vet inte, hur det är. Fröken vet ju, att vi tvättade i förra veckan? Ja, och när vi fick in tvätten, var fem handdukar rostiga. Våra bästa handdukar, så jag grät mest hela förmiddagen, och jag visste inte hur jag skulle

få fram det för fröken, när hon kom från skolan, men så frågade hon hur det var fatt med mig. — Ja, fröken, handdukarna är fördärfvade, sa jag. Det har kommit rost på dem. Jaså, säger fröken. Jaså, säger jag då, tycker fröken det är jaså? Det går aldrig ur, förstår fröken.

— Ja, hvad vill Kristin jag ska göra åt det då, frågar hon och håller upp vatten och skall tvätta sig till middan, som om ingenting hade hänt. — Hvad fröken skall göra, fröken skall hålla väsen, förstås, och skälla ut mig och titta på handdukarna och räkna efter hvad de kostar och vara arg hela dagen, för det skulle alla mina fruar ha va't och frökens mormor allra värst, om hon varit i lifvet. Men vet fröken, hvad min fröken gör då? Hon vänder sig om och bara tittar litet på mig och skrattar: — Kära Kristin, vi får laga så vi inte rostar själfva, säger hon, tänk hvad det är vackert väder ute i staden i dag. Jag frågar bara, om en kan förstå sig på en sån matmor, för inte gör jag det. Rosta själfva! Det är som om hon kommit ifrån detta världsliga, och det kan aldrig vara bra.

— Vänta, om det kommer rost på röst-rätten, så får Kristin se, sade Pennskaflet. Hvar och en är rädd om det, som ligger en

närmast om hjärtat. Jag får väl vara här till i morgon och få kaffe på sängen? Vi två vill hellre ha kaffe än rösträtt, eller hur Kristin?

— Jo, medgaf Kristin hviskande, men säg det inte för fröken.

Pennskaftet steg tyst in i det stora arbetsrummet, som hon älskade ända sen den dag, då hon och arkitekten voro med om att göra det beboeligt. Borta vid skrifbordet lyste lampans pärlemorfärgade kupa som en stor opal öfver det tysta rummet, som med sina lågmälda färger och stilla linjer liknade Cecilia själf.

Men skrifstolen stod tom, Cecilia låg på soffan och sof med ansiktet uppåtvändt och en stor kudde i famnen, hvars lena siden hon tryckte mot sin kind. Lampskenet föll öfver alla de bedröfvade nätternas linjer i hennes lilla ansikte, som utan dem skulle varit ungt och vackert. Pennskaftet stod ett ögonblick och betraktade henne, så vände hon sig bort, som om hon blifvit beträdd med en ogrannlagenhet, och smög tyst till skrifbordet, där en påbörjad manuskriptsida vittnade om hvad för ett arbete, som blifvit afbrutet af sömnen. Hon läste några rader och log yrkeskvinnans ömkande leende öfver de många strykningarna och de pinsamt korrekta meningarna. Med en

liten nick tog hon pennan och fortsatte, där Cecilia slutat. Men då hon arbetat ett par minuter, lade hon den ifrån sig och lutade sig tankfull tillbaka i stolen.

»Kvinnorna måste visa, att de intressera sig för utgången af rösträttsmotionens öde i riksdagen», hade Cecilia skrivit. Pennskafvet satt och tänkte på alla de tusen och hundra tusen, som troligen skulle sofva öfver debatten, hon tyckte sig höra det förnöjda småpratet ur tusen soffhörn, höra de tåliga vaggvisorna öfver tusen små sängar, de trötta ansiktena öfver oräkneliga trasiga strumpor. En vild och vanmäktig längtan att nå in öfver allt, att göra sig hörd och bli förstådd grep henne. — O, kvinnor, att få er att höja hufvudet bara i dag, bara i morgon, bara de timmar, då männen i riksdagen öfverlägger om er och er rätt! Hon visste, att det var otänkbart, att det låg långt utanför människans förmåga, men just orimligheten, motståndet, kylan, som hon kände strömma emot sig, eggade henne att sätta skuldran till och göra det yttersta.

Hennes hjärta började klappa hårdt, hon fick en plötslig förnimmelse af alla dem, som åter voro med henne, som hoppades och drömde detsamma, kanske utan att veta det, hon blef en liten prick bland en stor skara, för en kort

stund tycktes perspektivet öppna sig för henne, och det glimtade till öfver vägen, som steg och buktade bort mot fjärran mål. Hon tog pennan, orden tycktes marschera upp vid tonerna af en festmarsch, med en rysning af glädje kände hon, hur det strömmade likt floder af eld genom hennes högra hand ned i pennan. När hon hunnit till sin signatur, reste hon sig plötsligt, gick bort till Cecilia och gömde sitt heta hufvud i en flik af hennes morgonrock.

— Jag har varit vaken en stund, kära barn, sade Cecilia, men hvad är det med dig, du skälfter ju i hela kroppen?

— Gör jag? Det är väl därför, att det gått en smula kraft af mig, svarade flickan med osäker röst. Vill du läsa? Det är ungefär hvad du ville ha sagdt, fast du somnade ifrån det. Man gör hvad man kan för sina vänner.

Cecilia svarade inte, hon läste.

— Så har jag aldrig sett dig skrifva förr, sade hon, när hon slutat och strök flickan öfver håret.

— Nej, sade Pennskäftet, som nu var lik sitt vanliga jag igen, nej, och väl är det, för om jag skref så jämt, funnes det inte en enda stockholmsredaktör, som ville använda mig. Och det är mycket osäkert, om jag lyckas placera den här artikeln. De skulle nog ta

den, om den vore skrifven af en amatör i ansedd samhällsställning, men en af deras egna, som blir så där högstämd, nej, det skäms de för. Det är den där olyckliga känsligheten, men jag skulle inte klaga på den, för det är den, som gör mig så oöfverträfflig, när det skall skrivas om misshandlade eller innebrända hustrur eller tuberkulösa barn. Jag gjorde något liknande, när jag blef upptagen i rösträtten, men den krian ligger i en portfölj, och ibland tar jag fram den och läser den med ett leende.

— Hur längesen är det, och hur gick det till?

— Två år sen och det gick så, emedan det måste. När man har ett sådant arbete som jag, får man så småningom se allt det duktiga och oförtrutna arbete kvinnorna gör, och man lär sig se hur kringskurna de är och hur maktlösa, när de vill tillämpa sina erfarenheter i större skala än inom det egna lilla barnhemmet eller sjukstugan. Man blir slutligen klar öfver, att om man än själf hellre vill ha en ny hatt än rösträtt, så är det andra, mycket bättre folk än en själf, som har goda skäl för att mycket bestämdt yrka på den. Om det vill sig väl, går det upp för en, att det är ens förbaskade skyldighet att hjälpa till, och sen stiger man från den ena klarheten till den

andra. Gud, jag minns hur hänförd jag var, när jag var med rösträttskvinnorna första gången som en af dem.

— Berätta, sade Cecilia.

— Jo, jag hade skrivit något som generalen råkade tycka om, och den kloka kvinnan lät föra fram mig och lade högtidligen händerna på mitt hufvud för att inviga mig till mitt kall som rösträttens riddare i pressen. Jag föll genast till föga för henne, för henne öppnas ju alla hjärtan som köksfönster för en positiv-visa. Min enda sorg var, att jag inte fått vara med från början, och jag kände mig ungefär som en krigare, som hunnit fram till slagfältet först när hans kamrater är nära segern och som är för stolt att dela bytet och äran med dem. Jag minns, att generalen måste trösta mig med, att vi hade det värsta kvar, och att jag nog skulle hinna få mitt lystmäte på rösträttsarbete, innan vi nått målet, men jag anade inte, hur rätt hon hade den gången.

— Det är inte utan, att dina ord tröstar mig i min tur en smula, sade Cecilia med sitt vemodiga leende.

— Är du glad, att du blifvit religiös? frågade Pennskaftet tankfullt. Hon hade under de gångna månaderna med hemlig förvåning

och förnöjelse iakttagit hur Cecilia allt mer och mer ryckts med i arbetet, till hälften mot sin vilja och mycket angelägen att för sig själf och andra framställa sitt arbete endast som mekaniskt grofarbete, som ingenting hade med hennes personliga åsikter att göra. Men nu tycktes hon ha beslutat att erkänna sin nya tro.

— *Om* jag är, sade hon med öfvertygelse.

— Men du råår ju aldrig om din tid numera, de är stränga arbetsgifvare, ditt befäl, och det är ondt om så villiga och dugliga krafter som du. Hur länge satt du uppe i går kväll?

— Å, till två tror jag, men natten gick fort, jag var flitig.

— Och i förrgår? Lika länge förmodar jag? Tror du, att du orkar med det?

— Jag behöfver inte lefva längre än rörelsen, sade Cecilia med en så torrt objektiv röst, att Pennskaftet insåg, att hon långt innan saken blef bragt på tal, räknat och lagt ihop och fattat sitt beslut.

— Sådan blir inte jag, sade Pennskaftet bestämdt, jag vill lefva och arbeta i hundra år, och sen ha en liten treflig ålderdom efteråt.

— Men du skall heller inte bli som jag. sade Cecilia afgörande — nu skall du be Kristin ta in vår tebricka.

Efter det teet var drucket, skulle Pennskaftet vara kvinnligt och hjälpa till med förefallande sysslor, något som hon alltid yrkade på sina lediga kvällar, blott för att efter fem minuter djupt ångra sitt anbud. Men Cecilia, som tyckte att Pennskaftets färdigheter voro mer än lofligt ensidiga, satte alltid ett arbete i händerna på henne, i dag var det sängkammargardinerna, som skulle sättas på ringar efter att ha tvättats.

— Hvad det är ljufligt med frid och ro, sade Pennskaftet efter fem minuter förtviflad.

— Ja, inte sant, nickade Cecilia och fortsatte med sitt arbete utan att låtsas om den bön om förskoning, som låg bakom orden.

Efter en stund: Cecilia, jag skall skriva ett flygblad åt dig, hvars make ni inte har läst, bara jag slipper sy mera. Jag tror förresten, att jag måste ringa till tidningen och höra om det är något, de vill skicka mig på.

— När du äntligen fått ledigt en kväll, jo det vore just att skämma bort dem. Men, låt se, klockan är 8, om du skulle ringa och fråga arkitekten . . .

— O, du kloka pedagog, sade Pennskaftet

med ett litet leende öfver Cecilia, som trodde, att Pennskaftet skulle sitta här ifall... Han är bortrest just i dag, men det är rysligt snällt af dig, och jag är så tacksam, att jag får ta hit honom ibland, det vet du. Det uppfostrar honom så bra att se dig här i ditt hem.

— Å, uppfostra, sade Cecilia, utan att se upp från sitt arbete.

— Jo, förstår du, svarade Pennskaftet och lät i låtsad tankspriddhet sina gardiner sjunka ner i knät, en sån som han med en fet och förmögen högermamma och ett par tölpiga systrar, och förresten cigarrbodas och allt det där, han har ju ingen aning om hvad vi andra är för slags folk, när vi inte liknar någon af dessa kategorier. Har jag talat om att han trodde, att jag var en liten journalistdemimond? Ja, aldrig har han fått sota så grundligt för något förr, så du behöfver inte se så dömande ut. Nu håller han emellertid på att lägga om sina åsikter och fullständiga sina kunskaper om kvinnan, och du skall hjälpa mig att få hans åsikter sådana en ung mans bör vara. Han har redan en stor respekt för dig, men det beror ännu uteslutande på att du förtjänar mer om året än han. Men jag vill, att han skall lära känna den sortens kvinnor du repre-

senterar, den oberoende, som sköter sitt eget lif, sina nöjen och sina intressen alldeles utan hjälp af de i hans tycke till allt detta outhärliga manfolken.

— Han är välkommen hit, sade Cecilia. Och om ni, hon tvekade litet, om ni — någon gång skulle ha något att säga hvarandra i enrum — vilja talas vid ostörda . . .

— Tack, så snällt, men han har egen ingång, svarade Pennskaftet enkelt. Och förresten funderar jag på att hyra rum för mig själf . . .

Knack. Det var Cecilias nål, som gick af.

Hon blef sittande alldeles orörlig en minut, uppfylld af fasa öfver den noggrannhet, hvarmed lifvet förnyade de öden det mätte ut åt människornas barn. »Min egen älskade, min egen ingång», och ingenting kunde man göra.

— Kära barn, sade hon till slut sakta.

Pennskaftet kastade sömnaden utåt golvet.

— Hvarför blef du så rädd, frågade hon, och tog arbetet ur den andras darrande händer. Seså, säg inte, nu när vi hade det så trefligt, att du tror, att jag är på vippen att gå under!

— Så slarfvigt du talar, du skulle bara veta hvad det är att gå under.

— Men jag har inga anlag för det, förstår du. Nej, låt oss nu tala om saken och se en

enda gång på mig. Jag gör bestämdt uppror mot den tanke, som jag afläste i ditt minspel, nämligen, att den där egna ingången skulle bli mitt fördärf.

Cecilia såg upp, lättad.

— Nej, jag borde ha vetat, att du är en klok och kall flicka, som har många andra större intressen än kärlek, svarade hon. Du hör nog till de där flickorna, som kan vara god vän och kamrat med en man utan tillsats af erotik, säg, Pennskaft? Det låg något ifrigt bedjande i hennes ton, men Pennskaftet stelnade till. Det tycktes så hopplöst att få henne att förstå.

— Men om det då vore något mera än kamratskap, sade hon, om jag började hålla af, skulle jag då gå under? Det måste ju göra mig mycket mera lycklig än jag trodde fanns.

Hon satt och iakttog Cecilia, som rodnade pinsamt, och fann till sin utesägliga häpnad, att hennes vän, som var tio år äldre än hon, satt och grufvade sig för att upplysa henne, Pennskaftet, om att det fanns frestelser, som, om man utmanade dem kunde bli för starka, och då var man såld för tid och evighet.

— Flicka lilla, sade Cecilia slutligen, du är ett barn, du vet inte om faran, du litar så på dig själf, och du är som skapad att gå

rakt i fördärfvet och inte märka, förr än det är ohjälpligt.

— Hvad menar du med ohjälpligt? frågade Pennskaftet med kufvad otålighet.

— Det vet du nog, att mista aktningen för det heligaste i lifvet och för en själf. Pennskaftet satt och funderade litet öfver betydelsen af det dunkla uttrycket, men tycktes så komma öfverens med sig själf, att en sådan som Cecilia preciserade nog icke närmare, man fick förstå ändå.

— Cecilia, hör på mig, sade hon nu och reste sig beslutsamt. Du förstår mig inte det minsta, du misstar dig alldeles på mig. Du tror, att det är, därför att jag ingenting begriper om konsekvenserna af att umgås så fritt med en ung man, som man håller af, som jag är så obekymrad.

— Men då . . .

— Det begriper jag emellertid mycket väl, men — — — hon afslutade satsen med ett leende. Cecilia satt alldeles tyst, tyngd af en moders, en äldre systers maktlösa och skärande smärta.

— Hvad vi är värnlösa, sade hon för sig själf, hvad vi är värnlösa . . .

— Fråga mina kamrater på Morgontidnin-

gen, om jag är värlös, sade Pennskafket med sorglös själfbelåtenhet.

— En renhjärtad kvinna är alltid värlös, sade Cecilia, och osaliga är de renhjärtade.

— Ja, har jag inte alltid sagt, att det är nyttigt för något, att inte vara det minsta renhjärtad, sade Pennskafket tröstande, nu har jag ju något igen för att jag å tjänstens vägnar släpat mitt hjärta genom all smörja i Stockholm. Emellertid har jag en enorm själfaktning i stället, den tänker jag bevara, och ingen kan beröfva mig den mer än jag själf, inte ens den stackars intet ondt anande arkitekten. Hon strök Cecilia uppmuntrande öfver kinden — det föreföll henne, som om denna med alla sina år och all sin smärta aldrig lefvat i världen eller visste något om den, som om hon värderade sitt och Pennskafkets öde ut från den väluppfostrade konfirmationsflickans schematiska och stränga lifsåskådning.

— Ja, allt det där är mycket bra, — sade Cecilia i sin tur förvånad öfver Pennskafkets brist på världsklokhet, — så länge man inte gifvit någon makt öfver sitt öde. Men när en gång det är gjordt, och han kan gå och ta ens själfaktning med sig . . .

— Nu förstår jag inte hvad du menar,

sade Pennskäftet, som var nära att förlora sitt öfverseende tålmod, har jag kanske inte mitt eget värde, alldeles oberoende af om en man går eller stannar? Hvarför skulle jag inte kunna lefva och skriva och rösta och bli valbar och ryktbar, alldeles som en man kan det?

— Ja, men barn, vi är dock af ett annat virke än männen. För oss är kärleken ödesdiger på ett helt annat sätt.

— Ja, det vill jag tro, sade Pennskäftet. Det är ju vi, som skall ha alla de små barnen. Vi sätter in mera på ett förhållande och riskerar i samma proportion. Men jag bara håller på det, att jag inte förlorar min aktning för mig själf om — får jag tala frankt Cecilia, det passar mig bäst?

Cecilia nickade utan se upp.

— Om alltså en man, som jag älskat skulle gå ifrån mig och ta med sig minnet af min kropp. För det är förstås det du är så rädd för skall hända mig, Cecilia, och du behöfver inte vara så generad för det, jag är det inte. Ser du, sådan är den nya generationen.

— Inte har kvinnor hunnit bli så förändrade på tio år, sade Cecilia, röd om kinderna. Du tror, att man är den man önskar

man vore, men du har visst ingen aning om, att det rör sig om något mystiskt och ofrånkomligt i kvinnonaturen, som . . .

— Ä, sade Pennskaftet, inte? Så mycket har jag lärt mig af emancipationsläxan, att jag vet, att där är ingenting, som kvinnan lämnat bakom sig under sin utveckling, som inte kallats det ofrånkomliga. Tror du inte, att det finns många, bland dem Kristin, som anser det höra till det ofrånkomligaste i kvinnonaturen att förstöra en hel dag af vårt korta lif öfver några rostiga handdukar? I Kristins ögon är du lika vansläktad som jag i dina.

— Men om någon kom och sade, att en kvinna kunde ostraffadt hänge sig utan kärlek, då Pennskaft? frågade Cecilia.

— Nej, då skulle jag naturligtvis inte vara med. Då skulle jag anse, att man rört vid det väsentliga, medgaf flickan. Men det skulle ju bevisa ett karaktärsfel hos mig, sådant som elakhet och lögnaktighet, och det är en sak inom mig själf, som rör min innersta själ, den valplats där det afgöres, om jag skall lefva eller gå under. Det har ju ingenting att göra med de egenskaper, som möjligen kan uppbaras sig hos den man, som jag älskat. Du är rösträttskvinna, och tror, att vi är som rum med sekundär dager, bara mannen stänger sin

nåds dörr, blir det nermörkt. Då kan vi gärna vara utan rösträtt också.

— Det låter så bra, det där, sade Ceecilia trött, men hur du morskar dig, kan du väl inte komma ifrån att du är kvinna. Världen i alla fall är densamma nu som förr, då den hade makt att påtvinga en kvinna sin dom öfver henne själf. Du skall komma ihåg, att våra synder förlätas aldrig och glömmas aldrig, om du använde den kristna terminologien skulle du säga, att Kristus inte dött för oss, fast så många af oss har dött för Kristus.

— Du tar fel, sade Pennskaftet, Kristus både lefde och dog för oss, om du så vill, men han är bara så ensam om det, lika ensam som om allt annat. Jag tror nu för min del, att äfven världen förändrar sig fast motvilligt. Förresten, världen är mig i detta fall ganska likgiltig. Jag känner ingen skyldighet att upplysa den om hur jag ställer det för mig, blott jag inte går någons rätt förnär.

— Redan det kommer den att ta illa upp, vet du väl, förresten är du dum, om du tror att man kan hålla en kärleksförbindelse hemlig. Kom ihåg, att när en af oss familjeflickor ger sig in i något sådant, är det för henne det oerhörda, som sker. En sådan flicka tänker: ingen bildad flicka mer än jag vågar detta för sin kärlek.

— Så illa är det väl inte, tänkte Pennskaftet för sig.

— Hon tycker, att hon valt en aldeles ensam väg, och att alla människor, hennes närmaste allra mest, är hennes fiender och spioner. Hon tänker inte på annat än sin oerhörda hemlighet. Och du kan väl förstå, att det kommer något särskildt öfver en sådan kvinna, hennes ögon får ett annat ljus och hennes röst en annan klang. Snart hviskas det i kamrarna och ropas på torgen: hon har en älskare. Hon teg ett ögonblick för att göra sin röst opartisk. Pennskaftet satt och såg rakt ut framför sig, ty hon visste, att bekräftelsen just nu fanns i Cecilias ansikte. Under en mycket kort sekund var flickan verkligen imponerad, ty hon förstod ju, att utan att Cecilia varit mycket rädd om henne och haft mycket goda skäl till det, skulle hon inte själfmant ha hämtat nyckeln upp ur havets djup.

— Jag kände en gång, fortfor därpå Cecilia, en ung flicka, som hade anställning i Stockholm, på kontor vill jag minnas, om hvem det kom ut ett rykte, att hon hade en älskare. I ett år var hon medelpunkten för allas nyfikenhet på kontoret, när hon kom till arbetet om mornarna stod de manliga kamraterna och

deras bekanta i klungor i porten för att se henne passera. När hon kom var det hviskningar, hon fick tåla tusen små oartigheter och stickord, och till sist miste hon sin plats, kamraterna ville inte finna sig längre i att arbeta tillsammans med henne. Hon lefver undanskymd någonstans, jag vet inte hvar, men jag tror inte hon har haft en glad stund sedan. Tänk, att ha ett så besudladt minne.

— Ja, visst är det synd om henne, men hon har ju samma chanser som alla andra, att glömma, älska på nytt, gifta sig, om hon tycker det är bättre och bli lycklig, föreslog Pennskaftet, och tittade fortfarande envist rakt i väggen.

— Gifta sig? sade Cecilia bestört. Med den historien? Hon kan inte finna en man nog ovärdig.

— Det brukar annars vara minsta svårigheten, sade Pennskaftet torrt.

— Det gör inte det minsta intryck på dig hvad jag säger?

— Nej, inte en smul.

— Måtte du aldrig ge mig rätt.

— Nej, inte ens från botten af Hammarby sjö, sade Pennskaftet.

När det blef läggdags, klappade hon sin vän, som satt där med ett tomt ansikte, likt ett smycke, hvarur ädelstenen fallit bort.

— Du behöfver inte ligga vaken för min skull, det kan jag göra själf, sade hon.

Fem minuter senare sof hon djupt allt intill morgonen.

VIII.

Julen var ännu icke öfverstökad, och Dick vistades ännu i landsflykt hos sin familj i Östergötland, då Pennskaftet en dag kom hemåkande från tidningen i ett bedröfligt tillstånd. Hon svarade icke ett ord på pensionatfruns förebråelser, det hade kanske varit oklokt att ge sig af ner till arbetet med feber och hosta, men om flickan möjligen hölle på att få vara oklok, så angick det ingen. Fru Bengtsson skulle inte oroa sig, hon skulle icke begära mer än att få vara ifred.

Hon var så dålig och så nedstämd, när Cecilia, varskodd af jungfrurna på pensionatet, kom för att se om henne, att denna hade svårt att icke låtsas om sin oro.

— Hon kommer att gräma ihjäl sig, tänkte Cecilia dystert, och det är inte länge sedan hon var så öfvermodig! Men jag hade rätt,

ingen fin kvinna klarar en sådan historia, den knäcker henne.

När Dick, som ingenting anade, kom tillbaka några dagar senare, var alltså den första underrättelsen, som nådde honom, den om Pennskaftets sjukdom.

Det måste sägas, att hon icke varit vidare angelägen att bli bra, innan han kom, men den dagen, då han för första gången väntades till middag, var hon mycket litet nådig mot det öde, som höll henne kvar i sängen. Hon satt upprätt och försökte afläsa hvarje ljud utifrån salen dess betydelse, hvad sade han, blef han ledsen, o hon kunde inte uthärda att veta honom olycklig ens ett ögonblick, hvad hade hon varit för en, som genom saknadens långa timmar nästan gladt sig åt hans bestörtning?

Den, som den dagen plötsligt öppnat den stängda dörren från matsalen in till våningen hade öfverraskat en liten figur i nattdräkt med att lyssna mot nyckelhålet för att om möjligt uppfånga den älskades röst eller en suck ur hans hjärta, som var så nära, som längtade, men som syntes henne för alltid skildt från hennes. Men ingen kom, ingen hade heller tid att se efter, hvad hon tog sig för, och först när stolarna skrapade efter fruktsoppan

rusade hon in till sitt rum, yr och darrande, kröp ner i sin säng och vätte med sitt lifs bittraste tårar en rakpollett, som hon erhållit som minne af Dick vid hans afresa och sedan dess burit i en snodd om halsen. När man är fattig och hemlös, då ve, om man älskar! Men samma kväll, när Cecilia kom med tusen hälsningar från Dick, fann hon en Själf försörjande Bildad Kvinna, som djupt blygdes öfver sin svaghet.

— Tänk en sån stackare man är mot Susan B Anthony och de andra, sade Pennskaftet ångerfullt, jag grät, när jag hörde Dick be om brödkorgen.

När hon kom på benen igen, så blek och bräcklig, att Kristin profeterade hennes snara bortgång till en bättre värld, sade hon upp sig på pensionatet och gaf sig att söka efter eget rum. Cecilias missräkning öfver detta beslut var stor, hon hade i det längsta väntat sig ett annat resultat af den begründandets och själfpröfningens tid, som flickan gått igenom.

Med ledning af en annons gick Pennskaftet en dag upp i ett hus vid Adolf Fredriks kyrkogård, och när den uppgifna dörren öppnades vid hennes ringning, stod hon ansikte mot

ansikte med en af sina forna skolkamrater från hemstaden.

— Å, Klara, goddag, sade Pennskaftet gladt, men den andra blef blossande röd, som om hon misstänkt tusen andra skäl till besöket än sin egen annons i tidningen och hämtade sig först, då Pennskaftet något förvånad frågade, om det var hon, som hyrde ut rum. Då blef hon med ens mycket liflig, drog gästen genom en liten tambur in i ett vackert hörnrum och började utbreda sig öfver alla lägenhetens fördelar.

— Och så ligger den så bra till, sade hon, nej sitt ner då, så roligt att få se dig, egen tambur och ingen som hör, när man går och kommer, eller hvad man har för sig förresten. Men det kanske inte du sätter värde på, tillade hon och såg ringaktande på Pennskaftet.

Plötsligt djupt generad, utan att veta hvar för, såg Pennskaftet ut på gatan. Hon uthärdade icke att se uttrycket i det vackra ansiktet som lett mot henne.

— Hvad kostar rummet? sade hon.

Priset var icke högt, och Pennskaftet förstod, att nu behöfde hon inte leta längre.

— Att du vill flytta då, sade hon, trefligare kan du väl inte få.

Hon kände sig alldeles främmande för

barndomsvännen, hon var vackrare än man kunnat förmoda att hon skulle bli, och raffineradt elegant hade hon en smickrande likhet med prinsessan Charlotte, men det var inte det, det var något hårdt och hånsfullt hos henne, som icke var att känna igen.

— Ja, jag beslöt mig för det i ett ögonblick af förtviflan, du vet man kan få, då man är led på allt och vill börja på nytt, sade Klara föraktligt.

— Man skall misstro sådana impulser, som kommer af förtviflan, undervisade Pennskaftet, i all synnerhet skall man inte göra annonser af dem.

— Hvad vet du om det, frågade Klara och skrattade försmädligt. Säg, tycker du att det är roligt med manfolk, du frågade aldrig efter dem, när vi gick i skolan?

— Jag sparade mig tills nu, sade Pennskaftet.

— Hå, sade Klara, som utan vidare ceremonier slagit sig ner framför toalettspiegeln och pröfvade grimaser mot sig själf, jag har just beslutat att finna på något nyttigt och vända dem ryggen, det blir ändå aldrig annat än elände af. Har de skrivit och undrat öfver mig hemifrån? frågade hon plötsligt utan öfvergång och i en helt annan ton,

— Hvarför skulle de undrå? sade Pennskaftet förvånad, nej, jag menade inte att fråga ut dig, tillade hon, då den andra gjorde en häftig rörelse.

— Nej, det fick du inte mycket för, snäste Klara. Säg, vill du öfverta min telefon?

Det slutade med att Pennskaftet öfvertog icke blott telefonen utan äfven en del af Klaras vackra möblemang, och därpå gick till Dick för att meddela honom resultatet af sin färd med en underlig blandning af glada framtids-perspektiv, oklar beklämning och motvilja.

Först följande dag fick hon förklaring på denna sin känsla i ett bref från sin mor, som hälsade från Klaras mor och för Guds skull bad Pennskaftet ta reda på flickan. Hon hade förstört hela sitt fädernearf och nu, när det inte fanns mer pengar att få hemifrån, hade hon upphört att skriva till modern. Hon bodde vid Adolf Fredriks kyrkogård, om hon inte redan hade gifvit sig därifrån.

Det var med en glädje, som hon inte brydde sig om att dölja, som Pennskaftet tog sitt och flyttade från pensionatet, där hon hädanefter endast skulle äta sina middagar, och säkert hade hon aldrig varit så lycklig, som då hon somnade första gången i sin egen

bädd i den nya bostaden. Dick och hon hade arbetat till sent på kvällen, icke kunnat bärga sig, innan de fått se till och med hur alla taflorna togo sig ut på väggarna. Dick hade ritat ihop till en ny bokhylla, och med bädden vänd så, att hon kunde se den, somnade Pennskaftet i lycklig glömska af de osälla andar som bebott rummet före hennes tid. Hon hade icke en aning om hvar hon var eller hvad tid det var på dygnet, då hon spratt till vid en häftig telefonringning invid sin hufvudgård.

— Hallå, sade en röst, vill du komma ner och öppna för mig?

— Så här dags, utbrast Pennskaftet förvirrad.

— Det måtte väl inte vara senare än vanligt, sade rösten, och det är så länge sen *jag* fick komma upp till dig.

Tonvikten på jag kom Pennskaftet att isas af förskräckelse, hon hade redan begripit, att där var någon, som af gammal vana ringt till Klaras telefon, och som nu inte kände skillnaden på rösterna, helt förklarligt, då de båda flickorna talade samma dialekt.

— Här har väl inte varit några andra, sade hon snabbt med tanke på Klaras mor.

— Ligg inte och prata strunt nu, kom och öppna.

Rösten lät otålig och befallande.

Pennskäftet funderade ett ögonblick och såg på klockan. Half två, mycket liten risk alltså, att någon skulle öppna porten och släppa in rösten, och den risken var väl värd att löpa för möjligheten att klara upp detta mysterium.

Hon kastade på sig det nödvändigaste, tog en aftonkappa och sin stora kråka, stoppade en fickklampa på sig och gick ner. Portnyckeln lade hon kvar på nattduksbordet. Portgången i detta hus tillslöts om nätterna medels en järngrind, och så snart hon kommit ner för trapporna, såg hon en manlig gestalt stödd mot gallret på andra sidan. När han fick se hennes sidenkråka i halfdunklet lyfte han på hatten, men blott för att därpå, då hon kom fram i skenet från gatlyktan, ge till ett utrop af häpnad.

— Hvad menar ni med att ringa på min telefon midt i natten, frågade Pennskäftet, som var alldeles lugn men frös litet.

— Detsamma som ni, hvem ni nu än är, menar med att komma och öppna, sade figuren på andra sidan. Jag måtte ha kommit till fel nummer, men jag skall inte vara så fjäskig, öppna bara, så skall vi nog komma öfverens sen.

— Jag törs inte, sade Pennskaftet kallt, Klara är bortrest, jag är ensam däruppe.

Jo, det var inte att misstaga sig på, han lystrade ögonblickligen vid namnet.

— Hvart har hon rest? frågade han häftigt.

— Om hon inte talt om det själf, så vill hon nog inte, att ni skall veta det, svarade Pennskaftet och borrhade händerna i fickorna.

— Det är naturligtvis den där förbannade skådespelaren, svor figuren mellan tänderna, men lika godt, jag kan visserligen inte se er så noga, men rösten hör till en ung, och, som jag hoppas, förtjusande kvinna. Fram med nyckeln, jag bryr mig inte om hvem ni är eller hur ni är, men öppna. Och då Pennskaftet stod orörlig skakade han gallret med bägge händerna.

Flickan tog upp sin ficklampa och såg plötsligt mannen rakt in i ögonen, men hon släckte den lika fort, o hon skulle ändå aldrig, så länge hon lefde, glömma detta ansikte.

— Gå för Guds skull, sade hon full af förskräckelse, och medan järngrinden skakade bakom henne och en upprörd stämman kallade henne tillbaka, rusade hon upp för trapporna och grät till hon somnade, öfver Klara och hela världen, men mest öfver Klara.

När Pennskaflet nu hyrde rum själf och hade eget spritkök och egna kastruller, vaknade hos henne lusten att bjuda hela världen på te. Hon frågade pliktskyldigast sin värdinna, om denna tillät henne att ta upp främmande på rummet, men denna rörde sig bara ett halft hvarf i sitt fett mot Pennskaflet, och förklarade, att »fröken får göra hvad fröken vill, bara jag inte kommer i obehag därför». Hos Pennskaflet började alltså en serie underliga bjudningar, och Dick fick ofta torka disk efter socialdemokrater, slumsystrar och synderskor.

— Man skulle egentligen aldrig intervjua annat än vid te och rostadt bröd, brukade Pennskaflet säga, men jag kan ju inte ta hem fru Skogh eller kronprinsens uppvaktande kammarherre.

Alla gladde sig med henne öfver hennes nya, vackra bostad och prisade hennes tur, ingen, icke ens Dick, visste, hur hon många gånger om nätterna kunde spritta till ur sömnen, emedan hon drömt, att man skakade på dörren för att komma in till henne. Däremot hade Dick i uppdrag, att om han mötte en flicka, lång och vacker, med rödbrunt hår, svart pälskappa och svart hätt med hvita plymer, följa efter och ta reda på hvart hon tog vägen, men Klara var och förblef försvunnen, och

många gånger satt Pennskaftet och grubblade öfver hennes öde, öfver hennes och prinsessan Charlottes, de två påminde ju så starkt om hvarandra.

Den enda ansats till umgänge, som gjordes från den bättre societetens sida, utföll mycket snöpligt.

Pennskaftet åt en dag middag på pensionatet, där man nu betraktade henne som en oåterkalleligen förlorad, då till hennes stora förvåning textilflickan, som drog fördel af sin moders, assessorskans, frånvaro, i ett obehagadt ögonblick kom fram och berättade, att hon hade för afsikt att göra ett besök i Pennskaftets nya bostad. Hvad mera var, hon gjorde allvar af det, en eftermiddag satt hon där, och sedan hon mycket noga sett sig om öfver allt, sade hon: tycker inte ni, att det är svårt att dela sig mellan arbete och kärlek?

Pennskaftet blossade upp, men då hon såg den andras menlösa min, hennes oskyldiga nöje öfver frasen, skrattade hon.

— Nej, tycker ni? frågade hon och såg litet gäckande på flickan, som satt där i all sin textila prakt med handbroderad reformklänning och stora silfversmycken under hakan och neråt.

Hennes förvåning var obeskriflig, då flickan

plötsligt dolde ansiktet i händerna och hviskade: ja.

— Ja? upprepade Pennskaftet häpen. Det hade jag då aldrig trott.

— Det är förfärligt, sade flickan. Det sliter sönder ens hjärta, hur man än väljer.

— Å, sade Pennskaftet, ni tar det alltför krångligt, bry er inte om att fundera på sånt.

— Om man arbetar och älskar på allvar, så kommer förr eller senare för alla kvinnor, som ägnar sig åt konsten den stund, då de måste välja, sade textilflickan litet förtörnad. Och jag trodde, att ni som själf — — som — —

— Men jag är ingen konstnär, sade Pennskaftet så allvarsamt hon kunde.

— Nej, det förstås, och det gör ju saken delvis lättare. Men ni kan ju ändå hålla på er verksamhet, tycker ni inte, att det skulle kännas svårt att behöfva uppge den? Kan ni inte en gång sätta er in i hvad jag skall känna?

Pennskaftet tänkte skarpt. — Nej, sade hon.

Textilflickan såg mycket förvånad och besviken ut. Hon hade väntat något helt annat, kom alldeles af sig och teg.

— Skall ni gifta er? frågade Pennskaftet plötsligt.

— Det är ju just det jag inte vet, svarade flickan. Det är visserligen ingenting som hindrar — — —

— Ja, var då glad, då —

— Men jag har begärt uppskof för att utkämpa den här svåra kampen, men säg då, tror ni inte, att jag kommer att ångra mig, om jag öfverger min konst?

— Var inte galen nu, sade Pennskaftet enträget.

— Hvad tror ni händer den, som sviker sin lifsuppgift? Måste man inte framför allt vara sann mot sig själf?

— Skäms ni inte att prata så'n smörja! utbrast Pennskaftet otåligt, ge ni er af och förlofva er, och tacka gud, där är någon, som vill ha er!

Det var textilflickans första och sista besök hos Pennskaftet.

IX.

Det var en bitter och blå vårafton.

Cecilia skyndade genom smågatorna på norr utan att se sig om, utan att en enda gång höja blicken mot Guds klara vårhimmel.

Man skall vara glad, när man får lida för den sak, man strider för, men blott icke detta, icke gå ut till våren, icke nödgas åse, hur det ånyo blir vårväll öfver Stockholm, nu som förr.

Sommarmöteskommittén hade, genom det tidiga vårvädret väckt till besinning af att tiden gled mot sommar, haft sitt första sammanträde, och Cecilia hade blifvit vald till dess sekreterare. Efter denna enda vinter hade man redan lärt sig att räkna på och använda hennes plikt-trohet och arbetsvillighet, och det gladdde henne, när hon märkte det. Hon tyckte, att hon icke längre arbetade så blindt som förr och hon envisades heller icke längre med att påstå, att hon gjorde det. Under sammanträdet hade hon till och med ertappat sig med att säga »vi» med ett alldeles nytt och intimt tonfall, och hon tänkte, att hon nu började förstå hvad de andra menade med »saken», som de talade om i sällsynta och högtidliga ögonblick. Men hon hade icke beräknat, att det skulle dra så långt ut på eftermiddagen under den lifliga öfverläggningen uppe på Lästmakaregatan, det hade blifvit afton, och det var vår.

Det var vår. För sjunde gången var det en eländig vår, ingenting kunde hindra det. Hon gick så fort hon kunde, skyende solen, som stod på lur i alla gatmynningar, vågade

knappt andas in den unga, blå luften. Se, alla fönsterrutor glimmade af guld och rubiner, som unga hjärtan på hvilka lyckan lyser, men blott för att slockna lika fort som de. Åren blefvo genomskinliga som vårkvällens dager, de lyfte och försvunno som en dimma, man såg rakt genom dem in i det förgångna, och på nytt kände man med den ångest, som icke kan utsägas, att det skulle följa en till lifvets slut.

På Regeringsgatan nämnde någon Cecilias namn, det var adjunkten Vallmark, som varit med på sammanträdet, men blifvit efter.

— Tycker ni verkligen, att man skall diskutera taktikfrågan vid ett sådant där offentligt möte? frågade hon andfädd.

Cecilia såg flyktigt på hennes klara, glada ansikte och undrade hur den var skapad, som denna afton var karl till att gå och glädja sig öfver sin kommunala valbarhet, men det gjorde hon.

— Är det inte vemodigt vackert i kväll, frågade hon med en plötslig önskan att med en annan halfgammal och ensam kvinna samtala öfver lifvets grymhet.

— Jo, sade adjunkten, men hvem skulle i så fall inleda?

Då suckade Cecilia en afundsam suck och

talade lydigt rösträtt ända till Kungsträdgården eller rättare lyssnade, medan adjunkten höll räfst med både fiender och vänner.

Slutligen var Cecilia ensam och rusade genom Arsenalsgatan för att vika af neråt Blasieholmskajen och ändtligen nå hem. Kajen var tom, men på trottoaren utanför sin port varseblef hon tvenne lätt igenkännliga silhuetter. Det var Dick och Pennskaftet, numera oskiljaktiga som ett andpar om våren, Cecilia blef icke förvånad, hon hade blott väntat dem för att hennes bågare skulle rågas denna kväll.

Då de fingo syn på den ensamma figuren, drog han sin arm ur flickans, och de gingo fram till Cecilia.

— Vi har varit uppe och lagat det där bordet, du vet, sade Pennskaftet, som talade mycket och ogeneradt, vi var bjudna, som du minns, och Kristin gaf oss också en massa godt, nej då, inte blef vi förnärmade, vi hörde ju, att du var på sammanträde, och jag håller styft på att rösträtten går framför allt. Det sista sades för att reta Dick.

Man blef stående i obeslutsamhet, Cecilia förstod, att de, just dessa två af alla i världen blott väntade på hennes inbjudan för att följa med upp och vara lyckliga i hennes våning i kväll, och hon knöt samman händerna.

— Det skulle varit roligt, om jag kunnat be er följa med upp, sade hon med den artig-
het, som aldrig öfvergaf henne, det är för-
argligt, att jag just skulle ha åtagit mig att
ha färdig en sak till i morgon. Men om jag
får ringa på — —

— Ja, tack, gör det, sade Pennskaftet, bry
dig inte om oss, men tänk på att inte arbeta
ihjäl dig. Cecilia nickade med ett litet leende
och skyndade upp i porten.

— O, det gör mig ondt, sade Pennskaftet,
jag hade gått och inbillat mig, att hon —,
hon bröt af och gick länge tyst och betänksam.
Till slut sade hon:

— Jag vill till Gärdet, där är det lättare
att andas.

I mörkret under de stora träden, som
skuggade öfver militärkyrkogården, stannade han
hennes, där hade varit något i hennes ansikte,
som måste kyssas bort.

— Är du glad nu igen?

— Ja.

— Nå, då går vi vidare. Efter en stund
lämnade de vägen och sneddade ut öfver
Gärdet, som låg tyst och öfvergifvet i skym-
ningen.

— Se dig om, sade han, då de kommit
bakom en kulle, säg, hvar har du staden?

— Å, den är borta, sade hon, med ens, dold, alldeles som framtiden.

— Framtiden, lilla älskade, är du inte glad?

— Jo, svarade hon på hans fråga, men säg, skall jag en gång bli så där förtviflad öfver våren?

Han förstod inte riktigt hvad hon menade och hon svarade själf.

— Nej, ty jag är starkare, och du, ack du, min älskade, är inte som de andra?

— Hur som andra?

— Som går bort, som blir trötta, som glömmet — —

— Hå, jag är nog som andra, svarade han ödmjukt, men skillnaden är den att det är däremot inte du. Den, som en gång kommit att älska dig, måste älska dig i evighet.

— Det var bra, sade hon och lät sig nöja, men låt oss gå vidare, det är kallt. Han lydde, trots att han mycket hellre skulle blifvit kvar bakom kullen och kysst henne.

— Se, där har vi staden igen, sade han, först pannan, så ögonen, se så många ögon, som ser på oss två.

— Tänk, när vi länge hållit af hvarandra, och får en hel stad af minnen att vandra i. Jag längtar, att vår kärlek skall bli gammal,

sade hon. Hur gammal är *du*? tillade hon plötsligt.

— Det får du inte veta.

— Är du rädd om din ålder, du? Kan knappt vara trettio.

— Ja, ty jag är redan alltför gammal att ha träffat dig först nu.

— Du får kyssa mig en gång för hvarje år.

— Jag tackar gud för alla mina år, sade han och kysste henne hundra gånger.

De stannade vid en vägvisare, där tre vägar löpte ut i dunklet, lysande hvita i kvällen.

— Hvilken skall vi välja, frågade Pennskaftet. Du måste veta, du, som är mannen.

— För att vara rösträttskvinna är du då ganska resonlig, sade han skämtsamt. Och eftersom jag får bestämma, så vänder vi pannan mot ödet och går hem. Du har ingenting på tidningen att göra i kväll?

— Gud i himmelen, jag hade glömt tidningen för första gången i mitt lif! Egentligen skulle jag nu suttit på Viktoriasalen, men jag får slinka ner om en stund och höra, om där blir någon resolution, det drar säkert långt ut, det är sedlighet. Jag sade till redaktionssekreteraren, att jag skulle gå på ett möte, och det har jag ju också varit — hon skrattade lyckligt.

Trots detta var hon ganska orolig öfver sin pliktförsummelse, och han fick använda en del öfvertalning, innan han fick henne, att sätta sig på en spårvagn vid Narvavägen och fara hem med honom.

— Sedlighet varar längst, vet du väl, sade han för att lugna henne.

— Då är jag rädd, att vår saga blir kort, svarade hon.

Så snart hon fått af sig ytterkläderna, kröp hon upp i soffhörnet och lutade hufvudet mot hans axel.

— Nu älskade, vill jag höra, hur du kom att hålla af mig, sade hon.

— Vill du höra det nu igen, frågade han smickrad, du har hört det så ofta.

— Jag vill i alla fall, att du berättar det på nytt, det gör mig glad.

— Det var sant, ty när han talade, mindes hon det så mycket klarare, som hon så gärna återkallade i sina tankar. Blixten, som träffade hennes själ, när hon fick se hans ansikte för första gången efter deras allvarliga samtal, ett nytt ansikte, äldre, manligare, ett ganska vanligt ansikte ur mängden, som en stark och ny känsla fördjupat och förädlat, gossen som blifvit fullvuxen på ett dygn.

Icke ett ord hade de växlat, där var ju

också fullt af folk omkring dem, men när en af de gamla fruntimren i tanklös nyfikenhet började beskärma sig: hvad är det med arkitekten, som är så blek, var det hon, som blef generad och inte han. — Hvad har jag gjort, tänkte hon förskräckt, och hvad skall nu hända — —?

— Nej, du skulle ju berätta.

— Jag glömde, svarade han, du var så söt.

— Är jag söt nu igen, aldrig är jag annat.

— Nej, aldrig, sade han bekräftande. Det har jag sagt från första stunden.

— Tror du nu ja. Men jag är inte alls så säker på det. Du tog in allt ondt, som flög i luften om mig, och med glädje.

— Ja, sade han, med den ångerfulla ton, som hon just velat framkalla, emedan hon älskade den så högt, ja, men du måste komma ihåg, att jag inte var van vid din jargon. »Skall fröken vara med på vår bal i nästa vecka? — Nej, jag får inte för min man», för att nu bara nämna ett exempel, som fastnade i mitt förvånade minne. Och hvad min glädje angår, den var bara enkel ekonomi, som jag så ofta förklarat för dig.

— Skadade varor är billigare, föreslog hon. Detta förhör intresserade henne hvar gång lika mycket.

— Ja, ser du, rättfärdigade han sig lika tåligt som alltid, jag hade ingen aning om att hålla af. Jag visste bara, att det var det enklaste att kyssa flickor med dåligt anseende och moral.

— Har du kysst många?

— Nej då, jag försäkrar dig. Ännu i julas kunde jag räkna dem.

— Nåja, Gudskelof för mängden, sade Pennskaftet efter en stunds funderande med det leende, som hos henne var liktydigt med tårar. Om du bara hade *en* kärlek till *en* kvinna bakom dig, så skulle jag dö af svartsjuka, men denna okonstlade polygami tror jag, att jag lättare kan komma öfver. Säg, var det roligt att kyssas så där huller om buller?

— Nu, när jag vet hvad det är att hålla af, tycker jag det är vedervärdigt. Lilla älskade darrar, nu har du förkylt dig.

— Nej, det är bara litet sorg. Men vidare nu. Trodde du, att du skulle få mig lika lätt, för samma billiga pris? Tyckte du det lönade sig?

— Ja, ser du, sade Dick och letade besvärad efter orden, en yngling som jag, som — som nätt och jämnt kan klara sig själf — det — det faller honom helt enkelt inte in annat än att han måste lefva på skadade varor.

Han vet ju med sig, att han inte har något att bjuda en flicka, och inte vill du väl, att han skall drömma om, att den ljufvaste kvinna i världen skall ge honom sin kärlek och bli hans, utan penningar och för intet. Min skuld till dig är så stor —

— Ja, ja, afbröt hon honom, allt det där har vi gjort upp och klarat ut. Och hon smålog litet åt minnet af sin egen vältalighet, och den beundran den väckt hos Dick. Men berätta nu hur det var, då du fann, att jag inte var den du trodde.

— Jag träffade dig vid Tegelbacken, fortfarande beredvilligt, jag bjöd dig på middag, du gick med och jag tänkte: nu skall det väl bli tillfälle, att låta henne förstå, att jag ingenting har emot ett litet äfventyr.

— Som om du inte långt förut låtit mig förstå det!

— Men du borstade upp dig, lilla älskade, jag blef litet förvånad men gaf inte tappt —

— Nej, du gjorde inte det du —

— Utan jag tänkte, vi får väl gå en lof om Skeppsholmen då, det brukar hjälpa. Men hvad söt du var, och så förståndigt du talade och redogjorde för dina åsikter.

Pennskafvet böjde sig hastigt fram för att se, om där fanns den minsta aning af gäckeri

i hans ansikte, men han såg fullkomligt uppriktig ut.

— Jag blef grufligt generad, sade han trohjärtadt, för att jag varit ett sådant nöt, men sedan glömde jag också det, och när jag gick hem började allting förändras inom mig. Jag låg vaken länge den natten, och jag har hållit af dig ända sedan, det har bara blifvit värre och värre. Om jag inte tänkt så slarfvigt om dig, hade det nog aldrig gripit mig så hårdt.

— Käraste, sade flickan, så underligt. Jag vet inte alls så där på dagen, när jag började hålla af dig, men jag är rädd, att det var långt senare. Det började med, att jag blef rörd öfver dig, och att jag tyckte det var bra med en illitterat pudel — för omväxlings skull — som troget och förälskadt lydde mina order och aldrig afundades mig mina tio öre raden eller när jag fick bättre plats i numret. Ja, det fick jag för det, nu älskar jag dig.

— Gör du?

— Behöfver du fråga?

— Nej, men det är så ljufligt, att höra dig säga det.

— Jag har gifvit dig allt hvad jag kan, sade hon sakta. Första platsen i numret, mer har jag inte.

Ett enda ögonblick flög det en rysning igenom henne, hvad har jag gjort, hur skall det gå mig i lifvet?

Men Dick sade vid hennes öra och tryckte hennes rysning tätt intill sig: Vet du, när jag väntar dig, klappar mitt hjärta så hårdt, att jag reser mig upp, och tror att det är dina älskade steg i trappan.

— Jag är också nöjd med dig, sade hon som om han varit ett litet skolbarn, är du det också med mig?

— Med dig ja, sade han, om jag blott hade möjlighet att vara hos dig alltid och vaka öfver dig hvarje dag och stund, om jag finge säga till hvarje drummel, som ser på dig: understå er inte, hon är min — det måste ju vara många om ett så härligt byte. Hvarför kan jag inte förtjäna för oss bägge, hvarför skall det dröja så länge, innan jag kan? När jag tänker på möjligheten att förlora dig, jag blir alldeles kall af rädsla.

— Blir du kall då, alldeles kall? frågade Pennskaftet ifrigt.

— Ja, bekräftade han.

— Det är godt, sade hon allvarligt och nickade. Men nu älskade, är du allt utom kall — — —

— Kanske jag ändå borde gå ner på mötet?

— Ånej, det är för sent, bad han förskräckt.

Men hon gjorde sig loss.

— Om jag raskar på, hinner jag nog ner till resolutionen. Hon tog hans hufvud intill sig och strök eftertänksamt ner efter hans axlar, som om hon ville bevara minnet af honom mellan sina händer.

— Kommer du att längta efter mig, frågade hon.

— Jag längtar redan, sade han.

X.

Baron Starck i första kammaren satt hemma i sin riksdagsdubblett, och väntade på en intervjuare från Frisinnade Morgontidningen. Redaktionssekreteraren hade förberedt honom på besöket föregående dag, i häpenheten hade han samtyckt att ta emot och var nu en smula nyfiken på hvad saken kunde gälla.

Klockan slog just half elfva, den öfverenskomna tiden, då en knackning hördes på dörren till det yttre af de båda rummen.

— Stig in, sade baronen.

Men ingenting hördes — jag smög mig in som ett tryckfel, berättade Pennskaftet senare — och han förnyade just i högre och något retad ton sitt »stig in», då den halfslutna dörren till det rum, där han befann sig, sakta sköts upp, och en ung dam, klädd i ljusgrå tailormade och en svart sombrero på sitt rågblonda hufvud stod på tröskeln.

— Jag kommer från Frisinnade Morgontidningen sade hon till svar på hans bestörta min.

Baronen, som rest sig upp, tog ett par steg baklänges.

— Å, Herre Gud, ett fruntimmer! sade han.

— Ja, var det inte bra? frågade Pennskaftet och smålog lugnande. Därpå teg hon och väntade stilla, till dess han hunnit hämta sig. Under tiden granskade hon honom med sina eftertänksamma ögon, det var en ståtlig äldre herre, gråsprängd och något fet, icke utan en viss högerhållning, som klädde. Hon beslöt att tycka om honom, och han skulle tycka om henne, ty, tänkte hon, om han vill kan han hjälpa till att ge oss rösträtt.

— Men hvad vill fröken mig egentligen? frågade slutligen baronen. Han hade nu hämtat sig så pass, att han med en gest bjöd den besökande att sitta ner.

— Jag skulle gärna vilja ha ett uttalande af en representativ högerman, förklarade Pennskaftet, om första kammaren och kvinnans rösträtt, nu vid slutet af riksdagsperioden, förstår baronen.

— Skall fröken, med en ytterst oartig tonvikt på fröken, göra en politisk intervju?

— Jag har öfvat mig på andra kammaren, som baronen kanske har sett i min tidning de sista dagarna, sade Pennskaftet litet torrt.

— Förstår sig fröken på politik då? frågade baronen, som ingen aning hade om Pennskaftets intervjuserie i Frisinnade Morgontidningen.

— Nej, gör baron? slapp det ur Pennskaftet, hon blef dödligt förskräckt i det samma, men mannen var tydligen alldeles för mycket förvånad för att bli ond.

— Jaså, fröken skrifver i tidningar, sade han och gjorde sig god tid.

— Ja, jag är journalist di kallar, förklarade Pennskaftet.

— Jag trodde, att fruntimmerna bara skref om kläder, och hur man skall snyta barn och

laga mat, ja och så kärlekshistorier förstås, sade baronen uppriktigt.

— Då är det verkligen hög tid, att baronen gör bekantskap med en af oss yrkesflickor, svarade Pennskafvet och log. Icke heller hon hade brådtom, det var ju ännu så tidigt på dagen.

— Är alla, hm, kvinnliga journalister lika fröken? fortfor han att fråga.

— Åhja, sade hon, så ungefär. Men om alla dem jag skulle intervjuva vore lika baron, så kom jag ingen vart.

Vid detta förstod han, att hon verkligen ämnade komma till affärer.

— Ja, börja då, var så god, sade han med ett sarkastiskt leende.

Pennskafvet hade under spårvagnsfärden till baronens bostad slagit i sig ett häfte riksdagstryck och hade tämligen väl reda på baronens inlägg vid tjolårets rösträttsdebatt.

— Baron anser, att man skall vänta och se hur den manliga rösträttsreformen verkar, innan man tänker på att ge kvinnorna rösträtt: Skulle baron vilja upplysa rösträttskvinnorna, hur länge ungefär denna nya vänteperiod behöfver räcka? frågade hon och smusslade upp en minimal anteckningsbok.

— Ja, sade baronen och talade nu full-

komligt allvarligt, som om han glömt, att han hade en kvinna framför sig, först skall vi ha nya val —

— I höst, sade Pennskaftet.

— Ja, det är andra kammaren, det, sade baronen, men ännu dröjer det litet, innan det blir ny uppsättning hos oss i första och sen, ja sen måste man ju se, hur den nya riksdagen fungerar.

— Jag tyckte, sade Pennskaftet, att det hade första kammaren ovanligt klart för sig under de stora debatterna om allmänna rösträtten. Om jag inte minns fel, så drog baron själf upp mycket dystra framtidsperspektiv.

— Jojo, sade han belåten, få se, om jag inte får rätt, få se, få se.

— Om det nu emellertid mot förväntan skulle slå väl ut, får vi rösträtt då? frågade Pennskaftet vidare.

— Tja, sade baronen med en axelryckning, jag är inte allvetande, men jag förmodar, att era utsikter skulle ljusna i så fall.

— Men om det bär åt skogen? Skall vi då sota för era dumma lagar? frågade Pennskaftet med samma artiga ton af en, som till hvarje pris vill föröka sin kunskap.

— Fröken är visst mycket otålig på den

där rösträtten, frågade baronen litet kyligt tillbaka, ni sitter ju inte i gräset, vet jag.

Pennskaftet sände en liten tanke bort till alla de djupa rösträttsleden, och till skarorna bakom dem, som ännu icke ens lärt känna vägen till bättre villkor, som blott kunde sucka under sina odrägliga bördor: nej, han skall icke förstå verkligheten, tänkte hon.

— Om baron hade arbetat många år på en sak, ständigt upprepat samma argument för att bevisa rättvisan i er begäran, ständigt blifvit tillbakavisad med samma förevändningar, och till slut måste undra, hur det skulle gå att hålla uppe intresset under den långa väntetiden, så skulle baron kanske också bli otålig, svarade hon blott. Men jag skall be att få skicka baron vår litteratur.

— Men ni är ju så få, som frågar efter i själfva verket, sade han.

— Ja, men de duktigaste, svarade Pennskaftet tvärsäkert och såg baronen trohjärtadt rakt in i ögonen, — ty, sade hon sedan till sina vänner, generalen hade tillhållit mig att göra mitt allra bästa.

Baronen var nu vid det förträffligaste humör, och de samtalade helt vänskapligt vidare.

— Om fröken vore min dotter, sade han så skulle jag bestämdt känna det, som om jag

ville bevara fröken för det politiska lifvet. Tro mig, fröken, en ung flicka som ni är skapad för något helt annat.

Åter tänkte Pennskafket: o, han skall icke förstå, hvad vi är eller hvad vi vill, men då han verkligen låtit uppriktigt vänlig, kunde hon endast tacka honom för hans omtanke.

— Tänk er, fortfor han, i faderligt undervisande ton, som om han velat omvända sin unga gäst till bättre tankar, hur skulle tillståndet bli i hemmen? Ni vet, mannen tycker inte om att bli motsagd i sådana frågor, som han är van att bestämma ensam öfver, om nu hustrun eller döttrarna hade andra synpunkter än han själf, så skulle det ju bli ständiga strider och ingen ände på split. Om så till på köpet hushållet blefve försummadt, så är jag rädd, att han blef så ursinnig, att han begärde skilsmässa dagen efter valen.

— Det bevisar bara, tycker jag, att mannen inte skall gifta sig, innan han lärt att behärska sig en smula, var Pennskafkets oväntade svar.

— Hm, sade baronen och skakade på hufvudet.

— Förresten, tillade Pennskafket och såg på baronen med allvarliga ögon, vi två är ju politiska motståndare i hvarje punkt, men vi trifs ju riktigt bra tillsammans i alla fall?

Idén om Pennskafket såsom en politisk motståndare föreföll baronen af något skäl så oemotståndligt rolig, att han brast ut i ett långvarigt skratt, under hvilket Pennskafket betraktade honom med mildt och orubbligt allvar, tänkande, att de tider kunde komma —

— Det är synd, sade Pennskafket sedan till sina vänner, att det roligaste en journalist får erfara, törs han aldrig sätta i tidningen, vi hade verkligen så trefligt, högerbaronen och jag.

— Får jag be baronen om en sak, sade hon slutligen, då han lugnat sig:

— Mycket gärna, hvad är det min nådiga önskar?

— Barons porträtt, sade Pennskafket och såg bevekande på honom.

Men då hände det oväntade, att baronen blef röd öfver hela ansiktet.

— Kan fröken vilja ha en så gammal gubbes porträtt? frågade han.

— Ja, jag och vår kolossala läsekrets skulle bli förtviflade annars, svarade hon, för ädelmodig att dra fördel af hans misstag.

Baronen dök plötsligt ner med en pinsam förvirring i en låda och kom slutligen upp med ett kabinettsporträtt.

— Jag kanske kan få det tillbaka? sade han nu, för att visa att han förstod.

Men då kunde Pennskaftet icke låta vara: Kan jag inte få behålla det för min personliga del? bad hon och reste sig.

Men hon behöfde väl inte gå än, kunde hon inte berätta litet om hur hon hade det, hur hennes arbetsdag förflöt, hvad hon tyckte om yrket, och så vidare.

Pennskaftet slog sig åter ner och försökte under samtalets gång inplanta i baronen några enkla fakta om den arbetande kvinnan.

Men baronen intresserade sig mycket litet för den arbetande kvinnan i allmänhet.

— Har ni inte tänkt på att gifta er? frågade han.

— Jo, svarade Pennskaftet, men det är lättare sagdt än gjordt, skall jag tala om för baronen, tillade hon hemlighetsfullt.

— Å, inte för fröken väl, sade han artigt, som är så ung och som —

— Ja, men där är ett hinder, afbröt hon honom, det är så att jag, men Herre Gud, här sitter jag och uppehåller barons dyrbara tid!

— Nej, visst inte, det är så — — sade fröken?

— Att jag har svurit att gifta mig med ingen annan än ledaren af första kammarens majoritetsparti, sade hon,

— Har ingen annan något hopp, frågade han betänksam.

— Jo, om han blir ledare själf förstås, svarade Pennskafvet generöst. Men tack så mycket, nu måste jag verkligen gå, sade hon, detta skall jag göra en lång intervju af, det blir många tioöringar.

— Nog är Frisinnade Morgontidningen frisinnad, sade baronen med en liten klang af missaktning i tonen, som kom flickan att ögonblickligen lystra och rusta sig till försvar, ty ve den, som angrep hennes avisa, men jag tror knappt de låter er skrifva om kvinnans rösträtt som ni vill, jag är rädd för era tioöringar.

— De måste, sade Pennskafvet strålande: de har mig på sitt program!

XI.

Pennskafvet hade med åtskilligt besvär räddat en kväll åt sin älskade, och nu skyndade hon genom gatorna med aftonen i händerna, som om den varit en kostbar pärla i en skål,

Medan hon ännu var långt nere i trapporna, hörde hon, hur han öppnade dörren.

— Jag visste, att det var du, sade han, jag har inte kunnat arbeta, det kan jag aldrig, då jag väntar dig. O, skynda dig in, det är en evighet, sedan vi råkades.

— Det är 158 timmar, svarade hon och började dra hattnålarna ur hatten. Men hon blef plötsligt stående, orörlig med lyfta armar och såg, utan ett ord, strålände, på den unge mannen framför sig.

Man skulle ha kunnat misstänka alla utom Pennskaftet för att ha arrangerat den vackra attityden, men Dick såg genast, att hennes tankar voro långt borta.

— Hvad tänker du på, lilla älskade?

— Sätt dig här skall du få veta, sade hon. På att jag är så lycklig. Vet du, när jag gick hem från protestmötet i natt —

— Hur sent, fick du gå i fred?

— Klockan half två, nej, är du galen? Jag var i hög stämning, du vet man gaskar upp hvarandra vid de stora mötena, när man är tusen, som vill samma sak, vi hade talare ur alla partier, och jag var vild af entusiasm, o, jag skulle utföra stora saker, det var roligt att arbeta, att lefva, att vara med just nu — — och när jag så tänkte på, att du skulle komma

hem igen, och jag skulle få vara hos dig i afton, bara jag, och du höll så mycket af mig, då tyckte jag, att jag var så rik och lycklig, och det var så ljufligt att lefva, att jag inte kunde bära det.

Hon suckade. Med en hungrig och undergifven åtbörd lutade han sig in mot hennes axel.

— Ändtligen, Gudskelof! Nu lenar det litet i bröstet, när jag får hålla om din lilla älskade kropp igen, och känna din värme mot min kind. Om en liten stund skall du få tala om hvad märkvärdigt du haft för dig, men först, å, låt oss vara alldeles tysta, Gud flicka, så söt och ljuflig du är, det tar andan ifrån mig.

— Säg snarare från mig, svarade hon med lycklig röst.

En timme gick, de hade ännu icke sagt ett förnuftigt ord.

— Se här, sade han och tog fram en liten hvit fjäder ur sin plånbok, du har haft röst-rätt och gud vet hvad, medan jag varit borta, jag har bara haft detta.

— Det är ur min boa, sade Pennskaftet rörd, hvar fann du den?

— I pensionstrappan, den låg inblåst i ett hörn och — — det var som du, jag önskar,

att jag kunde lägga dig i min plånbok. Se så mjuk, ingen kunde tro, att den tillhör en rösträttskvinna.

— Du tycker inte riktigt om det? frågade flickan.

— Jag förstår det inte, sade han, men jag ville gärna veta hvarför. Du får inte ta illa upp, men jag tycker, som alla andra män, att kvinnans plats är i hemmet.

— Hvems hem? frågade Pennskaftet. Hur tror du det skulle gå om jag — —? Bröderna har aldrig haft något öfver att hjälpa mamma, tillade hon.

Dick å sin sida tänkte på, hur gärna han skulle gifvit en värld för att få säga: »I mitt», och tänkte i sitt hjärta, att om en karls vilja och föresatser kunde betyda något —

— Ja, jag förstår det, som sagdt inte, svarade han nu blott, ty han hörde icke till dem, som lofvade mycket, men det vet jag, att för din älskade skull må alla kvinnor i världen gärna för mig få rösträtt.

— Å tack, hvad du är snäll.

— Men du måste hålla af mig lika mycket som förut. Och ingen annan man får ens andas på dig.

— Jag har bara *en* skurspann, min herre, och i den har jag gjort degen, svarade Pennskaftet

stolt. Men jag förbehåller mig att få ge ögon åt första kammaren.

Nu utspann sig en liffig diskussion om hur långt Pennskaftet skulle få gå i tillmötesgående i politiskt syfte, och hon berättade sammanträffandet med baronen, som ägt rum under Dicks frånvaro.

— Nu älskar han dig, förstås, sade Dick, allvarligt bekymrad.

— Du tror, att alla män som får se mig, älskar mig, sade Pennskaftet och skrattade.

— Ja, naturligtvis, så snart de har någon hut, sade Dick, stridslystet.

Det hade blifvit skymning i rummet, och kaminen, som blifvit tänd, Pennskaftet till ära, kastade ett orörligt, rödt ljus ur sin gallerruta utåt mattan. Flickan reste sig och öppnade dörren utåt den lilla balkongen. Man var i öfversta våningen, husen på andra sidan om den nyanlagda gatan utgjordes af låga skjul, och man såg öfver staden, som låg där lik en mörk våd, stickad med gyllene sömmar. Vände man sig mot gatans mynning i väster, såg man den bakom en blek och buktig rad af lyktor, som lyste öfver knaggliga, ojämna fasader, afslutas mot himlen af två väldiga husgafnar, tunga och grå och nyckfulla i linjerna som klippblock, och passet mellan dem fylldt

af ett gult ljus, blekt men likväl intensivt, en port af guld in mot paradiset.

Sorlet från gatan steg in i rummet och med det en kylig vårfläkt. Hon mindes plötsligt, att hon icke var hemma här, att hon måste gå hela den långa gatan och ännu flera gator, innan hon kom hem, och greps af olust. Hastigt stängde hon balkongdörren och kröp upp i soffhörnet igen.

— Hvad gör du därborta vid kaminen? frågade hon.

— Jag tänker på, hur mycket jag älskar dig.

— Kan du inte komma hit och tänka på det? Tror du, att du alltid skall göra det?

— Ja, det tror jag nog.

— Ibland tänker jag, sade hon, att jag, som vi alla, att jag bara är en liten skarf på fodret i den älskades rock. Och att det är så naturligt för er att byta om oss som att byta om rock — —

Han hade aldrig hört henne tala så där kelet jämmerlig förr. Något inom honom tyckte synd om henne, men något gladdes, ty man är icke så rädd att förlora det man icke håller mycket kärt.

— Jag tror aldrig, att jag kan tröttna på dig, sade han och flickan lät sig nöja,

ty hon visste, att han aldrig bedyrade. Du är ju för mig tusen kvinnor, för hvar dag en ny. Du är en för mitt arbete — och Pennskaftet kände en plötslig tillfredsställelse öfver alla de gånger hon talat om hvalfkonstruktioner och gjort snusförnuftiga frågor öfver planritningar.

— Du är en för mitt arbete, återtog han, en för min feststämning, en för mina förhoppningar och en för mitt dåliga humör. Du är också en för min ömhet och en för hettan i mitt blod och en för den där enfaldiga gossen, som ibland längtar hem till mor.

— Och en för dina urgångna knappar, ifyllde Pennskaftet och strök öfver hans långa arkitekthår.

Han fick fatt i hennes hand: hvad du är förfärligt kall!

— Ja, jag börjar kallna i topparna, medgaf hon, kom låt oss värma oss med att tala om sommaren.

— Vi skall bägge gå i studentmössor, sade han.

— Ja, och vi skall skaffa oss en stuga tillsammans bland legymerna — —

— Det tror du kan gå an —?

— Jo, då, jag skall för vårt ryktes skull hvar dag fälla handdukar under båtresorna —

Och det skall vara varmt och grönt och vi så lyckliga.

Men han lät sig inte nöja, han skulle nödvändigt se efter, om hon blifvit förändrad, om hon var blek och mager, och han vred upp det elektriska ljuset.

Det gick en stöt igenom honom, när han nu såg hur smal flickan var om kinderna, äfven halsen, som försvann ner i den hvita nervikta kragen, hade blifvit tunnare tycktes det honom nu.

En tanke borrade sig som en pil med en hulling af samvetskval in i hans hjärta. Går hon och sörjer hemligen öfver att hon gifvit sig åt mig? Tål inte en så fin och oskyldig flicka vid den tanken? Eller ängslas hon i sitt innersta hjärta för att jag skall öfvergifva henne? Om hon bara frågat om det, i en sådan sak kan en man ju svara för sig själf.

— Säg mig allt, lilla älskade, hur du har det, mig kan du ju säga allt, det vet du ju.

— Tack, sade Pennskaftet, belåten att bli kelad med, men du vet allt om mig förut, det vill säga — med en min, full af skämt och vemod — allt som angår dig! Nej, se icke så förskräckt ut, jag är en lycklig människa, det är bara det, att jag brinner med

alla lågor på en gång, och det kostar, förstår du. Men vänta till sommaren och ledigheten.

— Du skulle vara sparsam, det är långt dit än, sade han bekymrad.

— Du vet, jag kan inte.

— Nej, du skall nödvändigt vara som Marcus Larsons taflor: åska och blix, mån-sken och vålded på en gång, du lilla slöserska.

— Du får ta mig sådan jag är, sade hon, men efter vi talar om utseende, det har händt något mycket värre än att jag förlorat några kilo: jag har fått min första rynka, är det inte synd om mig?

— Hur har du fått den då?

— Det är De Sju Afskeden från dig i veckan, svarade hon.

XII.

— Och därför svarade jag, förstår du, att jag var mycket tacksam, om bilen kunde komma och hämta mig klockan 11, så kunde vi fara till dig sedan.

Det var Pennskaftet, som i upplifvad ton telefonerade detta till Cecilia. Men denna, som tagit söndagsbjudningen till generalen med

mera behärskad glädje, svarade med att framställa en fråga: vore det inte bättre, att Pennskaftet komme till henne på lördagskvällen och stannade till söndagsmorgonen, så kunde de fara ut tillsammans?

Pennskaftet skrattade.

— Nej, tack, snälla Cecilia, sade hon, jag har ett möte, och äfven om jag inte hade det, så skulle jag inte vilja i onödan fördärfva mitt rykte med att vara borta öfver lördagsnatten.

— Nå, men det var då det sista jag trodde, att du brydde dig om.

— Ja, så var det förut, innan jag verkligen hade ett rykte att sköta, då strödde jag det för alla vindar, men nu ger jag inte mer ut af det, än jag har direkt igen för, svarade Pennskaftet affärsmässigt. Vi måste vara världsliga, Cecilia, och hjälpa oss själfva, på det att vi icke må förgås. Kanske, att de som kommer efter oss, får gå sin väg rakt fram.

Cecilia såg alldeles förskräckt ut borta på Blasieholmen, och själfva Pennskaftet lade ner luren med en liten suck.

Söndagen satte upp hufvudet blå och vacker, och Pennskaftet strålade i kapp med solskenet, när hon klädde sig och lade ner sin vackraste klänning i en kartong för middagen

samt tog på sin sportdräkt, höga kängor och tam o'shanter.

Medan automobilen hven utefter vägarna, satt Cecilia och iakttog sin vän, hvilket hon kunde göra utan svårighet, ty Pennskaflet glömde allt för fartens, luftens och solskenets berusning.

Hon betraktade hvarje linje i det unga ansiktet, undrade, om kinden alltid varit så tunn och linjen vid hakan så skarp eller ögonen så starkt skuggade.

Flickan satt med uppåtvänt ansikte, hopknäppta händer och ett så koncentreradt uttryck af lif och energi i dragen, att de tycktes åtstramade som vid en lifsfarlig ridt. Stundom vände hon sig flyktigt mot Cecilia som för att öfvertyga sig om, att denna var lika hänyrckt som hon själf, och log litet hett och darrande. Med svidande hjärta log Cecilia tillbaka.

Nu svängde man in i generalens park, och där låg villan, men nedan om den lyste sjön mellan björkarna.

Anna Gylling tog emot och gaf några order till chauffören, som skulle hämta midtagsgäster från staden. Pennskaflet såg helt förskräckt ut, när hon hörde, att man väntade generalens bror, bankdirektör Veber och hans

fru, men då Anna Gylling tillade: och en annan riksdagsfarbror, baron Starck i första kammaren, som har börjat intressera sig för kvinnorörelsen, Gud vete hvarför — brast hon ut i skratt:

— Det är ju mitt lufs baron, Cecilia!

När de togo af sig ytterkläderna i hallen, hviskade hon emellertid med bekymrad min till Cecilia: tror du, det är bara därför jag blifvit medbjuden?

Cecilia, som genast förstod, att hon med »därför» menade baronen, förklarade bestämdt, att generalen långt innan baronen »började intressera sig för kvinnorörelsen» talat om att få se Pennskaftet för dess egna rösträttsgärningars skull i sitt hem, och det hela var nog endast en tillfällighet. Däri hade hon emellertid orätt, baronen visste mycket väl hvad som väntade.

— Det är roligt med vädret, sade Anna Gylling, förra söndagen, när partiledarna voro här på lunch, var det ösregn, vi har haft otur vid våra politiska bjudningar i vår.

Det dröjde inte länge, innan Pennskaftet märkte, att hon nog i alla fall var bjuden för sin egen skull. Generalen var så älskvärd, att man glömde, att hon egentligen var gjord till att vörda på afstånd, hon var alltid en dom-

kyrka, men man kunde tala till den och hvad mera var, den tyckte om det. Hon tog hand om Pennskaftet och gaf henne te, och hade henne att beskrifva sitt dagliga lif och arbete, så synbart road, att Pennskaftet fick mod att berätta om alla de små skiftande uppdrag och situationer, hvaraf en kvinnlig journalists lif är sammansatt: från hattutställningen på morgonen till 70-årsjubileet på middagen och mötesreferatet på aftonen.

— Nu vet jag inte mer, sade hon slutligen, men kanske ändå, om generalen vill höra om antastningsfonden?

Generalen, som själf i sin för länge sedan gångna ungdom drömt om att bli journalist, ville mycket gärna.

— Jo, sade Pennskaftet, nu helt modig, vi hade en gång haft en diskussion i tidningen om kvinnofriden, generalen vet sådant man tar till, då man inte vet sig råd med något annat. En stor del däraf hade vi, de manliga och kvinnliga medlemmarna på redaktionen gjort själfva, och en af kamraterna, ett manfolk naturligtvis, hade skrivit och sagt, att kvinnorna borde inte vara så pjoskiga, inte ta så illa upp och så vidare. Samma kväll, som den artikeln hade stått införd, blef jag emellertid på hemvägen från mitt arbete antastad af en fin herre,

som aldrig ville gå och som anförde min egen tidnings uttalanden som skäl och ursäkt för sitt uppförande. Det är tre år se'n nu, och kolsyran hade då ännu inte gått af mig. Nästa förmiddag infångade jag artikelförfattaren, samlade ihop så många jag kunde af kamraterna och sade: se detta har händt, hvad skall jag göra med honom? Då var där någon, som föreslog, att missdådaren skulle betala mig droska hem från tidningen hvar gång jag var så sent ute, att spårvagnarna slutat att gå. Ur denna idé spirade antastningsfonden, då jag föreslog att man skulle utvidga betalnings-skyldigheten, så att endast de, som visste med sig, att de aldrig antastat kvinnor om nätterna gick fria. Och då blef de ju med, de allra flesta, tillade hon allvarligt. Nu är fonden så stor, att jag och mina kvinnliga kamrater får en nätt utdelning i proportion till ungdom och bustycke.

Anna Gylling och Cecilia iakttogo med roadt intresse generalens vördnadsvärda ansikte under det hvita håret, det hade kommit något skälmaktigt öfver det, och hon, annars så vit och med så vemodiga ögon, hade fått en skär rodnad, som en ung flickas rodnad på kinderna.

— Pennskäftet blir favorit härute, och det

lustiga är, att flickan inte har en aning om, hur nära hon är att göra sin lycka, sade Anna Gylling småleende.

Men Cecilias ansikte mörknade, och hon sade ingenting.

Det hade varit så roligt att få sitta och språka förtroligt med generalen, som var mycket mera treflig och förstod bättre än man kunnat drömma, och med en suck hörde Pennskaftet hur bilen stannade utanför trappan. Hon tystnade tvärt, och generalen kunde icke få något mera ur henne.

Då gästerna kommo in, drog hon sig tillbaka i en fönstersmyg och beslöt att obemärkt smyga sig ut i parken vid första tillfälle. Generalens bror var henne visserligen ingen obekant storhet, han hörde till de äldre herrar, som alltid inviga bättre välgörenhetsföretag, och hon hade talat vid honom i många barnkrubbor och tuberkuloshem. Han var en grann herre, ståtlig som generalen, och dessutom skulle man vörda honom för hans rösträttsmotioner, men just därför vågade man ju inte bli ond, när han för tjugonde gången lät en presentera sig. Det enda roliga med gästerna var baron Starck, som var lika öfverraskad som förtjust att få se henne, och som sade: »Kära fröken, jag visste inte, att jag

skulle träffa er här i dag, och ändå har jag läst alla edra rösträttsbroschyrer!»

— Har det hjälpt? frågade Pennskaftet intresserad; medan Anna Gylling mumlade:

— Å nu förstår man det plötsliga och underbara intresset!

Generalens svägerska betraktade med ett roadt småleende den unga journalisten och ömkade sig litet öfver hennes blus och kängor, samtidigt som hon gratulerade sig till sin egen taktfullhet att ta sin äldsta middagsklänning för att ej sticka för mycket af mot rösträttskvinnorna. Fru Veber tyckte inte om dem, hon trodde, att kvinnorna skulle göra sig och landet olyckliga om de finge rösträtt, men så visste hon också, att aldrig hade hennes artige och älskvärde make älskat henne, som han en gång för många år sedan älskat Jane Horne-man.

Pennskaftet drog sig litet ur kretsen. — Jag går ut och går ett litet tag, sade hon.

— Hvad skall fröken då göra? frågade baronen.

— Jag skall se, om jag finner några blå-sippor, svarade flickan.

— Slå vad, att fröken inga finner, det är länge sedan vi hade en så kall vår, och man skrifver hemifrån mitt, att isarna ligger kvar

allt jämt, sade baronen, som ville ha henne kvar i salongen.

— Ja, låt oss då slå vad, svarade Pennskaftet ogeneradt, men om baron förlorar, måste baron också lofva mig något.

— Hjärtans gärna, jag önskar bara, att fröken hade större utsikter att vinna, men hvad?

— Jo, sade Pennskaftet, som nu makat sig åt dörren, om jag vinner vadet, så lofvar baron, att sätta upp kvinnans politiska rösträtt — — —

— Och valbarhet, inföll Anna Gylling.

— Och valbarhet på sitt program, och alltid tala för den i riksdagen.

— Ja, sade baronen öfverrumplad, ja, ja . . . det skall jag alltså göra, efter som jag lofvat, men hur skall jag för kammaren motivera min förändrade ståndpunkt?

— Det lofvar jag att hjälpa baron med, nickade Pennskaftet och försvann.

— Bli inte borta för länge, ropade han efter henne.

Fru Veber gaf sin man en blick, han satt med rynkade ögonbryn, ty han förstod icke skämt med den lagstiftande myndigheten.

— Hvad var det åt baronen, hade den gamle ungarlen förälskat sig i flickan?

Vid första lämpliga tillfälle frågade hon Anna Gylling.

— Ja, om så vore, förvånar det?

— Det brukar just inte vara köbildning utanför rösträttskvinnornas portar af baroner och riksdagsmän, genmälde fru Veber litet försmädligt.

Men Pennskafvet hade från parken kommit ut på en skogsväg och med välbehag satte hon fötterna i den djupa, svarta jorden, berusad af dess starka doft och af ångorna från grannarna rundt omkring. På solkanten af vägen var det så varmt, att hon knäppte upp sin kavaj, det var härligt att vara fri och få sträcka ut, älskade, sade hon sakta, hvad det är ljufligt att lefva!

— Baronens blommor, tänkte hon med ens, vadet! Hon vek af vägen och började leta bland de vintergamla bladen, som sutto här och hvar i klungor bland mossan. Det dröjde icke heller länge, förrän hon funnit en hel tufva med blåsippor, som hon varsamt skar upp med sin pennknif. Därpå tog hon blommorna ömt i bägge händerna och började gå hemåt.

De liknade en grupp små kvinnor, tyckte hon, sammankrupna, framåtböjda för blåsten i

grå och ludna kläder, oansenliga och tappra, med hela flockar af små nybörjare nere vid kjolkanterna, och blott en enda af dem hade ännu fått mod att vända sin lugna, blåa blick mot himmelen.

— Just som våra egna pioniärer, slog det henne, och hon tyckte, att hon först nu fick lefvande i sitt hjärta alla dem, som vågat börja, medan ännu frosten bet, och drifvorna lågo hårda i skogen. Tårarna stego henne till hennes egen häpnad i ögonen, de voro alla döda, och de skulle aldrig veta, hur vi nu ändtligen förstodo, mindes och vördade. Hon roade sig barnsligt med att ge blommorna namn i det hon fullföljde sin första tanke: detta var Fredrika Bremer, fru Olivecrona, fru Adlersparre . . .

I parken stötte hon på det öfriga sällskapet, som promenerade i sakta mak, och, tycktes det, i en tämligen matt stämning.

— Nu är du fast, min bror, sade bankdirektören, när Pennskaftet, som hade all möjlig möda att icke se triumferande ut, kom fram och räckte baronen blommorna.

Baronen, som icke visste riktigt hvad han skulle ta för parti, stammade litet, men generalen sade mycket allvarligt: Våren är med oss, sanningen segrar.

Pennskafket tyckte, att det leende, som beledsagade detta ord, var en större belöning än alla komplimanger hon någonsin fått.

Anna Gylling var förtjust.

— Det var duktigt gjordt, sade hon, kom hit och kalla mig Anna ögonblickligen.

— Det vill jag gärna, sade Pennskafket, icke litet smickrad, men om han så inte håller ord, tillade hon samvetsgrant, så har du ändå lagt bort rubrikerna med mig!

— Sköter du inte om, att han håller hvad han lofvat dig i alla dessa vittnens närvaro, så tar vi allt till rubrikerna igen, hotade Anna skrattande, gå och var vänlig mot honom, flicka!

— Ja, svarade Pennskafket lydigt, och snart såg man henne och baronen under ifrigt samtal vika af på en ensam väg inåt parken, medan generalen, som tydligen icke ville märka någonting, fortfor att underhålla sin bror och svägerska.

Cecilia och Anna Gylling fortsatte det samtal de afbrutit vid Pennskafkets ankomst. Anna hörde icke till de meddelsamma naturerna, de flesta ansågo henne inbunden, och skulle häpnat, om de hört henne i dag. Själ kunde hon icke förklara, hvarför hon plötsligt fått en sådan stark lust att lätta sitt hjärta

just för Cecilia. Hon var för trött och modfärdig för att stå emot den, allt medan hon retade sig öfver en svaghet, den hon förutsåg, att hon skulle komma att bittert ångra. Hon hade ju svurit, att hon skulle brännas oläst. Hon var hvit i ansiktet af nervverk, men då Cecilia yttrade några deltagande ord, vände hon med handen.

— Nej, beklaga mig inte för mina smärtor, sade hon, jag har kommit därefter, att jag finner den fysiska plågan oskattbar att ha som opium mot lifsfasan. Nu svänger pendeln mellan de plågade och de plågfria dagarna, och jag skulle till intet pris vilja vara af med den himmelska och sällsynta njutningen att känna smärtan lossa sitt grepp och lämna mig matt och domnad, utan tankar, utan framtid, utan forntid, endast genomträngd af det fysiska välbehaget öfver att nerverna tiger i min kropp.

— Den njutningen är dyrt betald, sade Cecilia.

— Ingenting fås gratis, svarade Anna Gylling. Noga sedt för öfrigt, det vore ju värre, att ha tid och krafter i behåll till att förbanna sitt lif.

Cecilia gick och teg en stund, och Anna Gyllings ängslan, att hon skulle öppna sin

mun för att säga: »så farligt är det väl inte», växte med hvarje sekund.

— Jag har också skrapat botten, svarade Cecilia till slut.

— Så har jag inte tagit fel, då, sade Anna Gylling med tydlig lättnad, jag tyckte jag kände igen märket. Det var därför jag fick en sådan lust att tala med dig, antar jag.

— Men rösträtten har sedan hjälpt mig att lefva, fortsatte Cecilia, långsamt, litet trefvande.

— För mig har den tvärtom fördärfvat lifvet, sade Anna Gylling med ett svagt leende, då hon såg Cecilias chockerade min. Jag köpte rätten att arbeta för den med min möjlighet till personlig lycka i lifvet, och det har hämnat sig. Nu, när jag ingenting har som hindrar mig att verka dag och natt, nu hatar jag den.

— Men det är ju inte sakens fel, invände Cecilia fogligt.

— Jo, sade Anna Gylling mörkt, eller nej, naturligtvis inte, om du så vill. Det låter ju löjligt och tillgjordt, men det var verkligen så, att arbetet tog mig för helt och för hårdt. Jag var så ung, och rörelsen så väldig, det var halfva mänskligheten på väg mot frihet och ljus, och det var Guds rikes ankomst till

jorden. Om valet inte hade kommit till mig just då, när jag gick omkring drucken af kvinnorörelsen och glödande af rösträttsnit, men o det kom, och jag svek, jag trefaldt en dåre. Jag höll af gossen, det hade jag gjort länge, ehuru den sista tiden alla dessa nya lärorna upptagit mina tankar litet för mycket. Någon gång långt om länge skulle vi naturligtvis gifta oss, men det behöfde jag inte bekymra mig om än. Så kom det plötsligt en dag han hade fått anställning uppe i en obygd i yttersta Norrland, vill du följa med, sade han . . .

Hennes ansikte och stämma uttryckte så mycken förtviflan, att Cecilia, som hade rätt stora fordringar i den vägen, blef imponerad.

— Jag lät honom gå ensam, fortfor hon, rysande af blygsel, jag kunde inte byta ut mitt kvinnoaksarbete mot vanligt hårdt och enkelt kvinnoarbete. Jag trodde, men Gud har straffat mig, att jag var alldeles omistlig bland de få, som arbetade, och att jag, som fått elden och entusiasmen, inte borde svika redan i begynnelsen, när det fanns så många andra, som kunde göra det arbete han bjöd mig och föda hans barn till världen. Jag förmodar, att jag trodde, att han skulle vänta på mig, att han skulle be och bönfälla och öfvertala, men han

sade icke ett ord, han gick, och jag förstod, att jag var död för honom, och att han skulle finna en annan kvinna för sitt lif. Och då försvann min tro, min öfvertygelse, min glädje, jag hade icke så mycket kvar af mina stora drömmar, att jag kunde skyla mitt elände med det . . .

— Stackare, sade Cecilia.

— Förstår du nu, hur jag kan vara den Anna Gylling, som arbetar för något jag tror skall blott ytterligare skärpa konflikterna i kvinnornas lif och slita sönder deras hjärtan, hur de än väljer? Generalen säger, att jag inte kan se klart, och att mitt eget öde förblindar, jag hoppas, det är så, men generalen har själf både barn och barnbarn, och anar icke, Gud signe henne, hvad det är att smaka den eviga döden.

— Mig fann rösträttsarbetet, sade Cecilia sakta efter en stunds tystnad, slagen och blödande vid vägen, jag har inte offrat något för det, men när jag förstod hvad det var, som låg bakom allt detta skrifvande, talande, petitionerande och agiterande, då lärde detta nya mig att lefva, och att gå mera lugnt mot den eviga döden.

— Den är med mindre vackra ord, för dig hvad nevrigin är för mig, sade Anna

Gylling bittert, opium, som minskar ens fasa och döfvar ens längtan.

— Nej, sade Cecilia med plötslig styrka och stannade. Nej, ty jag har lärt mig, börjat lära mig, att det är någon mening i mitt stackars eget öde, så snart jag kan bära blott en enda sten till den stora byggnaden och jag vill lära mig att tro, att det blifvit så, hon darrade på rösten, så tomt omkring mig därför att . . .

— Du skall ge dig odeladt ja, sade Anna Gylling medlidsamt, hur många lefver inte på den lögnen.

— — —
Cecilia och Pennskafvet fingo låna Anna Gyllings vackra dubblett i öfvervåningen för att göra toalett till middagen. Anna, som lagt sig på en soffa för att hvila en stund och ta några uppkryande gifter, blef så förtjust öfver resultatet af deras bemödanden, att hon nästan glömde sin nevrergi. Pennskafvet hade en käckt blå klänning med matt blåanlupet guld, som gick vackert till hennes blonda lefnadsglada hår, och Cecilias dräkt, »i färg med de tårar hon en gång gråtit», tänkte Anna, var en mycket klädsam omskrifning af säck och aska.

— Hur rätt åt fru Veber!

— Tycker du inte, att vi är riktigt snygga

för att vara rösträttskvinnor, frågade Pennskaftet, barnsligt förtjust öfver att ha en spegel att tillgå, som återgaf hela hennes person.

— Ni är alldeles förtjusande bägge två, bekräftade Anna villigt. Jag skulle vilja döpa Cecilia till vår lady Patricia, och Pennskaftet — nej, du kan aldrig bli annat än rösträttspennskaftet, lilla lustiga kvinnoknopp. Hon nickade vänligt och med ett så strålande leende, att de bägge plötsligt förstodo, hvad Anna Gylling en gång varit.

— Låt oss gå ner nu, sade hon och reste sig, hand i hand och under afsjungande af en för tillfället lämpad sång. Helst skulle vi ha vårt rösträttsbanér, men som det inte är färdigt, får vi göra hvad vi kan för att bräcka dem ändå.

Och hon berättade för sina väninnor, hur de lugna och stilla kvällarna, om hvilka generalen var så rädd, förflöto under högläsning af tendentiös litteratur och sömmande på det nya rösträttsbanéret, som skulle vara färdigt till sommarmötet. Endast när generalen ansåg det lämpligt att ta ut någon, som skulle inspireras till en ledare, eller förmås att göra sitt inflytande gällande till förmån för någon af generalens planer, eller bevekas att afstå från en dumhet, bröts dagordningen.

— Ni vet inte hur många viljor, som förbytts och hur många order, som gifvits i det här rummet, sade Anna Gylling, då de passerade biblioteket på väg till matsalen, dit alla nu samlades för middagen.

— Nå, nu är du väl ordentligt omvänd? var det första, som bankdirektören sade, då man placerat sig. Och han delade sitt gäckande leende mellan baronen och Pennskaftet.

— Jag skulle blygas öfver mig själf, om jag inte vore det, svarade baronen. I detta sällskap måste ju alla ens möjliga fördomar mot rösträttskvinnorna försvinna.

— Jag börjar känna mig formligen isolerad, det var fru Veber, som högg i litet skarpt efter att hela förmiddagen ha tvingat sig att tiga, alla här är så troende utom jag.

Pennskaftet bet i en ovänlig replik om de många förstockade familjekvinnorna, som sutto och smådade vid sina välförsedda bord, därför att de icke hade något ondt af dåliga löner och lagar, och heller inte något nytt eller godt att ge som insats i samhällslifvet. Hon teg naturligtvis artigt, men hennes blick var så full af oförställd och barnslig ovilja, att fru Veber ofrivilligt replikerade, som om hon fått en förebråelse: Ja, vänta ni, min lilla fröken, som sitter och ser förnärmad ut, till dess den där

välsignade rösträtten gjort er så mycken förtret, som den gjort mig.

— Arbete har den kostat oss alla, sade generalen allvarligt, äfven Pennskaftet har haft sin del.

— Något mondänt obehag kan den unga damen väl knappast ha haft, tog fru Veber i hett, men det vet *jag* hvad det vill säga. Man har ju skylt Klas' rösträttsmotioner på mig, som om jag skulle tvinga honom till dem framför allting! »Jojo, fru Veber måtte hålla efter sin man, som gjort honom till en riktig damernas vän», tror ni det är trefligt för en hustru att höra?

— Nej, naturligtvis inte, om man känner med sig, att man inte är värd berömmet, medgaf Pennskaftet.

Fru Veber gaf henne en liten blick.

— Men nu har jag då fått honom så långt — hon kunde för sitt lif ej neka sig denna elakhet, helst som hon visste, att han ej kunde opponera sig mot sin hustru i sällskap — att han inte motionerat denna riksdagen igen. Det kan vara nog med de obehag vi redan haft. Nu blir det baron Starcks tur.

Baronen föreföll obehagligt berörd. Han visste lika väl som fru Veber att »det kräfdes mod, att ta den rocken uppå», och därtill sak-

nade han de djupt etiska bevekelsegrunderna. Naturligtvis hade han själf många gånger skämtat med damernas vän.

Generalen såg nedstämd ut. Det berörde henne alltid obehagligt, när svägerskan lät lysa fram sitt agg mot henne, för det inflytande hon utöfvade på sin bror. Hon visste, att hon hade en fiende, som motarbetade hennes sträfvanden, och hon led af att röna detta motstånd just från det håll, där hon borde haft den tryggaste hjälpen. Denne broder, med sitt ljusa, stora förstånd och sin naiva idealism när det gällde kvinnan, som gått och förälskat sig i ett vackert hår och ett intagande leende, som ingenting dolde annat än ohjälpligt småsinne, i stället för allt det vackra han diktat därom!

— Nåja, populär blir man inte af att tråda upp för kvinnosaken, bröt nu bankdirektören den obehagliga tystnaden för att med ofelbar artighet komma sin hustru till hjälp. Kvinnorna skrattar åt en, och männen är fyllda af något midt emellan förbittring och förakt, jag märker det, fast de så sällan törs fram med det i min närvaro. Men en man bryr sig ju inte därom.

— Jag förstår inte, sade Cecilia stillsamt och begrundande, hvarför männen är så förbittrade, som jag alltså hör, att de är, jag

träffar så få, jag lefver mitt lif bland kvinnor. Jag kanske är mycket dum och inte alls kan sätta mig in i hur det verkligen är, men jag tycker, att de borde vara glada, rent af borde imponeras, af att se hur vi börjar sträfva efter att bli klokare och starkare och kunnigare. Jag tycker, om jag vore man, min impuls skulle vara att böja mig ner och ge ett handtag.

— Ingen är så naiv som du, sade Anna Gylling och såg på Cecilia med ett leende, fullt af förakt och medlidande.

Alla tycktes vänta, att generalen skulle säga något, men hon satt tyst med blickarna långt förbi konversationen.

— Man kan verkligen inte begära, sade fru Veber, att de skall vara glada till, när de ser hur kvinnorna öfversvämmas de arbetsområden, som i alla tider tillhört dem, och där de passar bäst, säga hvad man vill. Mannen tyckte det var bra som det var och önskade ingen ändring, det tycker jag är helt naturligt.

— Det tycker jag också, sade Anna Gylling bistert. Det är ju härligt att alltid ha några till hands, som verkar och lider i tysthet. Det är kvinnorna som är dumma, när de vill förbättra världen. Nej, de skulle säga, som bondhustrun, när man kom och berättade att mannen låg i brunnen: »far är herre i sitt hus,

han får ligga hvar han vill!» Så lät det förr i världen, men nu är det andra tider.

— Man har blifvit rädd om dricksvattnet förstås, föll Pennskaftet in.

Generalen log litet flyktigt. — Jag har träffat så få, sade hon, som mäktat se, att där ligger något tragiskt och rörande i denna sträfvan hos själar, som blifvit medvetna om sina brister, att komma upp och framåt. Jag har talt med många män om kvinnofrågan, och jag har hört många synpunkter, men ännu har jag hört alltför få säga: »de är ju också människor».

— Men kära general, det fordras mycken själföfvinnelse och ädelmod för att kunna säga det, sade Anna Gylling.

— Så kunde de åtminstone säga: *stackars usling!*

Pennskaftet sade detta med ett sådant patetiskt allvar, att ingen kunde nännas dra på munnen, inte ens fru Veber.

Man teg ett ögonblick. Så reste sig generalen plötsligt från bordet.

— Efter oss kommer de, som är större än vi, sade hon oförmedladt, som om hon besvarat en fråga af sin egen själ.

XIII.

En gång, för hundraden af år sedan, hade sjön gått ända upp dit, där de nu sutto, tätt invid hvarandra. Men nu låg berget där grått och naket, slipadt af otaliga medeltida vågor, och djupt under dem, så djupt, att Pennskafvet hisnade, då hon såg ner, smög vattnet sin lena kind mot berget. Här var deras mest älskade tillflykt under sommarkvällarna, man liksom behärskade skärgården därifrån, såg ut öfver öar, vikar och sund, långt till hafs, men i väster låg Stockholm djupt inne, insvept i sin egen rök som i en tunn grå kappa.

— Hit upp skall man gå, sade Pennskafvet, när hon kom hit första gången en klar vårkväll under deras sökande efter en lämplig sommarstuga, hit upp skall man gå och lära sig att skrifva ledare, så att folk ser långt och klart, får de stora konturerna, ogrumlade af detaljer, och djupa perspektiv in öfver framtiden. Och så blef platsen också, så länge detta lyckliga sommarfolk hade den för egen räkning, kallad Ledaren och ingenting annat.

Det hade varit en dag, full af händelser, men nu led det mot aftonen. I väster kämpade skuggor och sol, och det flöt rödt af striden

nerre vid horisonten. Det var stilla i luften, sjön låg blank och grå, skuggad af ett molnträd, men då och då dref en liten kåre sakta förbi på rygg och trodde, att den skulle nå hafvet. En båt gled förbi med slappa segel:

— Ser du, sade Pennskaftet, så sakta går timmarna, när jag väntar dig.

Hon satt lutad mot en liten stadig tall, med hufvudet i hennes knä låg Dick och såg upp i luften. Han teg, men då och då fick han tag i hennes hand, som han kramade.

I deras själar darrade ännu minnet af den känslornas stora bekännelsestund de nyss gått igenom, och när flickan stundom log stilla och grubblande, och han minuten därpå plötsligt kände detta leende mot sina läppar, då visste han alltid lika väl som om hon sagt det, hvad hon syftade på.

Pennskaftet hade haft ledigt en vecka för att hälsa på sin mor, som haft födelsedag, hon skulle börja arbetet på måndag, men i dag var lördag. Dick måste in till sitt som vanligt, mycket mot sin vilja, men de hade kommit öfverens om att telefonera minst hvarannan timme. Hvad de skrattat och skämtat på morgonen, då Dick kommit in för att väcka Pennskaftet och funnit henne i sängen med rösträttsmärket i nattdräkten, skrifvande under upp-

spändt parasoll, medan gardinerna flaxade som spända segel, så att man trodde sig vara på ett skepp, helst man ingenting annat såg än vatten utanför fönstren. Hur hade hon inte gnott och gnolat för att bli färdig med sig själf och kaffet till dess han kom tillbaka från badet, hur lustigt att servera frukost på förstugukvisten af villa Borgis och sedan alldeles som en gift fru se familjeförsörjaren ge sig af in till arbetet, medan man själf i sakta mak skötte morgonsysslorna och hämtade vatten ur brunnen.

— Så här skall det bli sedan, alltid, tänkte hon förnöjd, men ibland måste jag till tidningen och få ett reportage, annars dör jag.

När allt var så fint, att en professionell husmor kunnat känna sig nöjd, dref hon inåt landet, hamnade snart i en ängsbacke, där solen stekte godt på henne och på alla markens blomster, medan hon låg med kölen i vädret, icke, som Dick skulle ha sagt, för att aflyssna verkningarna af kvinnans rösträtt i Antipoderna, men för att drömma och fantisera om de tusen ting, som alla unga flickor i alla tider älskat att fördjupa sig i.

Klockan tolf var hon hemma igen och fyllde alla krukor med blommor, medan hon väntade på Dicks signal.

Där kom den: Hallå, allt väl och du?

Men Pennskafstet hann icke svara förr än hon kände ett smärtsamt stick i nacken, hon skrek häftigt till och tog med handen, fick ännu ett sting af en uppretad geting och släppte i förskräckelsen luren. Dick, som stod i en telefon på Vasagatan, blef alldeles kall af rädsla, ett skrik af förskräckelse och så ingenting, alldeles tyst! Han väntade icke länge vid luren, en blick på klockan sade honom, att han med största skyndsamhet skulle kunna hinna nästa båt, och när flickan, ångerfull och något sansad, tog luren, svarade ingen. I aningsfull tystnad och ensamhet, måste hon sköta sina små förgiftningar, och den värsta svedan hade nätt och jämnt hunnit lägga sig, då hon såg Dick komma uppför backen med ett uttryck i sitt ansikte, som kom hjärtat att stanna i hennes bröst.

— Nå Gud ske lof, sade han bara, älskade — det blef icke mer, han fubblade med orden, endast hans armar darrade icke, hårdt, som om han och hon tillsammans vandrat invid en afgrund, slöto de sig om henne, och det dröjde en stund, innan hon kunde urskilja hvad han mumlade med hufvudet in mot hennes bröst.

— Jag kan inte tänka mig lifvet utan dig, hör du det?

— Ja, tack, sade Pennskafvet med ett litet leende åt att hon kanske aldrig skulle ha fått höra detta om icke för getingen, och Gud välsigne, att den icke stack i ansiktet.

Men hon mötte plötsligt en okänd blick, full af ångest. O, hon hade aldrig ändå vetat, att Dick — — —

— Var inte rädd, sade hon smeksamt, jag skall icke gå ifrån dig, och du aldrig från mig, säg?

Det var så likt den gamle Dick, att han tänkte skarpt just ett enda ögonblick, ty detta var ett löfte, som medförde konsekvenser för lifvet.

— Icke förr än jag dör, Pennskaf, sade han till sist, och då visste hon att intet i världen skulle rubba honom.

— — —

Hon satt och smålog och tyckte, att blodet alltjämt flöt fortare och hetare genom kroppen. Att kärlek blef så svindlande, när man steg ner i dess djup, hvem kunde veta det? Ingen hade någonsin sagt henne det, hon hade själf fått upptäcka, att hon i sin person hade en väldig makt öfver lif och död. Det gjorde henne nästan högtidlig till mods, men då känslorna blefvo henne nära öfvermäktiga, böjde hon sig ner öfver Dick och frågade i sin torraste ton, om han icke var hungrig ofvanpå allt detta?

— Det är förfärligt hvad rösträttskvinnor är prosaiska, sade han men rätade genast på sig lättad, som om han varit glad att komma in i en mera alldaglig tankefåra igen. Jag får alltmera klart för mig, fortsatte han och rynkade ögonbrynen, att de allmänna intressena tar bort den kvinnliga ljufva skärheten, som vi män skattar öfver allt annat. Ja, skratta inte, flicka, det är med den som med skärheten på en persikas kinder, en gång borta, kan den aldrig fås tillbaka. Seså, upp med dig du också, jag vill visst ha en pipa och kaffe.

— Jag skall åtminstone ge dig en olikhet mellan en kvinna och en persika, sade Pennskaftet, medan de gingo arm i arm bort mot stugan, och det är att en kvinna kan bli så skär du önskar, om de ger henne fem minuter med sig själf — —

Medan hon malde kaffe, sade han plötsligt — och hon förstod, att det var hvad han tänkt på, då hon afbröt honom med att fråga om han var hungrig: — Om kärleken fortfar att växa så här i mitt hjärta, så vet jag sannerligen inte hur den skall få rum till sist.

— Du får bära upp på vinden hvad vi inte behöfver för tillfället, sade Pennskaftet, men du får inte ge en smul åt någon annan.

Nej, det skulle han då icke, och så kommo de vidare öfverens om, att det var förfärligt synd om alla dem, som icke »hade hvarandra», som Dick uttryckte det.

— Som till exempel Cecilia, sade han litet dröjande, oviss hur Pennskafdet skulle upptaga hans ord.

— Hvarför just Cecilia? frågade Pennskafdet hastigt och såg upp.

— Å, hon är ju inte ung längre och så ensam, och jag tycker att hon ibland ser på oss två med en sådan egendomlig blick i ögonen. Har hon aldrig sagt — —?

— Sådant talar inte Cecilia med mig om, sade Pennskafdet, man kan ju ibland förstå allting ändå, af en åtbörd eller ett tonfall eller en tystnad, men för resten, jag tycker inte om att diskutera hvad jag som vän vet om mina vänner med mina älskare!

Hon sade detta så allvarligt och såg så rolig ut, där hon stod och snäste af honom med näsan i vädret, att han ögonblickligen måste kyssa henne.

— Du lilla moderna principkvinna! Jag trodde, att det var bevisadt, att kvinnor alltid förrådde sina väninnor åt sina älskare och tvärtom.

— Inte vi, sade Pennskafdet stolt. Apropos

mina vänner, fortfor hon med en skålmaktig min, som dolde en viss oro, så kan jag berätta dig en nyhet, vi får grannar till midsommar.

— Hvad för något? Han såg med ens uppriktigt förfärad ut. Folk, som du känner? Skall det redan vara slut med all vår trefnad och frihet? Älskade, det var alldeles för kort!

Hon lät honom se olycklig ut en stund, medan hon pysslade om kaffet.

— Du tycker alltså, att du har haft det bra här med mig?

— Jag har aldrig vetat, att man kunde ha det så bra.

— Nu, sedan jag med knifven på strupen aftvingat dig denna bekännelse, så skall jag säga dig, att du inte skall vara så där ledsen, sade hon —, ge mig den lilla röda påsen med klarskinn — för, ser du, det är bara rösträttskvinnor, som ämnar slå läger i Söderbergs gård.

— Det är visserligen ett bra stycke dit, men det förbättrar väl inte saken, sade han mulet, ty Pennskaftet måtte säga hvad hon ville, han trodde rösträttskvinnorna inte mer än jämnt. — Tvärtom, det gör genast, att du känner dem hvarenda en, och att vi inte får vara i fred. Det kunde lika gärna vara Bengtssons pensionat.

— Men kära, när jag inte är orolig. Jag, som känner dem allesammans. Inte kommer de att förstöra vår trefnad. De kommer inte att märka oss.

— Se efter kaffet, annars pöser det, svarade han buttert. Inte märka oss. Ingen kvinna i världen kan undgå att begripa —

— Bland oss, svarade Pennskafket med samma stolthet som förut, bland oss, om vi inte skall begripa, så gör vi det inte heller. Kom nu, så får du kaffe ute på Ledaren. Ta pannan, så tar jag brickan, men skvalpa inte upp sumpen. Nej, men så bekymrad du ser ut! Min öfvertygelse är, att det aldrig kommer att falla dem in att forska efter något, som jag inte talat om för dem.

— Om ni är så utmärkta, redan *innan* ni fått rösträtt — —

— Det är just det, att vi inte har den, vi har ju annat att tänka på. Vi intresserar oss inte för människors förehafvanden annat än i deras förhållande till rösträtten. Om de märkte, att jag uppförde mig, så att jag kunde bringa den sak, de kämpar för i vanrykte, då vore det en annan sak. Då är de nog så obehagliga. Lyckligtvis har jag ingen ställning inom rörelsen, jag är en liten, hängifven fri-brytare, som de vet, de kan ha att gå i elden,

om så vore, men ingen identifierar mig med Rörelsen. Dick teg och såg fortfarande mistrogen ut.

Flickan gick bort och satte sig bredvid honom.

— Var nu inte ledsen, sade hon smekamt, se så bra du passar mig ur ombrytnings-synpunkt! Jag når precis med hakan öfver din axel. Sesål!

— Det är för din skull, sade han långsamt. Jag tänker ju på hvad jag utsätter dig för. Det blir ju du, som får nålstyngen och småleendena. Just nu tycker jag, att jag handlat som en lump, fan anamma.

— Det har du inte, att du inte skäms! Jag är säker på, att allt går bra, men äfven om jag skulle få ta emot några nålstyng, så skall jag alltid vara glad, så länge jag lefver, att jag fått detta tillfälle att visa dig, hur jag älskar dig, sade hon.

— Det kunde du ju ha fått ändå.

— Ja, men inte på så sätt som nu. Om du varit rik och genast gifvit mig ett godt hem, då hade du ju ändå alltid någon gång, när jag var djäklig, kunnat tänka: kanske hon tog mig för försörjningen. Därför är jag glad, att jag fått älska dig i min ungdom, icke för nytta eller anseende, men för kärleks egen skull.

Hvilket inte hindrar, att jag kommer att vara mycket glad, då jag en gång blir fru åt den unge, duktige arkitekten. Hon log och såg upp i hans ansikte, han måste le tillbaka, men med en tagg i sitt hjärta.

— Jag önskar, sade han allvarligt, att jag kunde göra dig så lycklig som du förtjänar.

Det var slut med striden på himmelen, molnen flydde, och solen gick ner klar och gyllene i hafvet. Längre lågo solnedgångsflammorna öfver himmel och jord, men ännu efter det de slocknat i sommarnattens turkosfärgade luft, sutto de på Ledaren med armarna lindade om hvarandra, tigande.

XIV.

Villa Borgis hade stått tom ett par dagar, och solen letade förgäfvets bakom stängda fönsterrutor efter de välkända anletena. Men om den förmått tränga igenom kyrkogårdskronornas tätta löfverk vid Adolf Fredrik, skulle den kunnat komma rakt in genom det öppna fönstret i Pennskaftets rum, där flickan satt vid sitt skrifbord och med fingrarna instuckna

i håret läste halfhögt utefter långa korrekturremsor, medan Dick låg på soffan och rökte. Hvad han nu än funderade på, han blef afbruten af Pennskaftet gång efter annan.

— Detta måste du nödvändigt höra, sade hon och citerade allvarligt en i hennes tycke särskildt lyckad fras ur dessa manuskript, som så vältaligt pläderade för kvinnans medborgarrätt.

— Hvad säger du om detta, Dick?

— Jo, det där kan nog ha fog för sig, lilla älskade, svarade han ofelbart i tankspridd ton.

— Asch, sade hon till slut otålig, du hör ju inte ett ord af hvad jag säger.

— Låt bli att visa dina små, älskade händer då.

Pennskaftet såg förnärmad ut.

— Får jag nu inte visa mina händer för att du skall kunna tänka på allvarliga saker. Du är då en riktig turk. Om du skulle ta hit ditt ritbräde och svalka dig med?

— Är det meningen att jag skall gå hem, så säg bara till — —

Men då for hon naturligtvis upp från bordet med korrekturremsorna flygande omkring sig och fram till Dick: nej, men kom och dansa med mig — —

Man skulle knappt ha trott, att Pennskaftet under dessa villkor skulle ha kunnat i rätten

tid utföra sitt uppdrag att ombryta och korrekturläsa den tidning, som skulle utges vid det länge beramade sommarmötet, men trots allt, dagen innan mötet öppnades, låg en väldig packe nytryckta exemplar på bordet inne i rösträttsbyråns lokal. Och Pennskaftet stod bredvid och delade med moderlig stolthet ut ett nummer åt hvar och en af de inträdande, kända och främlingar. Det var en ström af folk, som kom upp för att höra de sista nyheterna, för att hälsa på bekanta från andra städer, som man visste skulle komma, och för att erbjuda sig att hjälpa till med hvad som behöfdes.

Fru Horneman stod i ett hörn och talade lifligt med adjunkten Vallmark, som såg alldeles olycklig ut.

— Kära barn, sade hon, du måste ha en ny hatt. Du kommer att synas ganska mycket på mötet och som presskommitté måste du tala med alla journalisterna. Kan du verkligen försvara för ditt rösträttssamvete, att pressen skall gå hem och förbinda rörelsen med den där otäcka, gamla hattfulingen? Hur mycket vill du ge för en hatt?

— Hvad som helst, sade adjunkten med förtviflans generositet. Men låt oss gå genast. När vi fått rösträtt, tar jag till min gamla kära hatt igen.

— När jag tänker rätt på saken, blir vi allt tvungna att skaffa dig en snygg blus också, fortfor fru Horneman obarmhärtigt. Hvad jag är glad, att promenaddräkten hållit sig så bra sen i fjol.

Jane Horneman, som själf var i dyrbar, hvit toalett, svart Rembrandt och mycket vacker, föste den arma adjunkten ut genom dörren.

— Skynda er tillbaka, ropade Pennskaftet efter dem, så får ni hjälpa till att gå ut och sälja tidningen sedan.

— Se, så roligt du får, om du är snäll, tröstade fru Horneman, och adjunkten ljusnade en smula öfver perspektivet.

— Hvilka var *det*? frågade en stämman, med utpräglad dalbrytning. Pennskaftet vände sig om och hade framför sig en lång, fyllig och rödkindad dam, som hon ögonblickligen igenkände från porträtt och beskrifningar, som fru Kjell, en af dem, som ute i landet höll röst-rättens fana högt, och hvars glada kraft och hurtighet tändt många viljor. Följaktligen neg flickan djupt och gaf den begärda upplysningen, samtidigt som hon sade sitt eget namn — efter ett ögonblicks funderande, ty hon hade nästan glömt det. Nu visade det sig, att fru Kjell å sin sida kände mycket väl till Pennskaftet, och det blef ett gladt samspråk. Så småningom

fick Pennskafket lära känna den ena efter den andra af apostlarna från de olika landsdelarna, de voro alla vänliga mot henne, alla glada att vara tillsammans med kamrater; de voro ju icke så bortskämda med likatänkandes sällskap som stockholmarna. Pennskafket var angelägen att så fort Cecilia kom, dra henne med i den glada ringen, som blef allt större, medan det lilla rummet fylldes helt och hållet, och ljudet af ifriga röster steg ända upp till Centralförbundet för Socialt arbete i våningen ofvanför.

— Nu går jag, sade slutligen Pennskafket och tog en tidningsbunt. Fru Kjell och ett par andra mötesgäster följde exemplet, likaså Kerstin Vallmark, Ester Henning och, till somligas förvåning, Cecilia. Jane Horneman förklarade sig vilja vänta och utföra mindre lifsfarligt arbete, till dess hon fått höra hur försöket utfallit. Fru Kjell och Pennskafket gjorde sällskap till en början, och den förra bjöd ut och sålde sina tidningar med en säkerhet, som om hon i hela sitt lif varit tidningskolportör på Stockholms gator.

Det första Pennskafket fick se, när hon kom ner mot Stureplan var Dick, och hon gick rakt mot honom.

— Har du någon växel? frågade han.

— Nej, det hade jag glömt.

— Jag tänkte just det, här har du, och han smusslade en handfull koppar i hennes kappficka. Men skall du inte ge mig en tidning då? Han fick sin tidning och blef stående med den i handen, följande Pennskaftet med ögonen, när hon efter en liten hastig blick omkring sig, styrde kursen på ett par äldre damer och med en artig hälsning erbjöd dem sin tidning. Det hade hon icke mycket igen för, de svepte förbi med ett kallt leende och utan ord, men där hade hon redan fått tag i en ung man, som genast föreföll varmt intresserad af rösträtten. Då Dick märkte detta, beslöt han att skugga henne, hvem vet, sade han till sig själf, för att rättfärdiga åtgärden, hvem vet, kanske hon kan behöfva mitt manliga beskydd? Pennskaftet märkte honom snart och log ett strålände leende. Han trodde sig förstå att hon hade roligt, rent som gatpojke betraktad, och detta var nog riktigt, men därtill kom något mera.

Många gånger, då hon åkt i spårvagnar eller promenerat på gator och torg, hade hon önskat att veta, hvad alla dessa, som gingo omkring i Stockholm och voro befolkning, menade om rösträtten och nu slog det henne, att här fick hon veta det!

Hon vek därför icke undan för någon hon

mötte, äfven när hon såg, att hon aldrig i lifvet skulle få sälja. Fick man icke det, kunde man fälla ett godt ord, som kanske en gång kunde visa sig bära frukt, och om inte annat, fick man ett lärorikt glåpord. Ty det var endast mycket väluppfostrade damer, som begränsade sig till att gå förbi och låtsas som om de hvarken sett eller hört.

— Skall jag snyta mig i den där tidningen? frågade en röst ur en flock unga manfolk, under de öfrigas jubel.

— Å, stackars ni, kan ni inte läsa? sade Pennskaftet deltagande, och då den unge mannen gjorde min af att sträcka ut handen efter tidningen: nej, inga pärlor för den, som snyter sig i dem.

När hon vände sig om, mötte hon två leende godmodiga ansikten, tillhörande det slag af stockholmare, som synes på skärgårdsbåtarna med portföljer och tidningar,

— Jaså, fröken ska partout ha rösträtt, sade de.

— Meningen det, sade Pennskaftet. Får jag sälja en tidning, så kan herrarna sätta sig in i frågan litet närmare.

De skulle gärna köpa hvar sin tidning, men de ville helst ha muntlig undervisning: hvad var egentligen på färde, eftersom damerna gick och sålde tidningar?

— Vi har möte, sade Pennskafket, och om herrarna vill göra mig en tjänst, så säg åt era fruvar att komma på det offentliga mötet i morgon afton, det har de bara godt af.

— Får vi inte komma själfva?

— Jo, naturligtvis.

— Träffar vi fröken där?

Pennskafket såg sig om, där kom Dick.

— Ja, adjö så länge då, sade hon hastigt.

Där kom en elegant, vacker dam. Pennskafket kände sig helt enkel, men hejdade henne.

Damen såg litet förvånad ut, men stannade.

— Hvad är det för en tidning?

Pennskafket förklarade sammanhanget med några ord, och damen hörde noga på, så sade hon: Ja, jag får bekänna, att jag inte intresserar mig så mycket för de där kvinnosträfvandena, men kan ni gå omkring och sälja, så är det väl det minsta jag kan göra att köpa. Hvad kostar den?

— Hvad ni är snäll, sade Pennskafket. Tio öre — —

— Jag har mött en satkåring förut, sade en förargad röst.

Pennskafket skrattade: hvem då? Hon tittade sig omkring och fick syn på en af kamraterna ett stycke framför; det var Cecilia!

Det lät ju inte så lofvande, men där kom ett par unga flickor: Visst skall vi ha rösträtt, sade de, det fattades bara. Är det inte roligt att gå och sälja?

— Jo, så lagom, sade Pennskaftet, men gå upp på Lästmakaregatan och hämta tidningar, det är ju ni, som får glädjen af alltsamman.

Där kom en arbetare, han förekom Pennskaftet och inledde själf konversationen.

— Säg, det där gör ni väl för att bli gift? föreslog han.

— Det är jag redan, sade Pennskaftet.

— Då måtte ni ha ett kräk till man, som inte ger er ett kok stryk, och vänjer er af med rösträtten.

— Ja, inte är det så mycket med honom, svarade Pennskaftet, men alltid är han bättre än den siste ärade talaren.

Hon beslöt att göra en lof in i Berzelii park, där folket satt och hörde på eftermiddagskonserten från Berns. Där var ett välbärgadt äkta par, antagligen långväga ifrån, det skulle bli roligt. Men aldrig hade hon någonsin sett en människa se så själfbelåten och föraktfull ut, som den frun, så snart — men det dröjde en stund — hon fått klart för sig, hvarom fråga var.

— Här har jag *min* rösträtt, sade hon och lade sin hand på mannens bastanta skuldror.

— Ja, men de som inte är gifta då, invände Pennskaftet ödmjukt.

— Så får de se till att bli det, sade frun, och då får de annat att tänka på. Men kan de inte ens det, så kan de heller inte styra land och rike. Punkt, nu visste man det. Pennskaftet gick med en doft af alla Sveriges kafferep i näsan. Litet längre bort satt en ensam gammal herre, som såg snäll ut. Men när han fick höra hvad saken gällde, flög han upp från bänken, blårod i ansiktet.

— Fruntimmerna har både röst och rätt min nådiga, sade han, och Pennskaftet drog sig skyndsamt undan för att ej bli orsaken till ett apoplektiskt anfall.

— Nu skall vi höra hvad fruntimmerna utan manfolk säger om den saken, tänkte Pennskaftet och styrde mot ett par gamla fröknar, som sutto med hvar sin virkning invid stora gången. Vid blotta ordet rösträtt började de fräsa och spotta som onda kattor, och Pennskaftet kunde icke neka sig att stanna kvar och få dem att argumentera. Men de vägrade att inlåta sig i samtal med flickan, de vände sig uteslutande till hvarandra: — sådana ohyfsade, fräcka slynor, Amalia. — Ja, kära Sofie, de

skyr ingenting för att göra sig märkvärdiga. Det skulle ha varit i vår ungdom, då hade nog mamsell fått den rätta behandlingen. Och inte går hon heller och låter oss vara i fred, vi skall ropa på polis.

— Det kan jag göra, sade Pennskafvet tjänstaktigt, är det någon särskild polis, eller gör det detsamma?

Ett högröstadt sällskap strök förbi Berns, och någon frågade Pennskafvet: hvad är det för en tidning?

— Rösträtt för kvinnor, svarade Pennskafvet stadigt. Flickorna började gapskratta: vi röstar på karlarna, sade de.

— Damerna kan ju inte ens det, svarade Pennskafvet saktmodigt.

— Jo det kan vi visst det, och det blef ett förfärligt skratt och många vitsar, för hvilka dock Pennskafvet var utom räckhåll.

När hon kom ut igen, fick hon se fru Kjell på något afstånd och med en suck af lättnad gick hon mot henne: Vet ni, sade hon, jag blef så rörd, när jag fick se en riktig rösträttskvinna, att jag fick tårarna i ögonen.

— Man blir alltmera rörd öfver rösträttskinnorna ju längre man lefver, svarade fru Kjell. Men kom så går vi och får hvarsin ny tidningsbunt.

De voro de första att välkomnas af Jane Horneman och lämna af sina kassor, men inom kort samlades hela den första afdelningen af tidningsförsäljare.

— Nu står jag inte ut mer, sade Cecilia. Hon såg blek och trött ut.

— Ja, men var det inte roligt? sade Ester Henning. Hvad ger ni mig för min kusin, som jag mötte och försökte öfvertala att komma på mötet i morgon kväll, hon vill gärna ha namn om sig att vara intresserad och följa med, så jag trodde det skulle gå. »— Ja, snälla du, det skulle nog vara så roligt, men jag har omöjligt inte tid, jag har så mycket att göra.» Jag blef plötsligt rädd, att det var något man måste ha färdigt i hushållet just vid denna tiden på året, så jag frågade hvad det var: »du har ju barnen på landet, skall du byta jungfrur?»

— Nej då, men ser du det är saker, som man inte kan sätta jungfrurna till. Jag blef allt oroligare: hvad då? — Jo, jag har börjat ett nytt arbete och hyr tapisserimönstret. — Ja, då förstår jag, svarade jag, men hvad säger ni flickor, ett mönster kostar tio öre, man skulle tro det var lögn?

— Nu tror jag hvad som helst, sade Pennskaftet, men jag har blifvit så klok på

en timme. Här går man bland sina egna, bland de upplysta och de utstötta och rätt hvad det är har man glömt af den där stora muren, som man inte märker så mycket af, därför att den tiger, när den inte blir tilltalad. Men den är där allt, och det är godt att veta det.

— Som om man inte visste, smålog Jane Horneman, som hvar dag led smälek för sin tro bland sina egna. Om bara våra fiender bekämpade oss med skäl, men det är endast med känsla —

— Och knappt det, inföll fru Kjell. Det är af instinkt, som är sammansatt af en massa olika ingredienser, inte de bästa alltid. Fast vi skall väl rå på dem.

— Men de är så många, och hvilka är vi? frågade Cecilia, litet modfälld.

— De Få som bereder vägen, och det *skall* gå, ty vi har den rätta kärleken, sade Ester Henning på sitt bestämda sätt.

— Åja, vet ni, jag tyckte i alla fall att det på det hela taget var hopp om — man-folken, sade Pennskaftet eftertänksamt.

XV.

Följande dag, som var den första stora mötesdagen, vaknade Cecilia i en hufvudvärk, mot hvilken ingen pulverförgiftning tycktes vilja hjälpa. Men då hon likafullt steg upp och förklarade sig vilja gå till mötet, där hon hade försäljningen af tidningar och broschyrer på sitt ansvar, telefonerade den vettskrämda Kristin till Pennskafket, som kom farande utan att ge sig tid till att äta, i den fasta tron att hennes vän låge för döden, för mindre gick det inte, enligt Kristins beskrifning.

Hon fann Cecilia mycket blek och eländig, men vid frukostbordet och småleende.

— Du borde egentligen ligga till sängs, sade Pennskafket och slog sig också ner, ty nu, när Cecilia icke skulle dö, var hon med ens hungrig.

— Jag är tvungen att vara där uppe och se till mitt tryck, svarade Cecilia bestämt.

— Nå, jag är glad, att du inser, att du är outhärlig, svarade Pennskafket och slog i en kopp kaffe, det är alltid ett lifstecken.

— Nå, outhärlig, det är inte det, nog har jag blifvit naiv och barnslig på nytt, men så galet är det väl ändå inte. För ett år

sen skulle jag naturligtvis i detta tillstånd legat orörlig med nedfällda gardiner och eau de colognekompresser på pannan, men sen dess har jag fått en del ambition. Det retar mig, att man med så mycken sanning skall säga om oss, att vi är så beroende af vår fysik. Om jag nu blir inneliggande i dag och andra viktiga dagar, är där alltid några, som kommer att säga: ja, där ser man på kvinnorna, när det gäller, är det tio mot ett, att de inte kan lämna sina rum för hufvudvärk. Därför går jag också.

Pennskaftet insåg, att det icke lönade sig att söka förmå henne att ändra beslut, och hon kunde icke heller låta vara att ge henne rätt. Det föreföll henne blott oförklarligt hur denna viljemänniska, som Cecilia allt mera visade sig vara, kunnat en gång till en man så helt förlora både vilja och håg, att hon först efter åratals och genom hårdhänt yttre påverkan kunde väckas upp ur sin domning.

— Och hvad var det väl för underbart och oersättligt med den där mannen? frågade hon sig och frågade utan att finna något svar, ty hur skulle hon, som aldrig själf vaknat upp ur en kärlek, kunna ana, att det underbara och oersättliga hos den man älskar så ofta ligger hos en själf, en själf och den kärlek, som allting förvandlar.

— Det är ändå som jag säger, att rösträtten hjälper, tänkte hon. — Inte ens för sig själf vågade hon tillstå en misstanke som kommit och farit: den att det varit blott skryt af henne, när hon sagt, att det ändå numera fanns det för en kvinna i världen, som kunde hjälpa henne öfver att förlora Dick.

Ingen rösträtt skulle emellertid gjort det möjligt för Cecilia att få ner en bit mat, hvarför Pennskaftet och Kristin i största hemlighet gjorde i ordning ett smörgåspaket för att tagas fram, om det skulle bli bättre med henne fram på förmiddagen. Och så vandrade de två vännerna sakta i väg till mötet, följda af Kristins förfärade blickar från fönstret. Hennes tro på fördelen af kvinnans politiska rösträtt var för en tid bortåt allvarligt rubbad.

Det blef en varm och ansträngande dag, men snart hade intresset för hvad som förhandlades under mötet gjort Cecilia den tjänst, som inga pulver kunnat göra. För henne, som kommit så hufvudstupa in i arbetet, som kände hvarken dess upprinnelse eller dess metoder i stort sedt, var det som en uppenbarelse att här få detta arbete i sitt sammanhang med tidens och kvinnans utveckling, och att få lära

hvilka mångsidiga intressen, som lågo bakom den nödtvungna koncentreringsen på detta enda: rösträtten. Hennes missmod från dagen förut hade bytts i en omätlig förvåning öfver att hon icke alltid och af sig själf förstått allt detta, som nu syntes så enkelt och själfklart, öfver att hon kunnat år efter år lära bort franska verb och det bästa engelska uttalet åt sina flickor utan att tänka på, att af dem skulle bli kvinnor, som en gång skulle blott alltför väl behöfva den myndige medborgarens rätt. Hvarför hade hon blott med så djupt vemod hört dem tala om sina framtida studier och yrken, sett fram mot alla de misräkningar och svårigheter och den ringa lön för mödan, som skulle bjudas dem som kvinnor, utan att ett ögonblick tänka: där finns dock något att göra, om vi håller ihop? Till slut blefvo henne alla dessa tankar så öfvermäktiga, att hon måste tala ut dem. Därför, då turen kom till diskussionen om hur de många likgiltiga skola vinnas och behållas, reste hon sig upp, mycket blek och blyg, och vittnade om sin nya tro, enkelt och alltför lågt men med en sådan värme bakom de få orden, att ingen kunde undgå att bli rörd. Och då hon slutade, plötsligt säker och leende, med att förklara, att detta att ha blifvit rösträttskvinna var det

bästa, som händt henne under de senaste tio åren, afbröts hon af impulsiva applåder. Pennskaftet klappade frenetiskt under strömmande tårar, endast i det hörn, där fröken Adrian och de anonyma brefven förekommo, hördes en försmädlig hviskning: Hvad det angick, så hade hon då inte haft mycket att glädja sig åt, hon med sin uppslagna förlofning!

När förmiddagsförhandlingarna voro slut, var det naturligtvis också slut med Cecilia, hon skyndade hem utan att deltaga hvarken i den gemensamma middagen eller i försäljningen af tidningarna på gatorna. Men då hon uppkryad gick hemifrån ett par timmar senare, stötte hon på kvinnor, som i slutna led vandrade upp mot möteslokalen i den svala aftonen under medborgerligt samspråk.

Det skulle bli offentligt möte med flere kända manliga och kvinnliga talare, och man hade hyrt en stor lokal i beräkning på allmänhetens tillslutning.

Pennskaftet gick redan omkring och sålde tidningar och broschyrer bland det ännu fåtaliga auditoriet, och Ester Henning stod och jämkade på flaggdekorationen ofvanför talarstolen, då Cecilia syntes i dörröppningen. De utbytte en provisorisk hälsning på afstånd, och Cecilia gick bort till sitt bord vid dörren, där hon

fann en hög af slantar jämte en lapp, hvarpå stod skrifvet: Jag har sålt 100 rösträttstidningar, 50 »Hvarför fru Håkanson gick in i rösträttsföreningen» och 45 »Hvarför skola kvinnorna vänta?» Pennskaftet, P. S. Öfverbetalningen är herrar.

Nu kom Ester Henning fram och skakade hand alldeles särskildt eftertryckligt med anledning af förmiddagen. Cecilia visade henne Pennskaftets biljett, och de iakttogo skrattande flickan, som just nu var inbegripen i ett samtal med en herre, själf nästan lika intresserad som någonsin han.

— Tack så mycket, sade allvarligt denne okände och förvånansvärde gentleman, jag har redan er tidning. Jag gick just hit, emedan jag köpte den i går kväll, men det var inte af er, skyndade han sig att tillägga. Jag fick för mig, att efter som jag var ledig i afton jag åtminstone kunde ta reda på hvad det är ni rösträttskvinnor har att säga för er själfva, och se hur ni tar er ut på nära håll.

— Det var rätt, nickade Pennskaftet, man måste följa med sin tid. Och vi är »sin tid» förstår ni. Jag fattar inte, att inte alla människor inser, att vi egentligen är ofantligt spännande, likafullt som socialisterna.

— Hur så? frågade han, road.

— Därför att om också de är mäktigare och flere, så vet man mycket mindre om oss och hvad vi tänker finna på. Socialisterna har ju talt om alltsammans förut, men fråga historici om det finns några analogier till vår rörelse. Nu måste jag gå vidare, här sitter ju folk och bara hungrar efter kunskaper. Det vore godt ni blefve omvänd. Hon nickade vänligt och var hos nästa man.

Den allvarlige herrn såg efter henne.

I det där lilla näpna hufvudet dolde sig alltså planer på att förändra världens utseende? Hon såg verkligen ut, som om hon inte hade tankar för annat än denna alldeles nya, roliga lek. Men kvinnans egentliga bestämelse då? tänkte han förbryllad. När älskar en sådan kvinna, när har hon tid med oss, med vår glädje, med våra sorger, vår mat och våra strumpor? Det var visserligen sant, att det är, när de älska, männen allra mest tro sig skickade att förändra världens utseende, men icke kunde det vara detsamma med kvinnan?

Pennskaftet gick emellertid från bänk till bänk och gjorde stor lycka, men alltmedan hon sålde, räknade, växlade pengar och agiterade med oförtrutet nit, kastade hon ständiga snabba blickar mot dörren, som stod öppen ut åt det fria.

Ju närmare klockan blef åtta, ju mera

tankspridd blef hon, och när hennes tidningar och broschyrer gått åt till sista numret, skafade hon sig icke nya förråd, som man kunde väntat af henne, utan ställde sig mot en vägg och såg oafslåligt ut öfver publiken, som börjat tätna med hufvud vid hufvud i bänkraderna. Hvarje manlig gestalt, som aftecknade sig mot den ljusa kvällshimmeln i dörröppningen, var skam till sägandes föremål för hennes spända intresse.

Hon tittade oupphörligt på klockan, och drog allt tätare ihop ögonbrynen, seså, nu steg generalen upp i talarstolen. Men med ens strålade hon i fullt solsken, drog en suck af lättnad och gick bort och satte sig vid referentbordet.

— Nå gudskelof, det var Dick, som ändtligen infunnit sig. Hon hade sett en skymt af honom, och de hade växlat en blick öfver tusen rösträttskvinnors hufvuden.

Generalen hade efter ett par hälsningsord lämnat ordet åt sin bror, bankdirektören, som plötsligt och till allas stora förvåning, allas utom en, erbjudit sig att tala i afton. Men ännu hade Pennskaftet icke lyckats att samla sig till uppmärksamhet för hvad han sade, och när hon vaknade upp till sina plikter mot Frisinnade Morgontidningen, var talaren redan inne i sin tankegång.

Hon böjde sig öfver referenten vid sin sida, han som nött ut så många blyertspennor vid rösträttsmöten utan att drömma om hvad det var han refererade.

»När kvinnorna kommit till insikt om värdet af medborgarskap och känna saknaden af rösträtt som något ondt, och vi likväl förhålla dem hvad de begära, så är hvarje dag en skymf, (bravo)», skref mannen bredvid henne med omätlig likgiltighet. Pennskafvet, nu fullt vaken igen, noterade hastigt de ord hon gått miste om och följde sedan med spänd uppmärksamhet bankdirektören, som talade med ovanlig värme och eftertryck och var sig helt olik mot i hvardagslifvet. Hon måste äfven kasta en blick på generalens ansikte, det var hvitt och orörligt som på en staty, hvad tänkte hon väl på? Anna Gylling satt och smålog. Ingen kunde misstaga sig om, att hon tänkte på fru Veber och med skadeglädje.

Efter bankdirektören kom Ester Henning, som hade en af sina bästa dagar och lyckades få upp en verklig stämning, när hon talade om offervilligheten och bad sina åhörare vara öfvertygade om, att kvinnornas sak aldrig kunde bli kvinnorna kär, förr än de alla offrat för den, icke något, icke litet, men mycket.

— Här måste vi ha kollekt, tänkte Penn-

skaftet, hvad blir där väl annars af all denna stämning under möten? Och hon delgaf sin tanke åt Jane Horneman, kassaförvaltaren, men då visade det sig att Jane å sin sida icke hört ett ord, sedan bankdirektören steg ner från talarstolen och med en blick bort mot henne gick och satte sig bredvid generalen.

Sist kom fröken Morgonvind, socialdemokraten. En och annan, som rest sig för att gå, efter att ha applåderat Ester, satte sig åter eller blef stående i dörren för att betrakta en liten mager, blond figur, så löjligt ung, nästan barnslig men med en van talares lugn och säkerhet. Pennskaftet försökte få upp en applåd, det kunde hon vara värd, och hon hade sett litet bitter ut, men det lyckades dåligt, hon var tydligen icke så känd af den närvarande publiken.

Man hviskade till hvarandra: »hon måtte ha börjat tidigt», och Pennskaftet måste le, då hon hörde det. Hon visste ju att fröken Morgonvinds allra tidigaste minne var Axel Danielsson i studentmössa, talande nya ord till skarorna, talande till dess hon somnade på sin fars arm och vaknade vid hurrarop och applåder. Visste ju att fröken Morgonvind växt upp bland tal och diskussioner, att det redan var många år, sedan hon gjort sitt första

offentliga inlägg, att hon aldrig som andra ungdomar bara lefvat helt enkelt, men alltid lefvat för sin Rörelse.

Fröken Morgonvind knöt sitt tal vid där Ester Henning hade slutat. Hon såg litet stram ut, då hon citerade dennas ord, att endast den sak kunde bli en kär, för hvilken man offrat mycket.

— *Vi* vet hvad det är att offra mycket, sade hon, och med »vi» menade hon de socialdemokratiska kvinnorna. Tänk hvad det är för oss, som måste arbeta hela dagen strängt för ett knappt bröd — jag är själf fabriksarbeterska, så jag vet hvad det vill säga — att försöka ändå ha krafter och mod kvar att arbeta mot ett ideellt mål, som ligger långt bort i framtiden! Vi har verkligen gjort de stora offren. Men det är allt också vi, som har allt att vinna, fortfor hon och hennes bleka kinder fingo en nyans mera färg, det är vi som hvar dag känner oket skära in i våra axlar, och det är detta ok som hindrar oss att glömma och att somna, som ger oss kraft till offer. Vi som arbetar i osunda fabriker för dålig lön, vi som ser vår arbetstid och arbetsmarknad reglerad af riksdagen utan att samma riksdag rör ett finger för att ge oss ersättning för den arbetsförtjänst, den af »omtanke för oss och våra barn», tar

ifrån oss. Våra barn! och hon höjde stämman — man förbjuder oss att arbeta och förtjäna förr än de är fyra veckor gamla, men hvad gör man, för att inte vi skall svälta ihjäl under tiden? Hvad tack får vi, när vi föder nya människor till världen för fabriker och arméer? Om en mor söker sig till barnbördshuset för att föda sitt barn, så beräknas den hjälp hon där får som fattigunderstöd! Och får vi en gång den rösträtt, som den borgerliga rörelsen arbetar för, nämligen rösträtt på samma villkor som den gifvits åt män, så skulle följa däraf, att en sådan mor, som fyller sin medborgarplikt och skaffat en ny varelse till världen, i och med detsamma blir rösträttslös liksom änkan, som får ett knappt understöd i sin kamp att försörja och uppfostra sina barn!

Några socialdemokrater applåderade. Fröken Morgonvind slöt ögonen och sökte sig tillbaka till sin tankekedja, från hvilken hon vikit för att tala om barnbördshuset.

— Så att, sade hon därpå med full fattning, det är inte underligt, att det inte behöfs så mycken öfvertalning för att få oss arbetarkvinnor att sluta oss till rösträttsrörelsen. Man behöfver inte orda så mycket för oss om rätt och plikt eller egga oss med att tala om den skymf vi lider — bankdirektören smålog mång-

tydigt, och blickarna vändes med ens mot honom — vi förstår af vår egen dagliga bittra erfarenhet, att vi måste ha rösträtt, att vi måste ha skydd och bröd, bättre kunskaper, löner, bostäder. Och därför förstår också våra män mycket lätt, att vi har rätt i vår begäran, och de arbetar för oss — jö, så fort de fingo möjlighet därtill, tillade hon litet häftigt till svar på en energisk hufvudruskning, en protest från Kerstin Vallmark, hvars ärliga själ icke riktigt kunde förlika sig med fröken Morgonvinds ord.

När mötet äntligen var slut hade klockan dragit sig mot tio, referatet skulle bli långt, men om så Pennskafvet måste sitta öfver midnatt måste hon ha ett ord af Dick, innan hon gick ner till tidningen. Om han nu bara begrepe, men det gjorde han, ty där kom han fort och litet hänsynslöst genom mängden. Medan hon så stod och väntade, kom den fina damen från föregående dag fram till henne.

— Nu vill jag vara med er, sade hon och räckte Pennskafvet handen.

Flickan strålade. Allt var en sådan glädje: hela dagen, Cecilia, denna afton, dess stämning, som dallrade inom henne med Carl Larssons ord: *»Nu är tid sätta stora klara klockor igång — —»* Och så detta, så alldeles oväntadt men desto mera glädjande. Dick fick

vänta, medan hon tog proselyten med sig fram till Jane för att få henne inskrifven hos kassaförvaltaren. De båda damerna kände hvarandra tydligen, och Janes förvåning syntes oerhörd, ehuru hon gjorde allt för att betvinga den. När damen med adlig piktur skref in sitt förnäma namn bland rullorna, hviskade Jane till Pennskaftet: Är det du, som — —? och då flickan skakade på hufvudet, nåja hur som helst — denna dagen kommer vi att ha glädje af. Pennskaftet ville gärna ha stannat, men där stod nu Dick och såg otålig ut.

— Nå Dick, hvad tyckte du?

— Å, sade Dick, på sitt knappa sätt, det var inte så farligt som jag trodde.

— Hvad då, älskade?

— Med att ni vill ändra om allt och ta vårt arbete och ge oss ert, och vi skulle bli afsatta, svarade Dick litet retsamt. Ni vill ju ha rösträtt för att ni är så omåttligt kvinnliga och allt det där. Det kunde ni ha klämt ur er förr, men i stället började ni med stärksaker och våra halsdukar och att röka och —

— Jaså, var det bara det du hade att säga mig? frågade Pennskaftet mörkt.

— Nej, seså, älskade, jag kom verkligen — — för att fråga — — kan inte jag också få skrifva in mig i rösträttsföreningen?

— Nu bara skämtar du med mig, sade Pennskaftet klenetroget. I detsamma fick hon syn på den allvarlige herrn, som stod och såg ut, som han hade något att säga henne. Och emedan det passade så bra efter Dicks uppförande, gick hon fram till honom.

— Är det något sätt, hvarpå jag kan visa, att jag blifvit öfvertygad? frågade han och såg uppmärksamt på henne.

— Ni kan omvända er fru till en början, svarade Pennskaftet och log.

— Allt utom det, svarade den allvarlige herrn och drog nu äfven han på munnen.

— Å, det gör dem bara godt, inföll en äldre fryntlig herre, som kommit att höra de två sista replikerna, då han gick förbi. Min fru har blifvit som en annan människa af rösträtten, förlorat alla sina griller och krämpor, nu när hon har något att intressera sig för. Så lycka till.

— En manlig rösträttsvän är föröfrigt en hjälp, redan genom att han finns till, fortsatte Pennskaftet, då den allvarlige herrn såg missmodig ut. Och vid valen i höst blir det tillfälle för alla våra vänner att göra nytta. De skakade hjärtligt hand och icke utan afund åsåg den allvarlige herrn, hur Dick utan vidare

tog flickans papper och följde henne ut från möteslokalen genom skymningen.

— Hon tyckes i alla fall ha tid att tänka på kärleken mellan mötena, suckade han.

XVI.

Denna sommar var icke lik någon annan. För Dragarlaget var det icke tal om att ta sig ferier och säga farväl till hvarandra för sommaren som vanligt. Och när någon af dess medlemmar på skärgårdsbåten råkade en civil bekant, som termen hade kommit att lyda, och konversationsvis fick höra, hur skönt det var med somrarna, då man fick ligga och lata sig och njuta af tillvaron, fast där var ju alltid myggen, så måste hon först tänka skarpt ett tag, innan hon fick klart för sig, att det verkligen fanns riktiga lefvande människor, som togo sig ledigt, oberoende af valen till andra kammaren i höst. Men om hon då sade: ja, det vore nog skönt, om man inte hade valen, fann hon af en min, som inte visste reda på »v» eller »hv» att sådana egendomliga människor verkligen existerade.

Ända sedan Dragarlaget efter sommar-

mötet gjort villan vid Saltsjöviken till högkvarter för agitationsarbetet, hade det utvecklat en oerhörd aktivitet.

— Men, sade Pennskafvet, det är då ingenting att berömma det för, ty det har så roligt. Aldrig förflöt någon vecka, utan att någon af medlemmarna gaf sig ut på en predikotur, och en dag kom Jane Horneman, mycket rörd och belåten, hem från Gestrikland, en annan gång Kerstin Vallmark från Skåne eller Ester Henning från Halland, hennes syster, som i England blifvit en oförskräckt suffragett från Blekinge o. s. v. Eller också gästades lägret af folket från landsorten på genomresor till och ifrån agitationsturnéer, det var fru Kjell och andra kända predikanter, och i två dagar flaggade man för Frigga Carlberg. På detta sätt stod man i ständig rapport med hela landet, då glada underrättelser löpte in, blef detta anledningen till en särskild högtidlighet på aftonen, när alla samlades efter arbetet på verandan mot sjön, och Kristins matsedel, — ty det var hon, som var fixstjärnan bland alla dessa oroliga planeter, som genomkorsade landet — Kristins matsedel alltså, växlade efter den politiska situationen i landet. Verkställande utskottet sammanträdde ett par gånger i veckan, dess största svårighet var att skaffa folk, som kunde göra all den

agitation, som befanns nödig. Erfarenheten visade med hvarje dag, att det gällde att lära kvinnorna deras politiska abcd, och man märkte, att det egentligen var bra kort tid kvar för detta dryga arbete.

— Vi har i alla fall hjälpt till att krya upp valkampanjen, brukade Kerstin Vallmark säga, när hon kom ut till middagen från sitt rum, bläckig och belåten, ty hon var inblandad i polemik med snart sagdt en tidning i hvar landsända.

— Skall det här kallas herrskap på sommarnöje, sade Kristin misslynt. De bara gnor ju och har ingen lefvande ro på sig, och bara brunare och magrare blir de, allt hvad sommaren lider. Det går an, så länge min egen fröken inte skall ut på en sån därn turné, di kallar.

Cecilia satt också mycket riktigt fastlåst vid skrifbordet, medan hon skötte hela den väldiga brefväxling, som uppstod vid ordnandet af alla turnéerna, besvarade bref och förfrågningar från alla håll, än från rösträttsföreningar, än från valmansföreningar och riksdagsmannakandidater, än från enkla landtmän, som »broderligen» anhöllo att få någon, som kunde tala rösträtt i deras kommun, »och skulle hon vara något insatt i det politiska, så vore det ju så mycket bättre, om hon äfven vidrörde den nuvarande situationen.»

Kamraterna föreslogo ofta, att hon skulle söka litet omväxling i arbetet genom att ge sig ut på en turné, men hon vägrade alltid under förevändning, att hon inte hade lust att sätta någon in i hela den stora apparat, som hon nu behärskade. Sanningen var, att hon triftes med sin del af arbetet, som gaf föga ära, om det varit det hon sträfvat efter, men som var jämnt, regelbundet och kräfvande. Hon tyckte om sin arbetsplats vid fönstret med den stora skärgårdsfuran tätt utanför och bruset från sjön, som brukade tystna om kvällarna, när den sista solstrimman flytt ur rummet. Kvällens promenad och samspråk, nattens dyrtbetalda hvila var allt hvad hon tyckte sig behöfva af vederkvickelse. Hvem var hon, att hon skulle kunnat hänföra ett auditorium, och, om hon tänkte på sig själf, — det var då inte ett så enkelt ting, ett hjärta, där fanns så mycket, som kunde komma fram i skymningen vid en tyst järnvägsstation, medan man väntade på tåget till Värnamo.

Pennskaftet, som den första veckan hållit sig litet undan, dök ju längre det led på sommaren allt oftare upp om kvällarna, då hon visste, att hon inte störde någon, för att höra senaste nytt från stridsfältet, och ingen frågade henne, hvarifrån hon kom eller hvart hon gick.

Stundom skickade man efter henne, då man ögonblickligen behöfde en artikel om stämningen i Norrland eller kvinnornas plikter vid valen, det var endast Cecilia, som kände telefonnumret, men ingen fann något märkvärdigt däri. Dick hade bidragit till det politiska arbetet med att snickra en slags primitiv talarstol, som användes vid ett par friluftsmöten i den närmaste villastaden, och det var naturligtvis från den talarstolen, som Pennskaftet höll sitt jungfrutal.

Det hände en vacker lördagskväll i augusti, men debuten hade kostat Pennskaftet några strider innan dess. Tanken uttalades först af Kerstin Vallmark, denna adjunkt, som en gång mött Dick och Pennskaftet och sedan talade om »din bror» aldeles ut af sitt eget hjärtas oskuld. Pennskaftet blef genast så storförtjust, att hon glömde att ge akt på hvad de öfriga medlemmarna af Dragarlaget tänkte om saken, och möjligheten, att där kunde finnas betänkligheter, föll henne icke ens in, men det kom en natt, en natt då hon satt i sin säng och såg det dagas, medan hon funderade öfver hvilka kraf ordspråket: »rösträtten ser dig» just nu kunde ställa på henne själf. Under ett par dagar sade hon ingenting, det gjorde hon inte sedan heller, men en förmiddag begärde hon ledigt

af redaktionssekreteraren för enskilda angelägenheter ordnande och begaf sig i all stillhet ut till generalens villa, bittert kvald af miss-tanken att göra sig löjlig.

Men när hon sedan satt i biblioteket ensam med generalen, beredd att tala om sitt lif, som hon icke ansett sig skyldig att tala med någon människa, fann hon, att hennes instinkt ledt henne rätt, och att det nog icke skulle bli så förfärligt att göra det rätta som hon föreställt sig.

— Det är aldrig helt och hållet vår privat-sak, hur vi ordnar vårt lif, sade generalen, som genast tycktes förstå alltsamman, allra minst om vi vill offentligen stå för en sak, som vi har gemensam med andra. Det är bara det, att vi inte behöfver erkänna första bästa ovidkommande som vår domare. Och Pennskaftet berättade, medan generalen hörde på tänkande med ett allvarligt leende hur underligt det var, att hon, som mottagit så många förtroenden, aldrig blifvit ställd inför detta problem förut, men det hade väl heller inte existerat för hennes många duktiga arbeterskor landet rundt. Hon gjorde ett par frågor, som Pennskaftet besvarede utan tvekan, tog slutligen flickan i famn och sände af henne, befriad för alla betänkligheter mot att uppträda som rösträttstalare,

men lastad med en tacksamhet mot generalen, som hon aldrig skulle kunna afbördas sig.

Om allt detta visste Dick ingenting. Det var som om han glömt sina egna farhågor vid sommarens början, och han tog Pennskaftets tvekan som rädsla inför debuten, naturlig för hvar och en som aldrig uppträdt offentligt.

— Nå, brukade han säga, när skall du stå upp och låta din stämman förkunna sanningens ord för stationskarlar, pensionatfolk och hembagerskor?

Till slut tröttnade hon på dessa retsamma frågor och fattade ett raskt beslut: Om lördag skall det ske! Dick var mycket nöjd öfver detta: så får vi litet ro sedan, sade han.

— — —
Pennskaftet kände sig mycket högtidligt stämd, när hon tog afsked af Dick utanför villa Borgis och vandrade bort mot rösträttslägret, ensam och begrundande.

När Cecilia vid en blick genom sitt fönster upptäckte Pennskaftet, kommande öfver gräsplanen, såg hon hennes bekymmer på långt håll. Hon förstod hur det kändes, det var ju icke länge sedan hon själf för första gången varit i samma pinsamma situation, och hon skyndade ner och förde henne in i matsalen på nedre botten. Alla spår af arbete voro

undanröjda i afton, på det stora bordet, som annars brukade vara täckt af bref och broschyrer, stod endast en kopparkruka med löfkojor och i fönstret låg en världslig roman, tillhörig Jane Horneman. Endast den stora kartan öfver detta hårdarbetade Sverige, full af märken och understrykningar, som utvisade router och angaf redan antagna platser, antydde hvad som försiggick här om förmiddagarna.

Jane Horneman reste sig efter en blick på Pennskaftet, en blick som omfattade både hennes blåhvita sjömansklänning och hennes hvita och olyckliga ansikte, och gick ut för att ta fram ett glas vin, men redan i dörren mötte hon Kristin, som själf sett Pennskaftet och redan fått vinet ur källaren.

— Nå hvad skall ni så säga våra vänner i Klaravik? frågade adjunkten, som kom ut ur sitt rum, iklädd vaxduksärmar och med evigt bläckiga fingrar. Hon var midt i en artikel, ty om alla andra togo sig ledigt: sedan hon började för fem år sedan, hvilade hon aldrig och skulle heller icke, innan hon låg under den grafsten, på hvilken skulle stå skrifvet: *»lika lön för lika arbetet»*.

— Jag skall säga, svarade Pennskaftet darrande: ja, ni förstår, jag skall säga — — att det inte är fråga om att införa någon ny

ordning, eller att släpa kvinnorna med våld, det är ju så man säger, ut ur hemmen — — Hon tittade upp litet, där stod Kristin i köksdörren och stirrade i ett sådant tillstånd af förstening, att Pennskaftet brast ut i ett krampaktigt skratt och glömde sina väl uttänkta perioder.

— Vidare, kommenderade adjunkten strängt.

— Jag har glömt det, flickor, jo vänta, och att därför de, som tror sig kämpa för att bibehålla gammal god sed, endast kämpar emot hvad som göres för att i samhället passa in de nya förhållanden, som redan är ett faktum — — och att, — — men gå Kristin, — — att våra motståndare bär sig lika dumt åt, som om de ville hindra en byggmästare att lägga in golf och tapetsera, när han rest väggarna och takåsen. Duger det?

— Utmärkt, sade Jane Horneman vänligt, det där om huset — — —

— Var bara inte rädd, nickade Cecilia uppmuntrande, jag skall sufflera dig.

— Herre Gud, det är ju första gången och ingen begär några storverk af dig, sade adjunkten, och det var ju lätt att säga, för den, som haft idel framgång öfver hela landet.

När Pennskaftet klifvit upp på tribunen

hade all rädsla försvunnit. Vid första ögonkastet fann hon Dick, han såg ut som en orolig mamma, och det bragte henne genast i godt humör. Auditoriet var inte större, än att hon mycket snart upptäckte alla vännerna, och det kändes tryggt att veta dem vara där. Folket såg godmodigt ut, litet häpet men roadt, aftonsolen låg in i skogen framför henne och kom dess djup att synas oändligt och fullt af trygghet och frid. Hon kände efter i sitt minne, jo gången låg klar för henne, ända bort till resolutionen, som skulle komma som slutkläm.

Det gick bättre än hon väntat, allt hvad hon hade att säga, uppfattades nog inte, och hennes omsorgsfullt uttänkta bilder och perioder voro nog, som hon fruktat, tämligen bortkastade, men *ingen gick ju sin väg!* Hennes barnsliga allvar och lilla smärta silhuett mot aftenhimmelen talade för henne, utan att hon visste om det.

Hon hade fått ett par applåder, till hvilka Dick gifvit signalen, Dick, sekunderad af Kristin, som öfvat sig en hel vecka, och hade blifvit litet varm och röd i hjärta och kinder, då ringen plötsligt bröts af en flock ungdomar, icke alltför tystlåten och utan respekt för stundens vikt och betydelse. Det var ynglingar i

cigarrett och panamas och hvitklädda flickor i stora hattar och promenadkäppar.

Pennskaftet höjde rösten litet:

— Kvinnorna har vaknat, sade hon strängt.

— Ja, men på galen sida, replikerade en af de nyanlända åhörarna.

Pennskaftet stannade, böjde sig fram och tittade på den talande.

Å, det var ju bara skåningen från pensionatet, han och ingen annan. Hon kände sig med ens så hemmastadd, som om hon varit i Bengtssons salong.

— Den sidan är i alla fall för god åt er, replikerade hon, utan tanke på om det var så lämpligt eller ej, men det blef i alla fall en liten tystnad, och hon fortsatte, till synes helt oberörd.

— Här skulle man dansa boston, hviskade helt högt en ung dam, då det gått en minut eller så.

— Jo, och där uppe skulle naturligtvis musiken stå.

— Å, skall vi inte be henne, att hon slutar?

Pennskaftet, som icke vågade improvisera af fruktan att komma af sig, blef plötsligt utom sig. Det är svårt att säga, om icke hela föredraget upplöst sig i vild disharmoni, men så kom hon ihåg, att hon hade i alla fall Frisinnade Morgontidningen! Denna tanke åter-

gaf henne jämvikten, hennes hjärna försedde henne med de inlärdas satserna och vändningarna, men hela tiden hade hon en beklämmande känsla af att här stodo två världar emot hvarandra, fulla af fiendskap och förakt, och där fanns intet, som kunde slå en bro emellan dem.

Hon hade icke mycket aning om hvad hon sagt de sista fem minuterna, när hon steg ned från Dicks talarstol under ironiska bravorop från den tillrättvisade skåningen.

— Jag får låta Dick slå honom, tänkte hon och skrattade själf åt att hon, den moderna kvinnan, gud hjälpe henne, skulle nödgas ta sin tillflykt till detta ålderdomliga argument. Hur ofta genom tiderna hade inte Dick blifvit uppmanad att slå, och Dick hade slagit och blifvit slagen, och det var tydligen just detsamma, när Dicks kvinna var medlem af rösträttsföreningen.

När hon mottagit sina vänners lyckönskningar och några råd för framtiden af adjunkten, som icke för intet var lärarinna, var Dick just färdig med skåningen, som fått veta hvad han gick för, och de följdes åt hem.

Hon var tyst en stund, så vände hon plötsligt ett litet upprördt ansikte mot honom.

— Dick, det är inga gränser för hur jag vill att du skall skämma bort mig och kyssa mig!

— Du är en duktig flicka, sade Dick tröstande, och därför skall du också bli gift med mig snart.

Flickan var glad, att Dick aldrig skulle veta, hur under en sekund hennes själ, som just drömde om att ur sig skapa en stor talare, slöt sig för hans ord och hans hoppfulla glädje.

— Å, kära Dick, sade hon sakta, kära du, men det dröjer nog länge?

— Hvem vet, sade Dick, och om hon varit litet mindre förströdd, skulle hon ha märkt, att han gick och bar på några funderingar, hvilka han ännu inte vågade ge henne del af.

— Jag vill, att vi skall tala om vårt hem, fortfor han plötsligt, litet otåligt, som om han ändå kände hennes tankar.

Hon greps af ånger.

— Ja, låt oss, Dick, sade hon.

— Du vet inte, sade han¹ och tryckte hennes arm hårdt intill sig, hvad det är att bygga hus. Att först tänka det, och sedan se hur det blir som man tänkt. När vi skall bygga, vill jag själf gräfvä grund i jorden, jag vill hugga timret, jag vill lägga stock på stock, jag vill se hur det höjer sig, och vi skall glädjas åt hvar tum. Jag vill resa tak-

ställningen och själf sätta kransen i toppen, men du skall ha bundit den. Sedan vill jag gå och syssla med det, och inte en spik skall man slå i, utan att jag vet om det. Och för hvar kväll skall du gå med mig, och vi skall se hur det alltmer blir för folk att bo i, för oss, du och jag, och bättre hus skall icke finnas.

— Älskade, sade Pennskaftet, gripen öfver detta långa tal, älskade, vårt hem — —

Hon kände ett obestämdt missnöje med sig själf, som varit så upptagen af sitt, när han talat om deras hem intill livvets slut. Under ett enda ögonblick skymtade något för hennes unga, klara blick, något, som hon aldrig oroats af förut: aningen om en konflikt, för hvilken det annars icke fanns rum i hennes distinkta, något schematiska lifsförklaring.

Men Dick fortsatte att berätta och att lägga råd för framtiden, och snart var hon endast Dicks älskade, som gjorde sig hemmastad i det hem hans tankar timrade åt henne.

XVII.

»Se här, Dick, skall du få ämne till en betraktelse i din ensamhet: för ett år sedan kände vi ännu icke hvarandra, kunde mötas på Drottninggatan utan att fläkten af ödets vingar sade oss, att vi nalkades lifvets fullbordan, och nu! Jag bär en ständig värme i mitt hjärta, det är minnet af den lycka jag ägt och den rikedom jag väntar. Och det bästa med denna lycka är, att jag icke behöfver vara rädd för att ha tagit ut något i förskott, jag har ännu allt att vänta, och här går jag och sträcker mig mot vårt återseende, som om jag sträckte mig mot din första kyss. Säg, är icke den glädje bottenlös, som det är förunnadt oss att bringa hvarandra?

Du har rätt, Dick, att ditt Östergötland är präktigt, och ändå anar du ingenting om all den glans och härlighet, som omgifver mig. Du erinrar dig, att jag, under de två dagar, jag på mitt rösträttskorståg besökte Fredevi, skulle ta in hos ordföranden i FKPR, som tillika är ortens folkskolelärlarinna, och du

undrar, trots din lokalpatriotism, om det är möjligt att äfven rösträttskvinnorna i detta landet Gosen lefver i prakt och rikedom. Så är emellertid inte förhållandet, icke heller använder jag uttrycket, emedan jag vill smickra dig. Men jag bor på slottet, och nu skall du få höra alltsamman från början.

När jag steg ur tåget, mottogs jag af den oförmälda lärarinnan, som skulle bli min värdinna, af en liten hurtig fotografflicka, som är sekreterare i föreningen och länsmannens fru, som är kassaförvaltare. Vi hade inte hunnit mer än skaka hand, då en betjäntklädd ung man kom fram och frågade efter mig. Jo, här var jag, och han lämnade mig ett bref, jag låtsades inte om att jag var nyfiken, men behöll det ett ögonblick öppnadt i handen, till dess jag märkte, att ingen af rösträttskvinnorna skulle ta den minsta notis om mina repliker, innan de visste, hvad som stod i brefvet. Den ärade läsaren har naturligtvis redan anat, att brefvet var från baron Starck, och att baronens stora fideikommiss behärskar just denna nejd. Han skref: »Kära fröken Pennskaft, jag har af annonserna på stugknutarna, sett att ni håller föredrag här i rösträttsföreningen i afton, och att ortens riksdagsmän äro inbjudna att redogöra för sin

ställning till kvinnans rösträtt. Fast vi för öfrigt äro 'politiska motståndare', förenar oss dock det stora intresset för kvinnosaken och det skulle vara mig en glädje, om ni ville bli gäst på Fredevihus under den tid ni sköter den politiska agitationen i Fredevi. Det kunde kanske roa er att se slottet, och jag har unga flickor af er ålder att bjuda på som sällskap.»

Jag läste det mycket långsamt, allt under det jag beslöt att bo, där jag först blifvit bjuden, ehuru jag tyckte, att det var en aning förargligt, man är väl inte mer än människa.

— Kära fröken, sade jag till min värdinna, baronen ber mig att bo på slottet, kan jag skicka bud med betjänten, eller tror ni att jag måste skrifva och tala om att jag redan är bjuden till er?

Naturligtvis kunde hon inte svara på min fråga, utan började fråga ut mig: kände jag baronen, hur hade det gått till, och kors i alla dar, och så vidare.

— Fröken skall få veta precis, när vi kommer hem till fröken, svarade jag, men säg först hur jag skall göra.

— Hem till mig, sade hon då, hvad tänker ni på, när baron bjuder er till slottet! Baronen kan ju göra allt för oss eller förinta

oss, alldeles efter behag, det tycks ni inte alls ha klart för er. Tänk hvad det skall göra för vår rättvisa sak här i orten, när det blir bekant, att talarinnan på FKPR's möte, bott på slottet!

Länsmansfrun och fotografflickan sade detsamma, jag nekade mig inte att låta dem öfvertala mig, men sen for jag bort till slottet med baronens bil, i det för en demokrat synnerligen angenäma medvetandet, att jag begagnade det aristokratiska fortskaffningsmedlet för folkets fromma. Eller med andra ord, jag var naturligtvis mycket upplifvad och mycket nyfiken och en aning smickrad. Jag visste ju ingenting om hvad som skulle möta mig, men jag lugnade mig med att jag hade rena, hvita kläder, rent samvete och min ofantliga fräckhet. Med det kommer man långt, och Dick, jag *har* kommit långt, så att du vet det med detsamma!

När bilen svängde in framför trappan till ett vackert gammalt ställe i, som jag förmodar, holländsk renässans, kom baronen ut på trappan, hvitklädd, vänlig men en smula nervös, om för min skull eller för sin egen vill jag lämna osagdt.

— Låt mig presentera er för mina damer, sade han, så fort jag kommit ur bilen.

— Ja, så är det gjordt sen, sade jag, du förstår, han skulle bli besviken om jag inte uppförde mig litet egendomligt, och jag nändes inte, när han varit så snäll och bjudit mig.

Vi gick tvärs genom huset — om allt gammalt och vackert, gobeliner och sådant skall jag berätta dig sedan — och fann på en terrass fyra damer, en äldre, som tycktes mig arg som ett bi, men inte fullt så flitig, och tre yngre, som satt hvita och nyutspruckna på eleganta stjätkar och väntade att bli plockade. Det var baronens svägerska, som en gång varit fru på slottet, när hennes nu afdöde make hade fideikommisset, och hennes tre döttrar, som nu var gäster hos farbrodern i sitt gamla fädernehem — så man skulle kunnat tro att det blifvit feminister af dem, men så långt tänker de inte. Bara att gå omkring och tänka att jag borde varit söner, skulle väl annars kunna göra mig till röst-rättskvinna, om jag inte vore det förut. Jag blef naturligtvis mycket väl bemött, ty det var ju fint folk och jag deras gäst, om jag också tio gånger varit 'ett olyckligt infall af Karl August'. Men det föreföll mig så rasande egendomligt, att jag skulle vara ung flicka ihop med denna Rosenhöger — oändliga vidder skiljer ju mig och mitt lif från dem och

deras. Det är inte det, att jag är så mycket äldre, ty den äldsta och jag har nog hunnit med hvarsin lika stor skifva af lifvet, det är snarare denna jämnårighet, som gör det hela så förbluffande. När jag hör dem tala, lyssnar jag som till en saga, nog har jag vetat att såna fanns, men för hvar gång jag ser dem märker jag, att jag ändå inte trott det! Jag tror inte, att de kan ha lika lustigt som jag åt olikheten, därtill saknar de alltför mycket blick för perspektivet, de ser ju endast det som för ögonen är, och det är ju inte där den häpnadsväckande åtskillnaden ligger, äfven om de ha ras och batist, medan jag är selfmade och har hemslöjdstyger. Jag vill naturligtvis inte förneka, att jag i någon mån föraktar dem, men å andra sidan tycker jag att denna lyxflicka är en mycket följdriktig produkt af förhållandena. Hon är lat, medan vi dignar af arbete, och hon tackar oss icke för det, hon ser ner på oss, men hon har aldrig lärt och aldrig behöft annat, och hur många har tillräckligt mycket inombords för att arbetet skall växa upp ur oss själva som en naturlig utlösning af kraften i vår natur? Hon är litet oförstående och likgiltig, man skulle kunna säga hårdhärtad, men mödan och lidandet, som lär människor att veta hut, har aldrig

blifvit henne förunnade, hon förefaller litet tom och slö, men Gud gaf henne icke ett mål att lefva för och tände ingen eld i hennes bröst.

Kan du se mig midt upp i detta, dömd till att hålla balansen mellan baronen, som uppvaktar mig — och nu först förstår jag alldeles hans oöfvervinneliga förvåning öfver mig — och damerna, som har tålmod med mig endast emedan de är så väluppfosttrade, men som ser ut, som väntade de, att denna underliga insekt plötsligt skulle breda ut vingarna och flyga rundt bordet eller uppge några egendomliga läten. Det var i alla fall endast gumman, som blef hemma, när det blef tid att gå till mötet. Ryktet om att FKPR beskyddades från slottet hade redan spridt sig i samhället, och det var fullt af folk, då vi kom in. Jag förmodar, att vi väckte en oerhörd sensation, men jag var så rädd, att jag hvarken såg eller hörde. Jag läste emellertid snällt upp mitt föredrag, och hvad det handlade om behöfver jag inte säga dig, som förhört mig på det, till dess att du kunde det bättre än jag. Baronen tog upp applåderna, som naturligtvis blef hjärtliga, och jag var glad som en skolflicka, som fått flytta utan villkor.

Sedan skulle turen komma till riksdagsmannakandidaterna; valkretsens gamle myndige innehafvare hade emellertid inte infunnit sig, hvarför endast hans yngre rival uppträdde och vittnade, men denne hade i stället förstått att riktigt aflyssna stämningen och lofvade att formligen arbeta ut sig för kvinnans rösträtt och valbarhet. Aftonens höjdpunkt var emellertid baronen, som 'ehuru han visserligen icke nu stode inför sitt elektorat, dock fann ögonblicket lämpligt att uttala sina sympatier för kvinnans kamp för sitt medborgarskap och önska Fredevi FKPR all framgång och lycka.'

Det kan man väl kalla en karl som står vid sitt ord, eller hur?

Med ett ord, det var ett välsignadt möte, många själar blef frälsta och skrefs in i rösträttsrullorna, och styrelsen var så rörd öfver mig, att det var nästan genant — inte kunde jag säga dem, hur allt detta kom sig af att jag slagit vad med baronen!

När vi kom tillbaka till slottet på kvällen, satt den försumlige riksdagsmannen där med änkefriherrinnan; han var bjuden på supé, 'jag trodde naturligtvis, att du skulle komma på FKPR:s möte', sade baronen, och såg förfärligt illmarig ut.

Icke ens triumfen öfver våra fiender fattades

oss alltså denna händelserika dag, en triumf, som var så fullständig man kunde önska det. Vi gjorde allt hvad vi kunde för att på ett fint sätt vara obehagliga emot honom, och i den konsten är ju alla unga flickor lika skickliga, de må tillhöra societeten och vara presenterade, eller som jag omsätta sin intelligens i underkläder och dagligt bröd.

Ingen må förtänka mannen, att han ville vara obehaglig tillbaka, men det var synd om honom att han skulle råka så illa ut.

— Ja, sade han, ty naturligtvis talade vi om rösträtt, damerna är så ifriga på den, men ni borde inte vara så förtörnade på oss, som håller litet tillbaka, ty under tiden medan ni agiterar, är det väl en hel del af er, som lefver på rösträtten? Nu trodde han, att han aldeles bräckt af mig, men då hände det märkvärdigaste af allt, det som han minst af allt beräknat: baronen öppnade sin mun och näpste honom, med hvad? med mina egna ord, med allt hvad jag berättat för honom om hur agitationen sköttes af själf försörjande kvinnor, som ingenting annat ha att ge än sitt öfvertidsarbete, men det ge de till yttersta skärften.

Det blef mycket tyst vid det friherrliga bordet, kvinnorna såg på mig, jag behöll

fattningen ända till dess talet utmynnade i en skål för mig och rösträtten, då blef jag röd som en skolflicka.

Med risk att du hemkallar mig telegrafledes, måste jag säga dig, att dagen slutade med att baronen visade mig trädgården i höstmånkenet. Han är min sista eröfring, men det var först när jag kom in till mig, som denna sanning stod klar för mig.

Jag försäkrar dig, min älskade, att *jag* vill inte ha honom, men jag skulle bra gärna vilja gifta in honom i rösträtten!

Jag är glad att jag reser härifrån om ett par timmar, med utsikt att den återstående delen af min turné skall förflyta så lugnt och lidelsefritt, som en rösträttsresa skall göra.

På återseende, min älskade.

Pennskäftet.»

XVIII.

— Det har aldrig idkats så mycket sällskapslif inom rösträtten som i höst, sade Anna Gylling.

— Och aldrig förr har det heller opåtaldt

fått insmyga sig så välska seder bland oss, ifyllde Kerstin Vallmark, och såg förebrående på Cecilia, som i sin egenskap af värdinna för aftonen såg helt skuldmedveten ut.

— Vet ni flickor, kom det borta från det hörn, där Ester Henning vecklat ihop sig, jag för min del känner ingen ånger öfver dessa sista dagarnas utsväfningar. Som läkare anser jag att de varit utsprungna ur en naturlig själfbevarelsedrift, de har helt enkelt hindrat oss att förgås af nervositet öfver valen. Om vi nu, när kampanjen är lyktad och det återstår att vänta på resultatet, skulle suttit hemma på våra rum och grubblat öfver den och åter den saken, som möjligen kunde ha gjorts på det att vår kandidat icke skulle fallit igenom i Filipstad eller Vimmerby, då hade vi varit sanatoriemässiga allesamman. Jag vet i alla fall inte hur det är med Pennskaftet?

Flickan hade icke varit med om rösträttsmältiden, hon var nyss inkommen och satt borta vid dörren i en besynnerligt spänd och lyssnande ställning, som icke gaf hvila.

— Det är godt, att det är öfver snart, så att vi kan få dö sen, tröstade Kerstin Vallmark, som såg ovanligt sliten och liten ut, där hon satt i Cecilias bästa stol och rökte flitig och fämäld.

Det blef en stunds tystnad. Pennskaftet steg upp och gick ut men kom ögonblickligen tillbaka igen, som om hon bytt om uppsåt och återtog stillatigande sin plats. Tystnaden förlängdes. Man orkade icke för hundra gången säga: hur tror du det går? och man visste, att ännu på en timme lönade det sig icke att ringa upp till någon tidning eller gå bort till Gustaf Adolfs torg.

Det var valdagen, och dagen hade varit het.

Kerstin Vallmark hade under en morgonlektion blifvit utkallad till telefonen, där en ifrig och förtrytsam stämman underrättat henne om ett fult och oförutsedt valknepp, som meddelaren upptäckt vid en vallokal, och som med hvarje minut som gick, skadade de intressen, som äfven voro rösträttskvinnornas. Seminarieeleverna, genom henne politiskt intresserade, bytte blickar, när hon kom in från telefonen, blek af vrede och energi.

— Det är tjugo minuter kvar på lektionen, sade hon, men ni får sköta er själfva, här står stora ting på spel.

— Får vi hjälpa adjunkten? frågade de alla med en mun.

Där flög ett sken af odygd öfver adjunktens ansikte, men det slocknade i samma

sekund. Nej, man skickade icke ut högsta seminarieklassen som sandwichmän, hur stor lust man än hade, och hur väl man än skulle behöfva den för ett sådant ändamål.

— Jo, sade hon sedan efter att ha tänkt en minut, ni kan dela upp er i patruller om två och två, fördela de olika vallokalerna er emellan och låta mig veta så fort som möjligt, hur det går till. Det hinner ni med innan nästa lektion. Flickorna gâfvo sig af, strålande af förtjusning och viktighet, men adjunkten stod under en halftimme i telefonen och arbetade fort och klart med den koncentrerade energi hon ibland kunde utveckla.

Hon ringde först till Anna Gylling: vi behöfver låna generalens bil, hela dagen, kom ögonblickligen, du skall få veta mer sedan.

Så till Ester Henning: kan du satsa tjugo kronor och din förmiddag, så skaffa folk, som inte viker från vallokalerna och ser upp med allt bedrägeri. Är det svårt att bli ledig? Ja, själf har jag inte försummat mitt arbete en enda dag på fem år, utom två gånger, då jag varit på uppvaktning hos kungen och hos statsministern. Men i dag gör jag det.

Till Pennskaftet: sätt dig genast ner och skrif ett upprop att föras in i aftontidningarna, och se till, om du kan få det tryckt

som flygblad i några tusen exemplar men fort. Ring till Cecilia och säg, att det blir supé af hennes middag, och försök att få henne med och vik inte sedan från Östermalm, för där är det värst. Jag har redan satt i gång en teckningslärarinna, som målar ett jättelikt varningsrop att åka kring med i generalens bil. I bilen skall sitta Jane, Anna och jag. Seså, nu är hela Dragarlaget i arbete!

Nu var emellertid röstningen i det närmaste öfverstökad, och man hade endast att vänta. Någon bröt plötsligt tystnaden med att föreslå, att man skulle se efter om aftontidningarna verkligen infört uppropet:

— Jag går, sade Pennskaftet hastigt och försvann ur rummet. Men alla hade rest sig liksom på ett gifvet tecken.

— Jag står inte ut att sitta längre — — inte jag heller — — låt oss gå allesamman. Cecilia fick fatt i Pennskaftet, just som hon skulle slinka ut genom tamburdörren.

— Hvad fattas dig? hviskade hon.

— Dick, sade Pennskaftet och såg ett ögonblick på henne med förtviflade ögon.

— Det är därför jag har ägnat mig så helt åt valen, tillade hon med ett slags leende gjorde sig sakta lös från Cecilia och försvann

Det hade på nytt kommit lif öfver sällskapet, endast Cecilia gick tyst midt i allt pratet och valanekdoterna och såg efter Pennskaftet, som lik en snabb och bedröfvad råtta kilade den tomma kajen uppför och dök in bland träden i Berzelii park.

— Nu Pennskaft, tänkte hon, är den stund kommen, då du skall bestå profvet.

Man beslöt att slå en lof omkring de olika vallokalerna, där var emellertid inte mycket att se, allt intresse hade tydligen koncentrerat sig vid Gustaf Adolfs torg.

Under sin rundtur kommo de att gå förbi de trakter, där Cecilia bott, när hon var tjugo år och skulle varit lycklig. Däruppe i ett fönster, där nu brann en ensam rödgul lamp-låga, hade hon suttit, skymning efter skymning med hufvudet i händerna och blicken oafåtligt och tåligt riktad mot den punkt, där någon, om han fick tid och så vidare, skulle bli synlig för att gå ett par slag i väntan, medan hon, som alltid borde vara redo, fick kapp på sig och kom ner i ett tillstånd af oblandad sällhet. Hon hade då alltid inbillat sig, att den skarpa tegelmurkanten skulle så småningom nötas sönder af hennes blickar, och när de nu gingo förbi, drog hon oför-

märkt af handsken och strök pröfvande med handen uppefter murkanten, nu efter åtta år.

Utanför tidningarnas fönster vid torget stodo redan människor i små klungor likt bin utanför ett fluster, men inom en mycket kort stund voro skarorna så täta, att nyheterna måste langas från de närmast stående ut i periferien. När de första röstsiffrorna kommo in, hade alla de små klungorna smält ihop till en enda, som fyllde hela torget, och blifvit en massa, som lefde på hvarenda punkt med flere energicentra, från hvilka en brännande eld af intresse göt sig ut öfver torget i den isigt kalla och fuktiga höstnatten.

En af de allra starkast laddade energicentra utgjordes af en liten grupp af kvinnor, som lifligt och efter som nyheterna kommo in, alltmera hoppfullt kommenterade situationen.

Pennskaftet hade uppe från sin tidningsfönster sett och känt igen sina vänner, och nu klöf hon massan som en liten tunn knif för att nå dem.

— Vi har just segrat i femte kretsen, sade hon anfädd med hela ansiktet lysande af sinnesrörelse. Det kommer upp i fönstret om ett ögonblick.

Det kunde inte hjälpas, man måste skaka hand med hvarandra.

— Ser ni, hvad var det jag sade, nu kommer siffrorna upp, och där de besegrades!

— De har dåliga siffror.

— De »tänkte för högt om kvinnan» och deras fall blef stort, sade Anna Gylling bistert.

— En seger till, hör de hurrar! Ester Henning tog upp sin näsduk, som hon svängde entusiastiskt. I nästa ögonblick hade kamraterna följt hennes exempel och snart fladdrade näsdukar som en flock fjärilar öfver den svarta människomassan, medan pojkar, som voro ute olofvandes i natten, skrånade utan att veta hvarför, och en och annan hyssning och hvissling vid ett misshagligt namn endast ökade det brokiga och upphetsade i stämningen.

— Skall du nu gå igen, Pennskaft?

— Ja, jag vill in på kontoret. Ni skulle se manfolken därinne, de arbetar hvar på sin post, oafslåtligt utan att växla annat än siffror med hvarandra, kallögda och åtstramade af energi — luften där inne är alldeles laddad, det är det enda ställe på jorden, där jag står ut att vara i natt, Cecilia.

Minuter gingo, timmar gingo, det blef midnatt. Men man stod alltjämt kvar på torget utan att erfara någon trötthet. Dimman växte, den stora statyn af malm liknade allt

mer en grå skugga, som man borde kunna se rakt igenom, och ljuset från den elektriska bågglampan bakom flöt som en spöklik gloria samman kring den döde konungens hufvud.

Pennskaftet kilade natten igenom fram och tillbaka mellan tidningskontoret och vännerna på torget, som skämtade med henne öfver hennes otålighet.

Klockan var två, då man lämnade torget, men man var för glad, för högtidligt stämd för att kunna skiljas utan vidare, och man for tillbaka till Cecilia, där Kristin väntade med världens varmaste kaffe. Hon hade fördrifvit tiden med att baka något, som genast döptes till valnattstårta, det kom vin, och stämningen blef segerdrucken och jublande. Man hade arbetat så hårdt, och här var, tyckte man, lönen. Nu i natten tycktes allt så hoppfullt och ljust, man tyckte sig kunna sträcka ut handen, och segern skulle läggas däri.

— Hvad jag gläder mig till att börja hvila sedan, sade Anna Gylling. Jag skall sy spetsar.

— Hvad jag gläder mig till att börja arbeta på allvar, sade Kerstin Vallmark högt.

Allas hjärtan voro öppna, hvar och en kröp fram med den lilla privata dröm, som

annars gömdes djupast i hjärtat. Man hade ju kommit från alla håll och samlats kring rösträtten, men nu var man, föreföll det, så långt hunnen, att det inte kunde skada att rådgöra om hvad man skulle göra med de oceaner af tid och energi, som skulle stå till ens disposition, när man inte längre hade rösträtten att arbeta för.

Endast Anna Gylling sade med en blick på det bleka, något utnötta sällskapet: Jag tror inte det blir mycket öfver af rösträttskvinnorna till att göra nytta med, när den dagen kommer, då inga rösträttskvinnor behöfs längre. Nej, ni får allt sätta er in i att ni generöst offrat era lif åt det, och nu är det för sent att ta dem tillbaka.

— Prat, sade Kerstin litet föraktligt, jag är 39 år, och skulle vara färdig, sen jag skaffat mig rösträtt? Nej, jag måste ha något att agitera för. Jag kommer att kasta mig hufvudstupa in i politiken och jag förmodar, att en feminist ännu på hundra år inte behöfver vara orolig för sysselsättning.

— Jag skall flytta på landet, sade Jane Horneman med tindrande ögon.

— Du tycker, att hönsskötsel blir en lämplig och lycklig afslutning på din karriär som

feminist, högg Kerstin Vallmark i litet häftigt.

Det var inte så illa menadt, men Jane Horneman, som drömde vackra drömmar om stora anslag af riksdagen till yrkesskolor för kvinnlig ungdom, kände sig afkyld och teg.

Det blef en paus.

— Älskade, tänkte Pennskaftet med hårdt hoptryckta händer, o älskade, jag har skrutit, jag har hycklat, jag har haft orätt. Intet i världen kan ersätta en kvinna att förlora den hon älskar, jag har lärt det nu, och om jag får dig tillbaka, skall jag alltid minnas det. Jag skall alltid bli en mycket ödmjuk kvinna, min älskade, en mycket ödmjuk kvinna — —

— Vi kommer allt ändå att sakna den här tiden, sade slutligen Jane Horneman, och när hon talade, märkte alla plötsligt, att det kommit en annan stämning öfver deras hjärtan. Vi alla, som varit enade i ett enda stort och handgripligt mål, vi kommer att drifva ut i världen med våra företag och älsklingsplaner. Hvar och en kommer att välja sin åkerlapp att bruka, vi kommer att träffas och söka intressera hvarandra för vår sådd och vår gröda, men det blir aldrig som förr.

— Vi har ju våra minnen att ta till, sade Cecilia med vemodig ton, som kom hela säll-

skapet att tänka på den tid, då det skulle samlas med trötta och gråa hufvuden kring tebordet och tala om forna tider, af hvilka de skulle minnas endast arbetsglädjen, kamratskapet, entusiasmen och det ljufva i att hoppas och vänta, icke tröttheten, modlösheten, enformigheten och nederlagen.

För sin del tänkte Cecilia trött till döden: Jag orkar icke med att ta ihop med något nytt, när detta är gjordt. Men hon skämdes öfver att säga det högt.

Pennskaftet hade smugit sig ut i herrummet och grät med hufvudet mot en byråkant. Kristin som satt och sof på en stol med Scriverers själskatt i knät, vaknade upp vid en snyftning, såg på det stackars barnet med oändligt medlidande och sade till slut utan en fråga, med en äldre kvinnas erfarna resignation: — Kära fröken, det är så utsedt, att man skall ha sorg af karlarna.

Klockan var tre, då sällskapet bröt upp, man var tankfull och fåordig, ty på botten af denna dag, som burits af så många stämningar, hade man funnit vemod, vemod öfver hvad man trodde vara segern.

— Men hvar är Pennskaftet?

Man letade efter flickan, hon var försvunnen, ingen hade märkt hur hon öppnat tamburdörren och smugit sig ut i natten.

Men när allt var tyst och släckt, stod Cecilia ensam i sitt sängkammarfönster och såg ut i mörkret och afundades Pennskaftet, som hade någon i världen, till hvars dörr hon kunde gå och gråta och begära att bli insläppt.

XIX.

När Pennskaftet kom ut ur porten, stod hon ett ögonblick och såg framåt den öde kajen, därpå skyndade hon upp mot staden, sägande sig, att nu gick hon hem, men innerst inne besluten att icke stanna innan hon var vid Dicks port. Gator och torg voro strödda med solkade och hopskrynkade valsedlar och uppmaningar till valmännen af allehanda art, hon trampade dem föraktligt i smutsen, hvad brydde det henne, hvem som segrat eller förlorat! Ännu i förgår kunde ingen vara mera intresserad än hon, men när det blef natt, satt hon vid Dicks säng och bad till alla glömda gudar om hans lif. Det var en våld-

sam attack af appendicitis, det var förfärligt att se honom lida, men då fick hon ju ännu vara hos honom! Hon mindes nu, att de nästan icke talat vid hvarandra, att hon icke sagt ett ord till honom af tack och kärlek, men det hade varit så mycket världsligt att tänka på. Först att få kläderna af honom och få honom i säng, och denna doktor, som var så ohågad att stiga upp, när han ändtligen blifvit väckt, och hur han dröjde!

Med ett så förbittradt ansikte hade hon väl aldrig mött en människa, som läkaren, när hon öppnade Dicks dörr för honom. Hon gick och tänkte därpå nu upp genom Roslagsgatan, det var lättare att vara ond, då glömde man ett ögonblick, att man var den olyckligaste i världen.

Doktorn kommer in, han ser på henne.

— Såå? säger han.

— Skynda er, svarar hon hett.

Han tar långsamt af sig rocken.

— Är fröken kanske syster till arkitekten?

— Nej, svarar hon, och hennes röst är hvass som en knif, Dick, som ligger därinne känner inte igen den och spritter till, nej, jag är hans älskarinna, men så kom då, han kan dö, har ni inte förstått det?

Doktorn går då ändtligen att par steg mot

dörren, så att ljuset från Dicks rum faller på hans ansikte.

— Nå det må jag säga, och han ler försmädligt.

Pennskaftet står med armarna ner efter sidorna och hårdt knutna händer, mycket hårdt knutna händer.

— Doktorn gjorde inte så mycket omständigheter den natten, då ni stod utanför min port, och skakade i järngallret, för att förmå mig att släppa in er till mig, säger hon och går före honom in i rummet.

Så långt kunde hon ännu våga att tänka, men där försökte hon stanna. Det var dock alltför förfärligt att erinra sig, hur, när doktorn ställt diagnosen, han, för att hämnas på flickan, erbjöd sig att själf telegraferas till Dicks anhöriga, och hur Dick efter ett ögonblick af andlös spänning sade: ja, och hur, när svars-telegrammet kom att mor och syster voro att vänta, Pennskaftet sändes bort, och det icke hjälpte, att hon tiggde som en hund vid Dicks fötter.

— Jag vågar icke, Pennskaft, sade han bara, de skulle aldrig förstå och förlåta, och detta skall gå öfver, du måste vara förnuftig. Och nu var han ju så sjuk, att man icke kunde resonera, knappt gråta, endast lyda, när han trodde, att han var klok och stark.

— Skall du icke kalla på mig, om du blir sämre Dick?

— Jo, men jag blir inte sämre.

— Måste inte vi två vara tillsammans i döden?

— Jo, men vi skall lefva tillsammans länge än, om du bara är klok, lilla älskade.

Det var det sista ord hon hört honom säga, men hur hade han det nu? Ett dygn hade gått, nej mera, hon visste ingenting, hans värdinna svarade: »åjo, ganska dåligt tror jag», när man frågade. Han hade stängt ut henne, och hon skulle lyda in i det sista, men ingen kunde hindra henne att vaka vid hans port.

Det lyste ur hans fönster, en smal strimma, någon vakade, han var då icke död, o Dick, älskade, hör du inte mina steg, tränger inte min kärlek genom murarna?

Hon började gå fram och tillbaka, obekymrad om de tilltal, dem enstaka nattvandrare ställde till henne. En polis gick fram och såg på henne, men då hon inte var drucken, lät han henne gå.

Det var ännu mycket mörkt, och ljuset från Dicks fönster brann oföränderligt och stumt, annars låg huset i mörker och hvila.

Där kom en kvinna borta vid lyktan.

— Se, det är prinsessan Charlotte, tänkte Pennskaftet och tänkte det dock icke, hon lät henne gå förbi utan att lyfta ögonen mot hennes ansikte, och hade redan glömt henne, men kvinnan stannade, följde efter, och då Pennskaftet vände, stod Klara där på två stegs afstånd från henne.

Pennskaftet vaknade upp, Klaras ansikte i lyktskenet hade väckt henne, det ansiktet kände hon, hon hade mött det många gånger, talat till det, lyssnat till det och hon visste hvad det hade att berätta.

— Du är sjuk, sade hon.

— Det kan väl hända, svarade Klara med hes röst.

— Du borde gå hem, hvar bor du?

— Jag bor ingenstans. Jag är bortkörd.

— Det är jag också, svarade Pennskaftet.

Klara började skratta, jo vi två, vi har allt ställt det fint för oss.

Pennskaftet kastade en sista afskedsblick upp mot Dicks fönster, och hennes läppar rörde sig till en stum hälsning.

— Kom nu med mig, sade hon.

— Hvart?

— Till mitt rum vid Adolf Fredrik, förstås. Hon tog flickans arm.

Klara stannade plötsligt.

— Dit, fy då, sade hon, men så fortsatte hon genast. Så dum hon var, Herre Gud, det måtte väl göra aldeles detsamma, hvart hon gick.

De båda flickorna växlade icke många ord under vandringen genom gatorna, men Pennskaftet lade märke till, att Klara var väl känd där. Klara visste, att Pennskaftet begrep, men det gjorde henne ingenting.

Då Pennskaftet låste upp gallerporten mindes hon doktorn, han, som fick vårda Dick.

Några män af obestämd klass och ålder gingo förbi och slängde en hand full smutsiga okvädingsord efter dem, det beredde Pennskaftet en viss glädje, att de träffade dem bägge. Hur hade icke hon, gudbevars, i sin något excentriska fördomsfrihet bjudit upp flickan från Tegnérgatan och andra hennes kamrater för att ge dem té och böcker i gengäld för den kunskap de gånge henne, men hon hade dock aldrig vetat, aldrig anat, aldrig förstått förr än nu.

— Är du hungrig? frågade hon, då de kommit upp i rummet.

— Om jag är, men har du någon mat?

— I skåpet, du vet själf bäst, står cakes och marmelad, ta fram så skall jag värma tévatten.

Då de druckit té, sade Klara plötsligt: o, det är ju dager redan, och gick bort och släckte det elektriska ljuset. De hade icke rullat ner, och en oändligt ödslig, kall och tunn dager lade sig öfver rummet.

Pennskaftet mumlade, yr af trötthet och tårar, Dicks namn. Det syntes, henne att en sådan morgon kunde endast gry, när ens älskade var död.

— Barbro, sade slutligen Klara lågt, låt mig lägga mig här på mattan och ge mig en kudde under hufvudet.

— Lägga dig? frågade Pennskaftet förvånad, ja visst, men vi skall lägga oss riktigt bägge två, här är ju både säng och soffa. Hon fick med ens mycket brådtom, tog fram lakan, filter och handdukar, bäddade, hällde upp vatten.

— Hvarför gör du detta för mig? Klara hade hitintills icke ställt en enda fråga till sin värdinna.

— Å Herre Gud, sade Pennskaftet tankspridt, *du är ju ett kvinns*. Klara lät sig nöja, situationen var just nu så schematiskt enkel, och hon förstod hvarför Pennskaftet icke ansett sig behöfva någon närmare förklaring.

— Jaså, ja visst, Gud hjälpe oss då, god natt.

— Godnatt, försök att sofva.

En stund lågo de och hörde på hvarandras otåliga rörelser i bäddarna, först suckade den ena tungt och förfärligt, så den andra, men därpå somnade de bägge.

XX.

Cecilia hade icke hört eller sett Pennskaftet sedan valnatten, då flickan tre dagar senare uppenbarade sig i skymningen, gick fram till Cecilia och slog armarna om hennes hals.

— Men mitt älskade barn, ja du får gärna gråta.

— Tack, sade Pennskaftet och slutade tvärt. Det är ju dumt, jag är så glad, vet du hur det känns att ha varit förtviflad, men riktigt förtviflad intill marken?

— Åja.

— Och att så plötsligt få hela smärtan borttagen, så fort att man tror att man drömmer?

— Nej, det vet jag inte, men hvad är det då, kära barn, har ni varit oense?

Pennskafket gaf en skildring af hvad som tilldragit sig, och nämnde blott i förbigående som den naturligaste sak i världen att hon blifvit förvisad tillsvidare, men det skulle inte dröja länge, innan hon fick komma igen, ty det värsta var öfver.

— Hvad du måtte vara olycklig, sade Cecilia sakta efter en stunds tystnad, mitt stackars barn, hvad du måtte vara olycklig. Men jag visste ju, o, jag visste ju, att du också skulle få gå igenom profvet.

— Jag är inte olycklig, snyftade Pennskafket. Dick får ju lefva, och jag tar inte tillbaka ett ord af hvad jag alltid sagt, hör du det, Cecilia!

— Ja, det märks tydligt, hur glad du är, stackare.

— Jag är ingen stackare. Jag skall visa dig det, skall jag.

Nästa dag kom Pennskafket åter, med ett sken i ögonen, som Cecilia inte tyckte alldeles om, men lika morsk som förut.

— Jag är här så ofta, sade hon, det blir en smula enformigt för dig, men det är en härlig sak, att så sårar man då ingens anständighetskänslor. Se här, hvad jag fått att roa mig med under tiden!

Och hon slängde ett bref bort till Cecilia.

— Det är då väl, att jag är säker på, att du inte går och gör en dumhet i ren förtviflan, sade Cecilia plötsligt och såg upp från brevet.

— Jag är inte förtviflad, men vore det då så dumt? frågade Pennskaftet och såg bort.

— Så säger du väl bara af okynne?

— Vore det så okynligt att bli gift med baronen? frågade Pennskaftet litet retligt.

— Det var nog i alla fall inte så illa, svarade Cecilia med ett orubbligt lugn, som retade Pennskaftet lika mycket som en motsatt hållning skulle ha förolämpat henne, att det där brevet kom just nu. Så har du något att leka hämnd med, och Dick får något att förlåta dig, sedan du helt och hållet förlåtit honom — om du kan?

— Om jag kan? Förlåta den jag håller af? Tror du inte jag måste älska Dick, äfven med en liten tagg i mitt hjärta?

Ännu några dagar gingo, Dicks moder och äldsta syster, dessa stumma skyddsvakter, som ingen hade sett, voro alltjämt kvar i Stockholm, och Pennskaftet sade sig ha uppsnappat, att de skulle ta Dick med hem till Östergötland under konvalescenstiden. Flickan meddelade detta helt lugnt.

— Så skönt för Dick, sade hon.

Vid hennes ord fattades Cecilia plötsligt af vrede mot denne Dick, som fogade sig så villigt efter fördomarna i sin familj.

— Att han inte förstår, hur illa han gör mot dig, brast hon ut med sällsynt hetta.

— Han gör mig inte illa, och han förstår inte att han gör det — — jag menar — — jag har gjort mitt val, och om jag kanske inte förstått — nej du får inte se så där på mig — att konvenansen betyder så mycket i världen, så är det bara bra att jag får lära det.

Cecilia stod och såg på barnet, som med en sådan furstlig gest, med en så stolt glädje skänkt bort sig själf. Det hade blifvit tunnkindadt och blekt och dess röst, som brukat klinga som en allt för spänd sträng af en allt för stor glädje, hade, tyckte hon, fått något af dödlig besvikenhet.

— Här behöfs den gamla fröken, som lägger sig i andras affärer, tänkte hon beslutamt, och när det blef söndag, gick hon rakt upp till Dick. Pennskafvet skulle aldrig ha förlåtit henne, men om allt gick väl skulle flickan icke få veta.

Cecilia hade den värdighet och världsvana, som hjälpte henne att lugnt möta den oförställda förvåningen och oartiga nyfikenheten hos den unga flicka med Dicks drag, som

öppnade dörren. Hon lämnade med ett svagt småleende sitt visitkort och frågade, om arkitekten vore nog kry att ta emot henne. Det är ovisst, hvad systemens åsikt varit om den saken, om icke Dick känt igen stämman inne från sitt rum, och afgjort frågan med ett ifrigt: jo, det är jag visst.

Hans mor var, som Cecilia beräknat, i kyrkan, och systemen fick besked att hålla sig undan. Med ett litet fnissande stängde hon dörren bakom sig, och de voro för sig själva.

Redan vid första anblicken af Dick, märkte Cecilia, att han var så pass kry, att man icke behöfde skona honom.

— Har ni någon hälsning från Pennskaftet, frågade han gladt, utan att i någon mån ana oråd. Hur är det med henne?

— Det är det jag kommit för att låta er veta, sade Cecilia, det är illa nog, men nu när ni Gudskelof är på bättringsvägen, skall vi hoppas, att allt kan bli som förr igen?

Han gaf till ett häftigt utrop, som lockade systemen fram till dörren.

— Som förr igen? Men jag rår ju inte för, att jag varit sjuk — och — —

— Hon blef dock bortskickad, när hon helst skulle velat vara hos er, Dick.

Han låg tyst en stund, liksom öfverväldigad, och funderade.

— Men det var ju för Pennskaftets egen skull, sade han förundrad. Ni tror mig kanske icke, han rodnade och syntes Cecilia som ett barn, där han låg i sängen, men jag är mera rädd om henne än om mig själf, annars skulle jag väl inte, — — det har ju inte varit så lätt, förstår ni, för mig heller. Hon skall ju bli min hustru, och jag kan inte lida den tanken, att man skulle få något att säga om min hustru, kunna kasta ens en misstanke öfver hennes heder. För vår framtid, åter stapplade han litet, är det ju så viktigt att vi kan lefva i samförstånd med mina föräldrar.

Han böjde sig fram, som för att afläsa ett gillande i Cecilias ansikte, men hon satt alldeles stilla.

— Så att jag kan inte förstå Pennskaftets förtviflan, fortfar han litet osäkert, för allt detta har jag ju sagt henne själf.

— Käre Dick, sade Cecilia och smålog, hur skall jag väl kunna göra klart för er, att det just är emedan ni sagt allt detta, som hon är så förtviflad, stackars liten.

Dick såg mycket betänksam ut:

— Har hon sagt det?

— Nej, hon har inte *sagt* det.

Han lyste upp.

— Då har hon inte tänkt det heller. Hon måste ju veta bättre. Ni kan nog inte förstå, men hon måste veta. Snart skall jag få henne hit igen, tillade han förtröstansfullt, den svåra tiden är nästan öfver, och den kan vi glömma, men min mor, om hon fått veta, hon skulle aldrig ha glömt.

— Ja, ni får ju försöka, svarade Cecilia litet klenetroget. Det var inte något fel med Dick, men detta hade han tydligen icke förstått.

— Ja, sade han åter, liksom för att försvara sig, det var minsann inte så lätt för mig heller. Om det bara inte varit Pennskaftet! Har hon berättat för er om sin sammandrabbning med doktorn? Det var den som bestämde mig.

— Med doktorn, nej.

Dick berättade historien. — Ni skulle hört hennes ton, när han vill göra sig underrättad om det förhållande i hvilket hon stod till patienten. »Jag är hans älskarinna, men skynda er nu, han kan dö.» Hvad skall man göra med en sådan flicka?

— Jag tror, att jag skulle gjort alldeles som Pennskaftet, sade Cecilia eftersinnande.

— Hvad säger ni? Han såg ut, som om han trodde sig ha hört fel.

— Råhet skall väl straffas som den förtjänar.

— Ja, men till det priset? Hvad vill ni jag skall göra nu? Här har jag de mina, de vet ingenting, de vill ha mig med hem med det första, jag har ingenting förtjänat, kan inte arbeta på en tid, dåligt om mynt — — Men när jag blir bra, då så — —

— Om ni kan bli bra utan flickan, är ni inte den jag trott er vara, sade Cecilia. Jag förstår ert sätt att se, naturligtvis, men jag tror att också ni betalar för högt pris för den där sämjan med familjen.

Man hörde tamburdörren öppnas, steg och röster, det var Dicks mor, som kom.

— Hvad tycker ni att jag skall göra? frågade han brådskande och förlägen.

— Ni skall tala med Pennskaftet, innan ni far till Östergötland, svarade Cecilia bestämdt. Ni kan ju ligga ofvanpå, tillade hon med ett litet småleende. Farväl Dick, vi skall hoppas att allt går bra.

— Hälsa Pennskaftet, bad han ifrigt, när hon reste sig. Säg henne att, ja, hon förstår nog alldeles, af sig själf — —

— Jag törs inte hälsa henne, svarade Cecilia och skakade på hufvudet, detta får ni aldrig låta henne veta.

Han teg, först när Cecilia var utom dörren, runno orden till för honom. Hon skulle bara veta, tänkte han, hur jag älskar henne, hur jag gråtit af längtan, hur jag försmäktar, hur jag drömmer om att se henne, om ingenting annat.

Dörren öppnades, modern och systemen kommo in för att från fönstret få kasta en blick på den eleganta damen, som gått förbi dem i tamburen och hälsat, som om det varit den naturligaste sak i världen, att hon besökt Dick.

— Hvem tror mor det är? frågade flickan.

— Jag skall fråga Fredrik, svarade modern icke utan värdighet. Fredrik, hvem var det fruntimret?

— Det var en rösträttskvinna, svarade Dick, som såg helt upplifvad och mycket förströdd ut.

Modern rätade på sig: det får jag säga var mycket märkvärdigt.

— Å, vet mor, sade flickan, som under fem veckors vistelse i hufvudstaden börjat bryta skarpt på stockholmska, så märkvärdigt tycker jag inte, för jag har hört sägas, att de skall lefva alldeles à la Strindberg.

Hon hade icke sett, hur Dick rest sig upp i sängen.

— Du kunde tacka din gud, om du vore som en af dem, sade han allvarligt, och om du understår dig att säga ett enda ord till om dem, som jag har hedern att kalla mina vänner — —

De båda kvinnorna utbytte en blick: inte ens deras Fredrik hade tydligen kommit oskadd ur alla de farligheter, hvarpå Stockholm var så rikt.

— Jag tror jag måste tala med dig, Fredrik, sade hans mor i allvarlig ton.

Dick suckade, han var inte van vid moralpredikningar af något slag, men han var van vid Pennskaftet, bortskämd af hennes ömhet.

Det visade sig nu, att Dicks värdinna gjort antydningar om en ung dam, som förr brukade besöka arkitekten så godt som dagligen, »men sen frun kom bara telefonerade hon.»

— Är det sant, Fredrik? sade gumman, där hon satt rak på sin stol, ännu med psalmboken i handen och hatten på.

— Ja, mor, men du kan inte tro — —

— Rätt är rätt och synd är synd, afklippte modern kort, och jag hade trott, att du skulle lärt bättre.

— Mor kan inte tro, hvad vi håller mycket af hvarandra, började Dick blygt.

Det pinade honom utsägligt att tala om Pennskaftet med modern.

Gumman låtsade, som om hon inte hört.

— Det vore ju godt, om du kunde få dig ett ordentligt lefvebröd och gifta dig, sade hon.

Dick blef med ens själaglad, han hade icke trott, att modern skulle se så klokt och försonligt på saken.

— Ja, vi önskar ingenting högre, sade han gladt.

Gumman stramade till borta på stolen.

— Om nu någon hederlig flicka vill ha dig, sade hon.

— Hvad menar mor, frågade Dick, förvirrad, vi har ju, jag — —

— Jag sade en hederlig flicka, hörde du ju.

Dick var van vid Pennskaftet och hennes vänner, hvilka höllo kvinnornas solidaritet och lojalitet mot hvarandra för ett af de främsta buden. Hans själ fylldes af bitterhet och blygsel, när han hörde sin präktiga mor, »ett mönster af gudsfruktan», råda honom att lämna den kvinna, som höll af honom och tillhörde honom, för att gifta sig med en »hederlig flicka». Hans duktiga, uppoffrande, söta lilla Pennskaft!

— Mor, sade han, men om du bara tänker en enda gång på hur illa jag då skulle göra den flickan, som — — håller af mig?

— Å, sade modern sträfft, när man ger sig in i något sådant, så har man nog klart för sig hur det skall sluta. Hon är väl kanske van att byta förresten — — Ja — — jag är bara en enkel, gammaldags kvinna — —

Dick var inte van att opponera sig mot sin mor, än mindre att tillrättavisa henne, men han var dock icke en pojke, han var en man, och en man tålde icke höra sin älskade skymfas.

— Jag låter ingen tala så om den jag håller af, sade han mycket bestämdt, hon skall bli min hustru och bära mitt namn, och jag vet, att jag knappt är värd henne. I morgon kommer hon hit, om hon kan förlåta mig, att jag hållit henne borta så länge, men jag trodde det var bäst så. Om mor vill, att jag någonsin mer skall komma hem eller låta höra af mig, så tag väl emot henne, men kan inte mor det, är det bäst ni reser hem igen, så att ni icke träffas. Hon kommer att vara här hvar dag, om hon vill.

Han lade sig ner på kudden igen, litet feberaktig och upprörd, men mycket nöjd med att konflikten var löst, och att det nu blott

fanns en väg för honom att gå. Just nu förstod han icke, hur han kunnat vara så ängslig för de sinas ogillande, hvarför det varit honom mera angeläget att ställa dem tillfreds, än att ha Pennskaftet hos sig. Han tyckte att han själf varit så enfaldig som Pennskaftet kanske hade sett honom, och undrade, hur han skulle få henne att förstå, när han icke längre själf förstod. Han insåg icke, att det var två generationers uppfattning af rätt och orätt, som brutit sig mot hvarandra, och att, när den yngre segrade, det band brast, som hittills gifvit modern makt öfver sonen.

Men den gamla, som alltjämt satt stilla med psalmboken i hand, hade förstått.

— Så reser vi väl i morgon, sade hon tungt, och gick därpå ut ur rummet, utan att se på Dick.

XXI.

Spänningen under valkampanjen hade varit så stark, att det var blott hvad man kunnat förutse, när den följdes af en tids reaktion hos rösträttskvinnorna i form af bestämd mot-

vilja mot allmänna intressen. Det påstods, att hela Dragarlaget, Kerstin Vallmark, som inte kunde hålla i en nål, naturligtvis undantagen, lagt sig till med stora handarbeten, och det hviskades till och med om att några af dess medlemmar varit sedda icke en men flere gånger på operan och teatern.

— Vi måste vänta, sade man för att urskulda sig, till dess denna välsignade riksdag vi trälat så för, sammanträder, och visar hvad den för i skölden.

Cecilia hade icke heller på länge hört af Ester Henning, som annars aldrig brukade tåla att någon gick overksam, då denna en dag ringde på och frågade, om hon hade lust att ställa sig upp som kandidat vid styrelsevalet i nästa vecka.

— Har ni ingen bättre, frågade Cecilia tillbaka, men kunde inte hindra, att hennes röst förrådde hur smickrad och glad hon i själfva verket kände sig.

— Någon bättre? Nej, då hade jag inte frågat dig. Afgjort alltså. Tack skall du ha. Någon af oss föreslår dig, och jag förmodar, att det kommer att gå af sig själf.

Men det gjorde det inte.

Samma afton sammanträdde styrelsen hos Ester Henning, som tillkännagaf, att frågan om

besättande af den lediga platsen inte behöfde bereda några svårigheter, Cecilia Bech hade redan lofvat att gå in i styrelsen.

— Det var ju förträffligt, sade Jane Horne-
man och Kerstin Vallmark af uppriktigt hjärta,
och de tycktes uttrycka den allmänna upp-
fattningen bland styrelsen. Så mycket mera
oväntadt föreföll det, då man plötsligt hörde
fröken Adrian: ordförande, det får inte
ske.

Förvånade ansikten vändes mot fröken
Adrian, som mötte alla indignerade miner
med ett olycksbådande lugn.

— Det är föreningens sak, att välja sin
styrelse, som fröken kanske minns, svarade
Ester Henning minst lika lugnt.

— Men jag opponerar mig, upprepade
fröken Adrian, som om saken därmed varit
utagerad.

Hon såg ut, som om hon trodde, att hon
höll kollegium och satte sedebetygen.

— Hvarför då? frågade Kerstin, som inte
märkt Ester Hennings varnande blinkning.

— Jag hade trott, att mitt ord skulle
vara nog för att förhindra ett beklagligt miss-
grepp. När jag sätter mig emot fröken Bechs
inval, så har jag mina skäl.

— Ordförande, sade Kerstin Vallmark.

Hon var mycket het, en situation som denna kom hennes gamla sår att blöda på nytt.

— Adjunkten Vallmark, sade Ester Henning ceremoniöst.

— Fröken Adrian har gjort vår sak stora tjänster, genom sin energi och sin osparda möda, när det gällt att skaffa — »skrämma» tänkte de andra — pengar och annat ur våra motståndare, men jag måste i alla fall säga här öppet att det är ohederligt att göra en person misstänkt med stöd af sin auktoritet, när man vägrar att ge skäl.

— Instämmer, sade hela styrelsen, endast Jane Horneman och fröken Adrians opersonliga vän inom styrelsen tego.

Det följde en allmän, pinsam tystnad. Fröken Adrian, ännu röd i ansiktet, stirrade djupt kränkt rakt framför sig.

Slutligen öfvervann hennes vän sin fruktan för att uppträda i en impopulär sak, tack vare sin fruktan för fröken Adrian och sade, litet sväfvande på målet: kunde vi inte finna någon, hvars namn väckte mindre tvekan, om hvem vi kunde vara säkra, att hennes — — hon inte skulle kompromettera rörelsen utåt — — bland de mera nogräknade — —

— Nå, ändtligen en upplysning, sade Kerstin Vallmark hastigt, fröken Bech anses

skola kompromettera rörelsen. Jag undrar om den sista talarinnan vet, att det är den värsta beskyllning som kan träffa någon i vår krets?

— Man kan inte vara nog försiktig, sade en röst, som adjunkten till sin omätliga händelse fann komma från Jane Horneman.

— En gång lyckades ni störta en af våra bästa krafter, emedan hennes man satt inne för tryckfrihetsbrott, sade Kerstin, som kämpade hårdt för att bibehålla sin fattning. Men jag trodde att vi hade kommit litet längre i frisinne och rättvisa sen dess, vi som ändå skulle höra till de mest upplysta.

— Fröken Bech har syndat *själf*, svarade nu ändtligen den djupt förorättade fröken Adrian och lade händerna i kors öfver magen, som om saken i och med dessa ord af hennes mun vore för alltid färdig.

— Är det någon, som har något vidare att tillägga, inföll Ester Henning hastigt och med en blick, som Kerstin Vallmark ändtligen kände igen och förstod.

När sammanträdet nu alltså var officiellt slut, vände sig Kerstin till ordföranden och frågade, om denna hade något emot, att hon nu toge Adrian i enrum?

— Jag ber dig därom som om en väntjänst, svarade Ester Henning med en liten

obarmhärtig glimt i ögonen. Men du förstår, vi brukar ju inte diskutera skvallerhistorier på våra sammanträden.

Kerstin rusade ögonblickligen ut och fick fatt i fröken Adrian i tamburen. Innan den förbluffade gamla damen hade hunnit värja sig, fick hon henne in i det tomma mottagningsrummet.

— Nu, fröken Adrian, sade hon bestämdt, som om den myndiga skolfröken aldrig varit van vid annan behandling, nu kommer ni inte ut, förrän ni visat klara papper med afseende på fröken Bech.

— Det ville jag helst slippa, svarade fröken Adrian men ovanligt spakt, ty hon önskade ju ingenting högre än att få berätta hvad hon visste.

— Nå sitt här då och berätta, bry er inte om grannlagenhetsskäl, när jag direkt ber er.

— Jag tar himlen till vittne på att jag blifvit tvingad — —!

— Ja, gör det, den är ett tystlåtet vittne, skynda er nu.

— Jag hade tänkt, att det var meningen att rösträttsrörelsen skulle ledas af oförvitliga kvinnor, började Adrian.

— En ny upplysning alltså: Cecilia Bech

är inte en oförvitlig kvinna. Det är utmärkt, snart har vi hela sanningen.

— Jag kallar inte den oförvitlig, som har lefvat i hemlighet tillsamman med en man.

Kerstin bleknade litet: detta hade hon inte väntat.

— Jag har fått höra det helt nyligen, sade fröken Adrian, som mycket väl märkte, att hon imponerat. Det var annars under hennes seminarietid, kan man tänka sig, då hon åtnjöt kostnadsfri undervisning af staten för att göras kvalificerad att handleda ungdomen. Ja, den — — där — — personen lämnade henne också snart nog, som man inte kan undra på, han kunde ju inte ha aktning för en sådan kvinna.

— Hvarför gifte hon sig inte, frågade Kerstin Vallmark tafatt. Enligt hennes uppfattning var en kvinna antingen gift, och då var ju redan det ganska egendomligt, eller var man som hon själf.

— Ja, sade Adrian, som med riktig instinkt kände sig ha öfvertaget, hade hon varit anställd i min skola, när jag fått veta detta, så hade jag inte endast kört henne därifrån ögonblickligen, men gifvit henne ett sådant tjänstgöringsbetyg, att hon inte kunnat söka någon annan plats i hela riket, och så vill ni ha in henne i vår styrelse!

Kerstin Vallmark kunde ingenting svara, hon var alltför häpen. Herre Gud, hon var ju bland bildade kvinnor, och ändå — —

Inne i Ester Hennings eget mottagningsrum sutto Jane Horneman och den just tillstädeskomna Anna Gylling i afvaktan på utgången af samtalet mellan fröken Adrian och Kerstin.

Hon öppnade dörren med en lustig blandning af besvikenhet och förargelse målad i sitt ansikte.

— Nå — —?

— Det var en gammal erotisk historia, sade hon generad. Hon lär ha haft en förbindelse — ja, ni förstår, ett verkligt förhållande under seminarietiden — —

— Vi förstår, sade Ester Henning med ett leende.

— Nå Gudskelof, sade Anna Gylling med en djup suck af lättnad, så är hon ändå inte så olycklig, som jag hade tänkt mig.

Kerstin såg osäker från den ena till den andra.

— Så får vi se till, hur vi bäst kan hålla Cecilia om ryggen, sade Ester Henning efter-sinnande.

— Nu vet jag, att somliga af er kommer att förakta mig för tid och evighet, började

Jane och tårarna kommo henne i ögonen, men jag tror, att vi inte kan göra Cecilia eller rörelsen en bättre tjänst än att afstå från hennes kandidatur just nu. Gör man det, kommer Adrian att tiga — —

— Jaså det tror du? Anna Gylling skratade.

— I motsatt fall, kommer hon att sprida historien för alla vindar för att göra henne omöjlig vid valet.

— Jag tycker det vore blodig synd, sade Anna Gylling och skrattade på nytt, att försumma detta tillfälle att få en måttstock på vår förenings moraliska nivå. Det är nu min mening.

— Ja, sade Jane Horneman upprörd, hon kan ju bli vald, och då kommer jag att af min familj få höra, att vi läggar oss vinn om att välja in lättfärdiga kvinnor i styrelsen, och sen kommer detsamma att sägas vid behandlingen af saken i riksdagen, om inte i första kammaren så i dess press. Jag talar som en bracka, men jag vet, att också en bracka stundom kan ha rätt.

— Ja, nog talar du som en bracka, men du har ändå inte rätt, sade Ester Henning.

— Herre Gud, jag vet visst att det är missklädsam attityd af mig, men jag tänker

på rörelsens framtid, sade Jane Horneman litet stött.

Ester Hennings ögon började flamma.

— Vi älskar alla vår sak, sade hon, ja du också det måtte jag väl veta. Men skall vi då ha så litet förtroende till den, att vi tror den ramlar om sådant folk, som Adrian och hennes likar undandrar den sitt värdefulla stöd? Adrian, som egentligen blott önskar rösträtt af personligt högmod, medan alla de, som verkligen korsfäst sin själ för rösträtten, gärna skulle afstå från den för sin personliga del, om de därmed kunde tillförsäkra den åt dem af sina systrar, som behöfver den bättre.

— Mycket bra, sade Anna Gylling lågt. Det såg ut, som om hon menat allvar.

— En rörelse, sade Ester Henning, hvars hjärta var fullt, en rörelse, som vaknat i de kvinnors hjärtan, som var de starkaste och största på sin tid, och som sedan burits fram af tiden som på en vågkam — beroende af konvensans godtycke, Adrians godtycke, det är ju groteskt.

— Du sade ju själf, att den burits just af de starkaste och största kvinnorna, inföll Kerstin, som inte tagit parti i saken ännu, men som aldrig kunde låta bli att märka ord, alltså menar du väl, att det inte är likgil-

tigt hvilka kvinnor, som nu bär upp deras mantel?

— Nej, sade Ester Henning, det är just också hvad jag menar. Bara det att jag inte anser dem nödvändigt starkast och bäst, som inte törs gå sin väg rakt fram, men som tittar åt höger och vänster mest åt höger förstås, för att se hvad folk skall säga. Låt det bara komma dit att folk ingenting alls har att säga om oss, och se så hur långt vi kommer! Och glöm inte att vi diskuterat hvarken ett brott eller en illojalitet, endast något som inte det minsta angår oss.

— Men tänk då på — —

— Ja, jag tänker nog. Jag tänker att skall de Adrianska synpunkterna bli rådande, då är inte framtiden med oss och jag kan inte längre arbeta med er.

— Du menar inte, att du går din väg, sade Jane Horneman hjärtängslig.

— Om det blir som du ställer i utsikt, jo.

— Det kan du inte, sade Anna Gylling lugnt. Du och rörelsen kan inte skiljas åt, äfven om ni ville. Man sliter som bekant inte ut sitt hjärta ur bröstet.

— Nej, men om jag går hän och komprometterar mig i sällskap med Cecilia Bech,

kan man nu tänka sig — Cecilia Bech! så har jag inte längre något val.

— Försök du det, sade Anna och skratade, du kommer ändå aldrig att få tid till att göra det tillräckligt grundligt.

— Ester Henning har rätt, sade nu plötsligt Kerstin Vallmark, som funderat skarpt, en blick på historien visar detta. Och jag förmodar att vi lätt skall kunna få Cecilia vald, om vi föresätter oss. Svårare saker har vi ju åstadkommit tillsammans. Jane Horne-
man, som jag skall tala med senare, får för sitt samvetes skull vara passiv.

Morgonen innan årsmötet skulle äga rum låg Pennskaftet i sin säng och log nyvaken med öppna ögon mot ljusstrimman från fönstret, som bådade en ny dag af lycka, denna lycka, som var henne dyrbar som ett barn, vid hvars sjuksäng man vakat.

Dicks portar stodo åter öppna, och återseen-
det hade varit så enkelt, så fattigt på ord, så rikt på glädje, som det först kan bli, då man riktigt håller af. Hvad de skämtat öfver Cecilia, som gjort sig så onödiga sorger, Pennskaftet hade redan alldeles glömt alla de underliga tankar, som jagats bort af det första egenhändiga budskapet från Dick.

— Hvilken värld, tänkte hon, Dick — — och det hände saker — — prinsessan Charlotte hade rest ifrån sin ärkehertig, och i morgon skulle man stuka fröken Adrian!

Hon ryckte till för en häftig ringning på sin dörr, låg stilla, fick en ringning till, sprang upp med den skräck, som finns så nära dem, som nyss genomgått en smärta, och skaffade sig genom breflådsklaffen i dörren visshet om att hon kunde öppna.

— Hvad i hela världen, Klara, sade hon, brinner hushållskolan?

— Spring och lägg dig skall du få höra. Har du läst tidningen?

— Nej, jag har nyss vaknat.

— Läs då, nej seså, det är ingenting led-samt. Ja, just där.

»Prinsessan Charlotte i Stockholm?»

Sedd af en person utanför allm. tidningskontoret.

Förnekar vid tillfrågan förvirrad sin identitet och försvinner.

— Ja, ja, sade Pennskaftet andlös. »Kläd i en skraddarsydd mörkblå dräkt och svart filthatt med hvita tjädrar — —?» Men Herre Gud Klara, det är ju — —

— Jag, ja, sade Klara med en bister ton-vikt på jag. Du vet, jag har roat mig med

att gå kammad som prinsessan, och här har jag för det.

— Är du alldeles säker? frågade Pennskaftet med handen på telefonluren bredvid sängen.

— Säker? Där står en herre i går eftermiddag och tittar på mig, jag köpte Berliner Tageblatt, just för att läsa om prinsessan. Nå att en herre tittar på mig — — du förstår — — Men så går han rakt på mig: vous êtes la Princesse Charlotte? säger han mycket bestämdt. Jag blef så häpen förstår du, man är alltid ett nöt, så jag rodnade och svarade: vous, vous trompez, monsieur, och sprang min väg. Jag trodde han skulle följa efter mig, men det gjorde han inte, han telefonerade förstås sedan till telegrambyrån och nu går det ut öfver världen.

Pennskaftet stirrade liksom förstenad en lång stund.

— Tack skall du ha Klara, som kom hit, nu har du gjort mig en tjänst, som är mycket större än du anar. Du kan inte tro, hvilken förtjusande artikel jag skall göra af det här, men du är så god och håller dig inne i dag, du skall få mat och allt hvad du vill i dag, och jag skall telefona till hushållsskolan att du är sjuk. Nu måste jag upp. Hon satt

redan och dinglade med benen öfver sängkanten, och händerna knäppta för den gode journalistens bön, då hon förvånade Klara med att plötsligt suckande krypa ner igen och dra upp täcket öfver axlarna.

— Nej, sade hon, det får tusan göra och inte jag. Jag känner henne inte så mycket, och jag skulle aldrig rymma från Dick, men Dick är heller ingen härtig han. Och hon sitter väl just nu gömd nånstans, som en fågel, som spåras af hundarna. Låt dem komma hit och jaga henne, låt dem komma på villospår — jag går miste om äran, och Gud skall veta, att det är hårdt, men *hon är ju ändå ett kvinns!*

Klara kom ihåg att detta: »hon är ju ändå ett kvinns», varit den enda förklaring Pennskafket ansett sig behöfva ge öfver sin hjälpsamhet mot henne själf, och hon fick tårarna i ögonen borta vid spritköket, när hon förstod att detta var den enkla synvinkel, hvarur Pennskafket betraktade prinsessor och prostituerade.

När Pennskafket steg in i K. F. U. K:s stora sal, var trots den tidiga timman salen rätt väl besatt. Det hade tydligen gjort sitt till att en af de dagliga tidningarna samma morgon kommit med en artikel där man till

rösträttskvinnornas stora häpnad, helt omotiveradt framhöll vikten af att rösträttsrörelsen leddes af oförvitliga kvinnor. Man skulle kunnat tro de förfärligaste saker, och endast de invigda visste ju, att detta var Adrians verk, Adrian som begagnat sig af den tjocka författarinnan från Bengtssons pensionat.

Pennskaftets inträde väckte en viss uppmärksamhet, man såg genast att hon befann sig i hög stämning, att hon visste något, att något skulle hända. Kort därpå inträdde Kerstin Vallmark med röda kinder, och i samma minut fröken Adrian med sina anonyma bref, som voro flera än vanligt, och hastigt spridde sig öfver hela församlingen. Från sin plats iakttog Pennskaftet, hur en viss oro började bli märkbar å de platser, där sällskapet slagit ner, men nya föreningsmedlemmar inträdde oupphörligt, och församlingen var alltjämt en blandning af invigda och undrande ansikten. Kerstin Vallmark gick omkring och delade ut order utan att inlåta sig på några förklaringar, och Pennskaftet måste skratta för sig själf, då hon såg hur många af dem, som blifvit förmanade af fröken Adrian, gingo fram till vice ordföranden, Ester Henning, som med oföränderligt lugn gaf dem besked med två korta ord. Äfven fröken Adrian märkte detta, och blef

allt rödare i ansiktet, ty hon visste mycket väl af erfarenhet, hur svårt det var att komma någon väg, om vice ordföranden satte sin nästan orubbliga auktoritet däremot.

Plötsligt vändes alla hufvuden, där kom Cecilia in, ensam, litet böjd och oviss om hur hon skulle placera sig. Hon rodnade inför alla blickar, nickade åt vännerna, hälsade på fröken Adrian, som mätte henne från hufvud till fot med den hederliga kvinnans omätliga förakt, och hamnade slutligen bredvid fru Horne-man, som slagit sig ner på en afsides bänk.

När hon blef ombedd att gå in i styrelsen hade hon pröfvat sig själf med den största omsorg. Det arbete, som var förbundet med uppdraget, ville hon mer än gärna ge, det var ju hennes enda glädje. Men inför möjligheten att rycka upp som ledare och ta ansvaret på sina skuldror kände hon sig olyckligt liten och obetydlig. Ju mer hon tänkte på saken, dess ansvarsfullare syntes den henne. Här omvandlade man i all stillhet samhällets grundtyp och flyttade om vikterna på vågskålen. De, som skötte om detta, borde väl vara folk af annat slag än hon, som varit blind i så många år och som aldrig skulle bli en hel människa som andra. Det var oändligt tungt att vara ledare, när man visste med sig, att hvarje åt-

gärd, som företogs på ens ansvar, dock var en bit af kvinnorörelsens historia. Till slut funderade hon sig alldeles förkrossad, det var endast Ester Hennings resoluta: vi har ingen bättre, som bestämde henne.

Valen stodo först på föredragningslistan. Styrelsemedlemmarna skulle kvarstå, så när som på en, man hade alltså endast en plats att besätta. När det kom till nämmandet af kandidater reste sig Kerstin Vallmark och fröken Adrian samtidigt upp, men Kerstin hade i förväg antecknat sitt namn hos ordföranden, hvarför hon fick ordet först. Hon talade för Cecilias kandidatur med en värme och en mångordighet, som kom Cecilia att se upp och för första gången undra om hennes val på något sätt var hotadt.

Så fort hon slutat, reste sig fröken Adrian, darrande på rösten af förargelse och nitälskan. Hon nämnde i sin tur en motkandidat, som hon förstod att förorda så, att ingen kunde undgå att begripa, hurusom hon enligt hennes mening hade alla de egenskaper Cecilia saknade: godt rykte, fast karaktär, oförvitlighet. Hennes vrede, hennes fruktan att trots allt misslyckas, föranledde henne att gå längre än hon afsett. Hon förstod, att hon ställt till en skandal, hvares like aldrig förekommit på ett

årsmöte, men hon satte sig ned med det stolta medvetandet, att hon gjort sin plikt.

Pennskaftet satt och stirrade oafvändt på henne, utan att bry sig om att fröken Adrian till slut märkte det och reagerade.

— Hvad tror du kan vara förklaringen till hennes uppförande? hviskade hon darrande af vrede till Anna Gylling, som satt i närheten. Är det hennes manfolk, som varit så få och fäniga?

— Det är just likt en liten bortskämd flicka som du att genast komma med det, hviskade Anna tillbaka. Så lätt löser du nog inte den gåta, som bor i det Adrianska psyket.

— Det kan hända, att jag är en liten bortskämd flicka, och jag misstror alltid dem, som är sedliga med flit, envisades Pennskaftet.

— Det ligger nära till hands, svarade Anna, men på botten af deras oklara själar under all afundsjuka och viktighet ligger nog en aning om att där är en af kvinnopsykets landvinnigar genom århundrade, som inte får förloras. De vill till hvarje pris vara rena.

— Herre Gud, hvem vill inte det, sade Pennskaftet otåligt, endast man tänker inte så mycket på sånt.

— Du är mycket duktig, Pennskaft, svarade Anna, men du är fasligt ung. Ser du,

nu Adrian, nej, inte precis Adrian, ty hon är elak, men du kan tänka dig någon med hennes uppfattning, som är en präktig och älskvärd människa, godhjärtad och allt hvad du vill. Hon har lärt sig att vörda formerna, som de enda, som kan rymma ett sedligt innehåll. De är för henne tecknet på den »höga ställning som kvinnan alltjämt intagit vid mannens sida». och rubbar vi dem, då störtar vi oss själva med öppna ögon i fördärfvet, det är hennes tro. Det hindrar ju inte, att det kan vara *vår* plikt att rubba dessa former i alla fall.

— »Höga ställning» citerade Pennskafket förkrossad. Så underligt. Men, sade hon efter en stund, att Adrian burit sig exempellöst illa åt, det kan du väl inte neka till med all din kolossala objektivitet? Ser du, om man har tålmod med »sedligheten» fördärfvar den allt. Hvad är nu detta för dumheter, Cecilia, ingen kan lefva ett renare lif än hon?

— Det vet de, men hon har gått utom formerna en gång, och det skall aldrig förlätas.

Du måste dock låta dem få ha något igen för sin egen dygd.

— Stackars älskade Cecilia, tänkte Pennskafket och vågade för första gången en blick på henne. Till flickans stora häpnad och glädje blef den besvarad med ett leende, visserligen

vemodigt, men ändå ett leende. Cecilia, som hon trott upplefva sitt lifs bittraste stund. Hon förstod inte, att den stunden låg långt bakom henne.

Det prasslade med valsedlar, man lånade pennor af hvarandra, pratade och rådgjorde ovanligt lifligt. Någon rörde knappt märkbart vid Cecilia. Det var fru Horneman.

— Tycker du inte, att detta är obehagligt, försökte hon litet besvärad.

— Åjo.

— Du kanske inte har tänkt på — — vore det inte bäst — — stå upp och afsäg dig uppdraget.

Cecilia vände sig långsamt mot henne. Hennes ögon svartnade som en sjö i oväder.

— *Nej*, sade hon.

Pennskafvet hade med yttersta uppmärksamhet iakttagit dem båda, och hennes triumf var utsäglig, då hon af minspelet såg att fru Horneman blifvit afsnäst.

Det förekom henne fortfarande som en saga, hon visste ju icke, att för den, som en gång dömt och hängt sig själf, men på allvar, ett sådant anfall som Adrians inte gör något öfverväldigande intryck.

Det sista året hade väl förändrat Cecilias uppfattning af den måttstock, efter hvilken

man har rätt att döma en människa; med en ny känsla af kvinnovärdet hade kommit ett nytt sätt att se. Men en rest af blygsel, en bitter aflagring af alla de sorger, som runnit igenom hennes hjärta hade alltjämt varit kvar, och det hade varit svårt att säga, hur hon skulle ställt sig till saken, om hon blifvit påverkad under hand. Men här var det själfva hennes harm, som räddade henne.

Denna domare hade icke någon värdighet, och den åsikt hon förfäktade syntes plötsligt absurd in till löjlighet. Här var en församling, som antogs innesluta de mest vidhjärtade kvinnorna i landet, och när man vågade resa sig inför den och säga, att den, som *endast* har sin oklanderlighet att bjuda är lämpligare att inta en ledarplats än den, som satt in sitt hela lif på rörelsen och gjort ett godt arbete men som icke håller konvensansens mått då måste ens själ äfven resa sig och säga: *nu är det nog*.

Medan mötet knagglade framåt, och ordföranden hade all möda att få några beslut ur det förströdda auditoriet, som väntade att få höra resultatet af rösträkningen, satt Cecilia, till synes oberörd och upprepade för sig själf dessa samma ord: »*nu är det nog*». Hennes lif var för alltid brustet, men därmed fick det

också vara nog. De döda skulle icke stå upp, ungdom, hopp, oskuld och modersdrömmar, de skulle alla ligga kvar i sin stora gemensamma graf, men det finge vara nog med botgöring, blygsel och förnedring, nog, nog, nog!

Cecilia valdes med öfverväldigande majoritet, och när mötet var öfver omringades hon af sina vänner, till hvilka fru Horneman nu med någon tvekan också slöt sig.

Hon tog emot lyckönskningarna och smålog mot alla; hvad hon känt, då hela hennes förflutna lif för ett ögonblick skymtat för församlingen frågade ingen, och ingen fick heller veta.

Hon förstod, att kamraterna skulle fira segern på någon restaurant, och att de gärna velat få henne med, om hon haft lust, men hon gick rakt hem med Kristin, som suttit i ett hörn af möteslokalen.

— Nå hvad säger nu Kristin om detta? frågade Cecilia plötsligt.

Kristin funderade litet: Ja, nog skäller di på hvarandra i Simrishamn också, men inte kallar di det för sedlighet, sade hon.

XXII.

En vinter hade åter gått, man hade hop-pats, när man stod vid dess början, att hinna med hela oceaner af arbete, men nu var det vårdagjämning och man fann, att en oskattbar tid hade flytt, utan att man lyckats sopa sitt arbetsbord rent: det var snarare ännu mera öfverlastadt än förr. Nya problem hade dykt upp, om hvilka man icke anat det minsta, och dagarna hade smulats sönder af det obeskrifliga arbete, som icke kan undgås eller uppskjutas, men som mänskligt att döma lämnar så få spår efter sig, och som är så litet glänsande att uppvisa som resultat. Ingen hade gjort några underverk, icke ens riksdagen, som befanns vara så tämligen lik den förra. Men man hade hållit det hela gående och lyckats visa, att man icke ämnade förtröttnas, om det var hvad motståndarna hoppades på.

Dragarlaget måste skratta, när det träffades, så slitet och trött såg det ut öfverlag af kvinnosak och brödförvärf, och det var betecknande, att man allt oftare dryftade frågan, hur man skulle kunna skaffa nytt folk till

hjälp i arbetet, som ökades för hvarje dag. Under vinterns samhällskurser hade Kerstin Vallmark, som varit den ledande kraften, lyckats samla några unga flickor, som man tänkte ta till, när hösten kom, och man emotsåg dem med glädje, blandad med något som liknade vemod, väl doldt djupast inne i hjärtat.

En dag samlade Cecilia dem alla till middag, ställde plötsligt fram Pennskaftet midt ibland dem och tvang det att berätta, att nu skulle det gifta sig. Det borde icke ha varit någon hemlighet, eftersom det redan lyst en gång i kyrkan, men det hade icke fallit någon in att fästa sig vid hvilka ceremonier en viss Barbro Magnus underkastade sig, så snart som det inte uttryckligen gällde Pennskaftet.

Flickan var själf för generad för att kunna ge akt på hvad intryck underrättelsen gjorde på hvar och en särskild medlem af Dragarlaget, men Cecilia, som såg bättre efter, lade med ett leende af stolthet och belåtenhet märke till det betecknande faktum, att där var kanske blott en enda af dem, som icke blef förvånad, men ingen enda, som icke blef glad.

Mest öfverraskad var kanske Kerstin Vallmark, trots det att höstens händelser lärt henne, att icke allt var så enkelt, som hon hittills föreställt sig,

— Jag får svälja en hel vecka, innan jag kan få det här i mig, sade hon. Nej Pennskaft, skall du verkligen gå ifrån oss?

— Tvärtom, sade Pennskaftet, som stred med sin längtan att omtala för Kerstin att »din bror» och den omtalade arkitekten voro identiska, tvärtom, jag kommer att kunna göra mycket mer nytta än förut, eftersom jag skall lämna det dagliga och nattliga släpögöret på tidningen, och koncentrera mig på att skriva om rösträtt och kvinnosak. Hon föreföll själf så förtjust åt denna idé, att ingen kunde ana, hurusom den var det slutliga resultatet af en kompromiss med Dick.

-- Du har en redlig vilja, sade Jane Horne-
man, men jag tror, att du gör upp räkningen utan din man. Tro mig, de flesta af dem vill ha beundran på öfvertid, till en början åtminstone. Jag känner många, som har haft lika stolta planer som du, men som varit tvungna att afstå från att realisera dem.

— Jag gifter mig väl inte med en vanlig germandrull heller, sade Pennskaftet med orubb-
lig öfvertygelse.

Det blef en glad afton. Pennskaftet, som till sin stora tillfredsställelse var så godt som det enda samtalsämnet, måste höra mycket skämt och många förmaningar att uppfostra

man och barn i den sanna läran och se till att hon delade rättvist mellan sina söner och döttrar, som det höfdes en af Dragarlaget.

Pennskaftet lofvade frikostigt att göra allt hvad man fordrade af henne och tillbakavisade harmset hvarje förmodan att hennes vackra föresatser kunde stöta på motstånd hos Dick, när det komme till förverkligandet.

Det var först när afskedet skulle äga rum, som det plötsligt kom en stämning af allvar öfver sällskapet.

— Farväl, sade Pennskaftet, det dröjer en tid innan vi ses igen.

— Seså, en tid? sade Kerstin genast mistrogen.

— Ja, svarade Pennskaftet, icke utan viss okonstlad värdighet.

— Hon har rätt, afgjorde Ester Henning, jag hade heller inte kunnat gifta mig på en frukostrast, som tydligen Kerstin finner det enda riktiga, ifall det nu öfverhufvud skall ske.

— Men jag kommer tillbaka, flickor, sade Pennskaftet med tårar i ögonen.

— Välkommen åter då, sade de, och när de gingo utför trappan, sade Kerstin hoppfullt: ni skall se, att hon kommer, hon har för godt stoff i sig för att låta släcka ut sig som ett ljus.

— Vi får väl se, Anna Gylling log sitt gamla leende, om man haft tillfälle att se, hade man kunnat ge akt på, att det var ve-modigare än vanligt, icke så bittert men oändligt mera sorgset.

Men Kerstin Vallmark hade uppfångat det skeptiska i tonfallet, det retade henne, och snart var dispyten mellan de båda vännerna i full gång.

Pennskaftet blef ensam kvar hos Cecilia, hon skulle ligga öfver till nästa morgon, för sista gången.

Hon hade nu gått in för att göra afton-toalett, medan Cecilia satt ensam kvar i sitt arbetsrum. Genom den halföppna dörren hörde hon Kristin och Pennskaftet utbyta åsikter, under det håret omsorgsfullt borstades för natten. De två hade haft mycket att rådgöra om, allt sedan den underbara dag på nyåret, då Dick kom med sin lugnaste uppsyn men nästan mållös af glädje och omtalade, att han blifvit tagen som kompanjon hos en arkitekt-firma på så goda villkor, att mindre hade dugt att sätta bo med.

— Jag har tänkt, sade Pennskaftet, som ville vara riktigt älskvärd och med stor själf-öfvervinnelse började ett samtal om annat än sin egen glädje, jag har tänkt ut ett sådant

bra sätt, på hvilket Kristin lättvindigt kan åka in i Historien tillsammans med sin fröken, vore inte det bra?

— Jo, sade Kristin, om det är någonstans som min fröken måste, så vill jag allt gärna krångla mig med, för det vet fröken, att min fröken så väl behöfver någon som ser till sig.

— Just det ja, sade Pennskaftet och såg ner, för att hennes leende icke skulle synas i spegeln. Men jag skall säga, det är inte en så lätt sak, att komma in i Historien. Jag vet bara ett sätt för Kristin, och det är, att bilda jungfrurnas rösträttsklubb. Känner Kristin de andra rösträttsjungfrurna?

— Joo då, sade Kristin, föga imponerad af tanken, och di är nog trefliga och bra, men vi har så litet att tala om, för ingen af oss kan skälla på våra herrskap. Augusta till Hornemans säger, att hon alltid skulle rekommendera en plats hos dem som är i rösträtten, men där är sällan någon ledig. Ja, inte hos arkitektens heller, för den skall jag då skaffa, när jag kommer hem till Simrishamn, och det behöfs ju ingen förr än till hösten?

— Nej, det blir nog bra, men säg ändå, kunde ni inte samlas och tala om rösträtten, envisades Pennskaftet, som ogärna afstod från sin älsklingstanke.

— Ja, den där rösträtten, fröken säger den skall vara så bra, men när alla människor får rösträtt och alla pigor med, så begriper jag inte hvad det kan vara för värde med den, för den som är herrskap?

— Nej, Kristin, sade Pennskaftet och suckade, jag har missräknat mig på Kristin, vi skall inte tala om det mera. Jag kan inte lära Kristin något, men den sorgliga sanningen är att jag har en massa att lära af Kristin. Skall jag tvättas nu? Då kan jag passa på och lära mig, hvad de olika kroppsdelarna heter på köksspråket, så att jag vet, när jag skall gå ut på torget och köpa mat. Visa mig till exempel brässen. Hon var mycket stolt öfver ordet, som hon lärt den tiden då Dick ännu var sjuk. Kristin dammade till henne med borsten om den mjuka halsen.

— Å, inte sitter brässen där? Jaså, ja visa mig då kotletraden. Sitter inte den nånstans på ryggen?

— Jo, gud hjälpe fröken, det gör den visst det, suckade Kristin och såg ömkande ner på den lilla nakna hvita grodan i duschbaljan.

— Det gör förresten detsamma, om jag lär mig mera, fortsatte grodan, för i mitt hus — Kristin skrattade och narrade grodan själf att i

all sin värdighet dra på munnen — i mitt hus skall aldrig förekomma någon hvardagsmat. Bort med husmanskosten! skall bli mitt valspråk.

— Kära fröken, hon kunde vara glad, om hon kunde bjuda på husmanskost alla gånger, sade Kristin högtidligt. Tänk på hur det gick med flickan, som trampade på brödet.

Och hon gaf flickan en sådan kalldusch att ett vrålände från patienten väckte Cecilia ur hennes tankar.

— Men barn då, hvad gör ni därinne?

— Jag lär mig hushåll, kved Pennskaftet.

Några minuter senare låg hon i sin säng, hårdhänt omstoppad ända upp till näsan af Kristin, som nu snöt sig högljudt ute i köket.

Cecilia kom in för att säga godnatt, Pennskaftet såg, att hon hade gråtit, ehuru hon log med svidande ögon. Hon kom fram och satte sig på flickans sängkant.

— Det är sista gången Pennskaftet är hos mig så här i all enkelhet, började hon.

Pennskaftet protesterade lifligt: Du gör mig hemsk i hågen, när du säger så där, Cecilia.

— Jo, Pennskaftets dagar är räknade, du kan väl inte springa omkring med det öknamnet, när du blir gift.

— Men jag kan aldrig bli en riktig fru i själen, Cecilia, och då så —

— Vänta du, det blir nog skillnad äfven i själen, kära barn. Och i vårt umgänge också. Emellertid, nej, seså, det är inte fråga om ett afsked, se inte så förskräckt ut. Hör på Pennskaft, du har blifvit min käraste vän, och du skall få en bröllopsgåfva af mig till tack och till — hon talade långsamt, som då man med yttersta ansträngning behärskar sin röst.

— Har inte Kristin fällat alla mina ser-vetter och handdukar, och har inte du rustat ut mig, som om jag vore din dotter, sade Pennskaftet och slog armarna om Cecilias hals, utan tanke på, att hennes ord kunde göra ondt.

— Som om du vore min dotter, upprepade Cecilia, ja, och då passar det ju — här skall du få det bästa jag har att ge dig, — hon öppnade sin hand, där hon dolde ett gammalt opalsmycke i guldfattning, som Pennskaftet aldrig hade sett. Pennskaftet tog det, alldeles hänryckt, inne i hennes hand glödde opalerna som eld på botten af en sjö.

— Du ser att mitt namn är ingraveradt här, sade Cecilia.

— Cecilia Bech, läste Pennskaftet, men skall du verkligen ge mig något så vackert?

Det, du måste ju själf vara mycket glad åt det?

— Nu skall vi profva det, sade Cecilia med en forceradt munter röst. Bland spetsarna på Pennskaftets nattdräkt lågo opalerna hvita som tårar och is, flickan gjorde en otålig rörelse: jag kan ju inte se, hur det tar sig ut.

— Det är riktigt vackert, sade Cecilia och log. Du skall strax få en spegel. Men hon rörde sig inte för att hämta den.

— Det är mycket gammalt, sade hon.

— Ja, sade Pennskaftet.

— Praktiskt sedt är det ju odödligt.

Pennskaftet teg, hon visste icke hvad som kunde vara lämpligt att säga.

— Jag skall dö, fortfor Cecilia på samma långsamma sätt, som hon förut talat. Jag antar att det skall dröja en tid ännu, spruckna krus håller alltid längst, det är nu ett faktum. Men jag skall dö, efter det jag först varit mycket ensam.

Det var ett underligt tal, tyckte Pennskaftet, när det gällde en present. Alla skulle ju dö.

— Jag skall dö alldeles, som den barnlösa måste dö. Mina tankar skall dö, mitt hjärta skall dö, min sorg skall dö, hela mitt väsen, förstår du?

Pennskaftet nickade.

— Men smycket skall lefva. Det är det enda, som jag hållit i min hand, ägt och burit på min kropp och varit vacker tillsammans med, som skall finnas, som skall lysa i solen, som andra skall glädjas åt, då jag är borta.

— Ja, sade Pennskaftet. Hon förstod nu.

— Därför skall du förvalta det, du som själf har odödligheten i din kropp. Nya generationer skall länka sig vidare vid dig, så långt vi kan tänka och mycket längre än vi kan se.

— Kanske det, sade Pennskaftet.

— Jag är en brusten länk, vid hvilken ingen ny kan fästas, jag kan lefva ändå min tid, det vore ju pretentiöst annars, men jag vill att du skall äga det enda af mig, som skall finnas kvar, du och de som kommer efter dig. Smycket och jag har haft vårt, men nu är det som om jag gåfve det i lifvets hand.

De sista orden voro knappt hörbara. Hon gick sakta ut och stängde dörren efter sig. Där satt Pennskaftet i sängen med smycket om halsen. Hon löste stilla af det och satt och såg på stenarna, som skiftade mellan glädje och gråt i hennes hand. Mellan glädje och gråt, som hon själf.

— Mitt hjärtas älskade, sade hon. Och somnade med smycket tryckt mot sitt hjärta.

=
=

> Svarta

Elkan

FÖRUT HAR PÅ AKTIEBOLAGET LJUS FÖRLAG
UTKOMMIT:

ELIN WÄGNER

NORRTULLSLIGAN

ROMAN

PRIS 2.50

PRESSUTTALANDEN:

Hon har en klippsk och oförfärad stil, och hennes humor är verklig humor — icke det krystade och pretiösa oting som annars brukar åstadkommas af skrivvande damer i genren.

Jag skulle vilja anbefalla Norrtullsligan åt litet hvar och allra mest åt den kvinnliga värld som depenserar lika mycket i månaden på handskar och konditori som en hvar af fröken Wägners små ligister hade att lefva på.

(B. B—n i Dagens Nyheter.)

Den kända unga författarinnan står midt i samtiden och ögonblicksfotograferar med lif och lust — ja, hvad mer är — med uppdrifven artistisk finess. Hon skriver förbluffande flott och säkert, skenbart vårdslöst, i själfva verket raffineradt stramt.

(K. J. i Sthlms Dagblad.)

Det är den bästa och roligaste svenska bok vi läst på länge. Elin Wägner är en fyndig kåsör — hennes skildring af det kvinnliga kontoristkottet är säker och träffande, samt, hvilket är mycket värdt, icke det minsta sentimental.

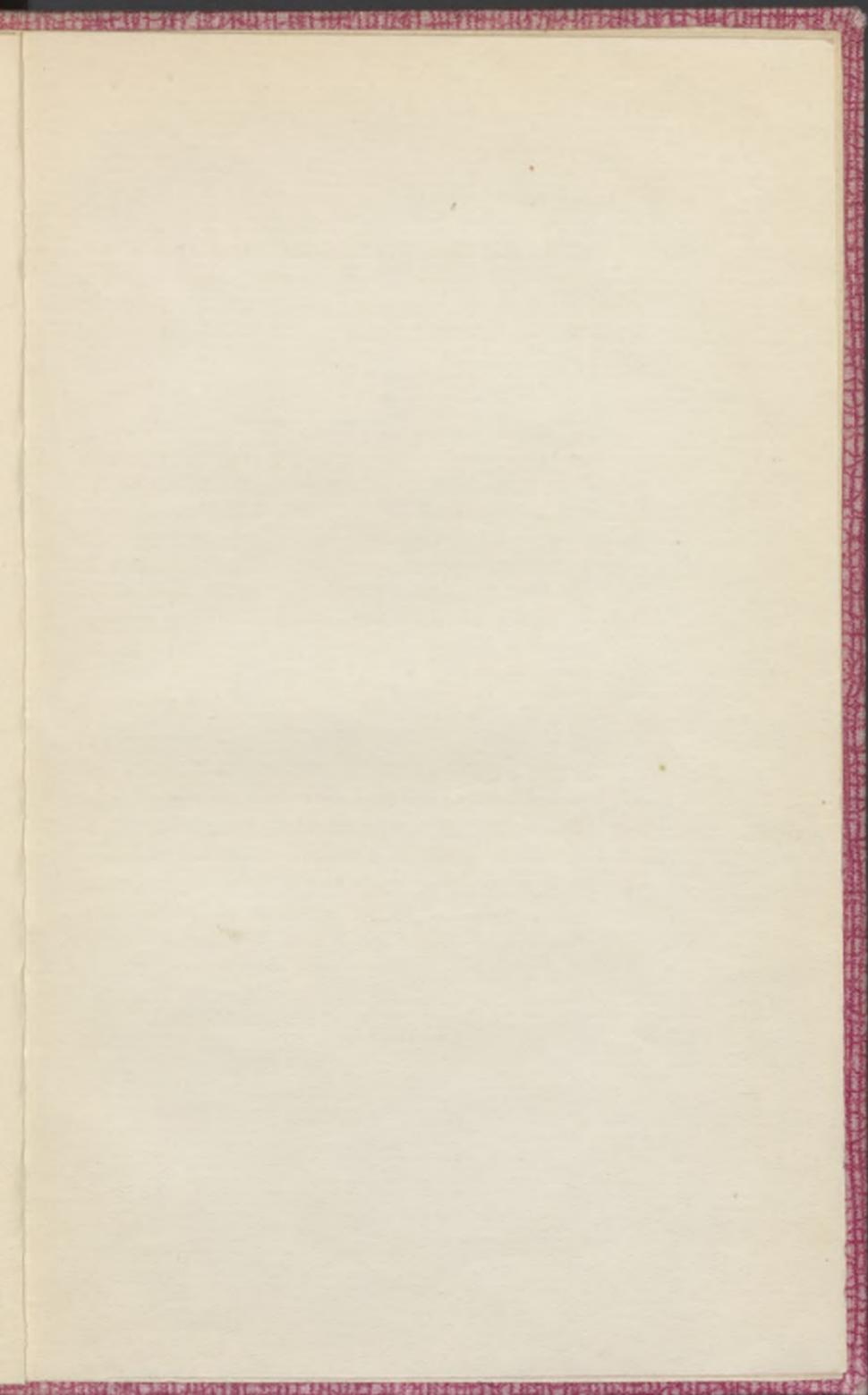
(H. Z. i S. Nisse.)

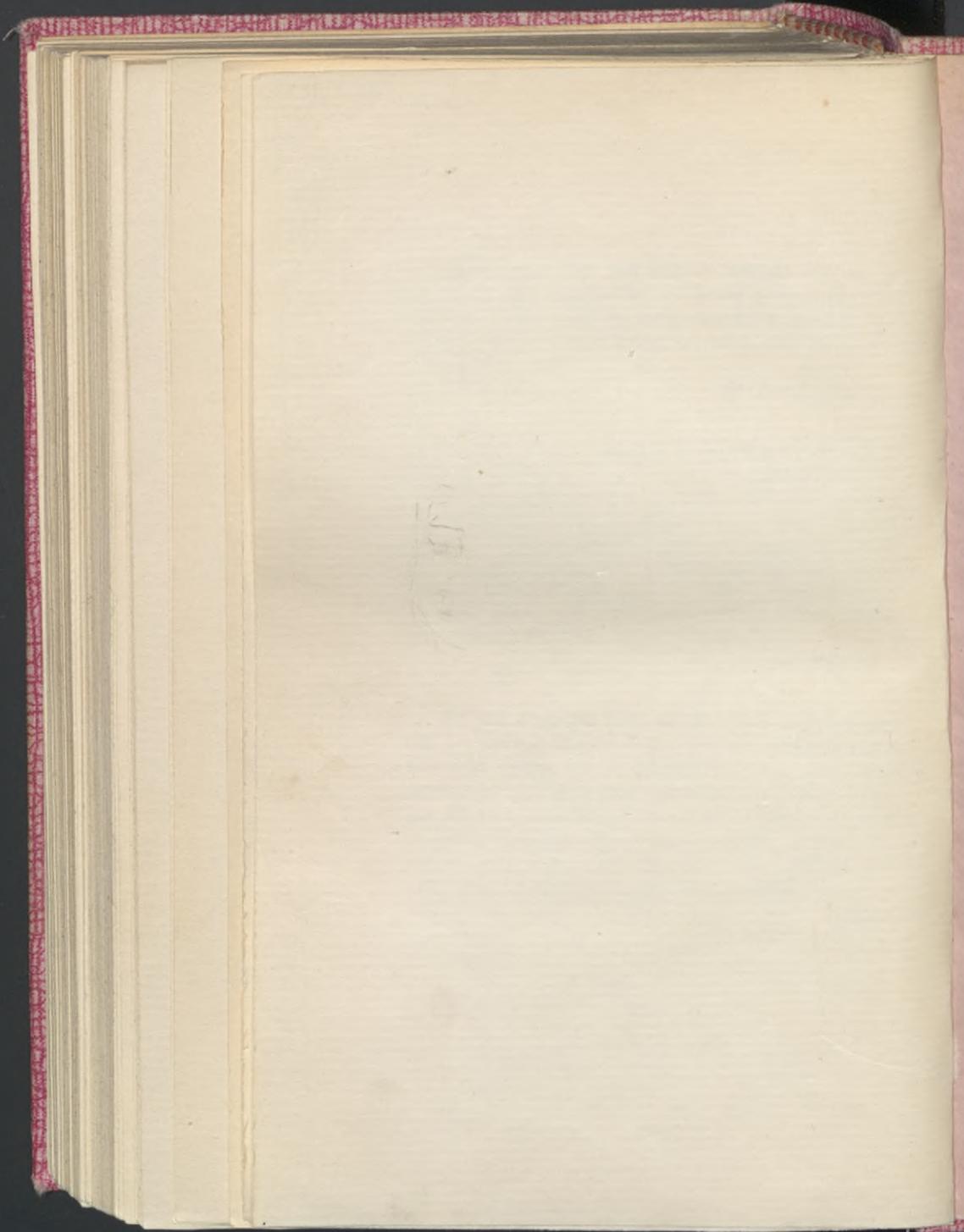
Det är en modärn Stockholmsbok från de yttersta af dessa dagar, en bok, hvars sociala innebörd kanske lika mycket legat författarinnan om hjärtat som dess litterära. De otillräckliga lönernas bittra hvardagstragedi med halfsvält och dold försakelse och trista framtidsperspektiv af både en och annan sort, är bokens så att säga sociala stoff. — Boken är rolig, men den saknar icke sitt allvar, och den visar, under Elisabeths och de andras jargon, utan tvifvel intelligens.

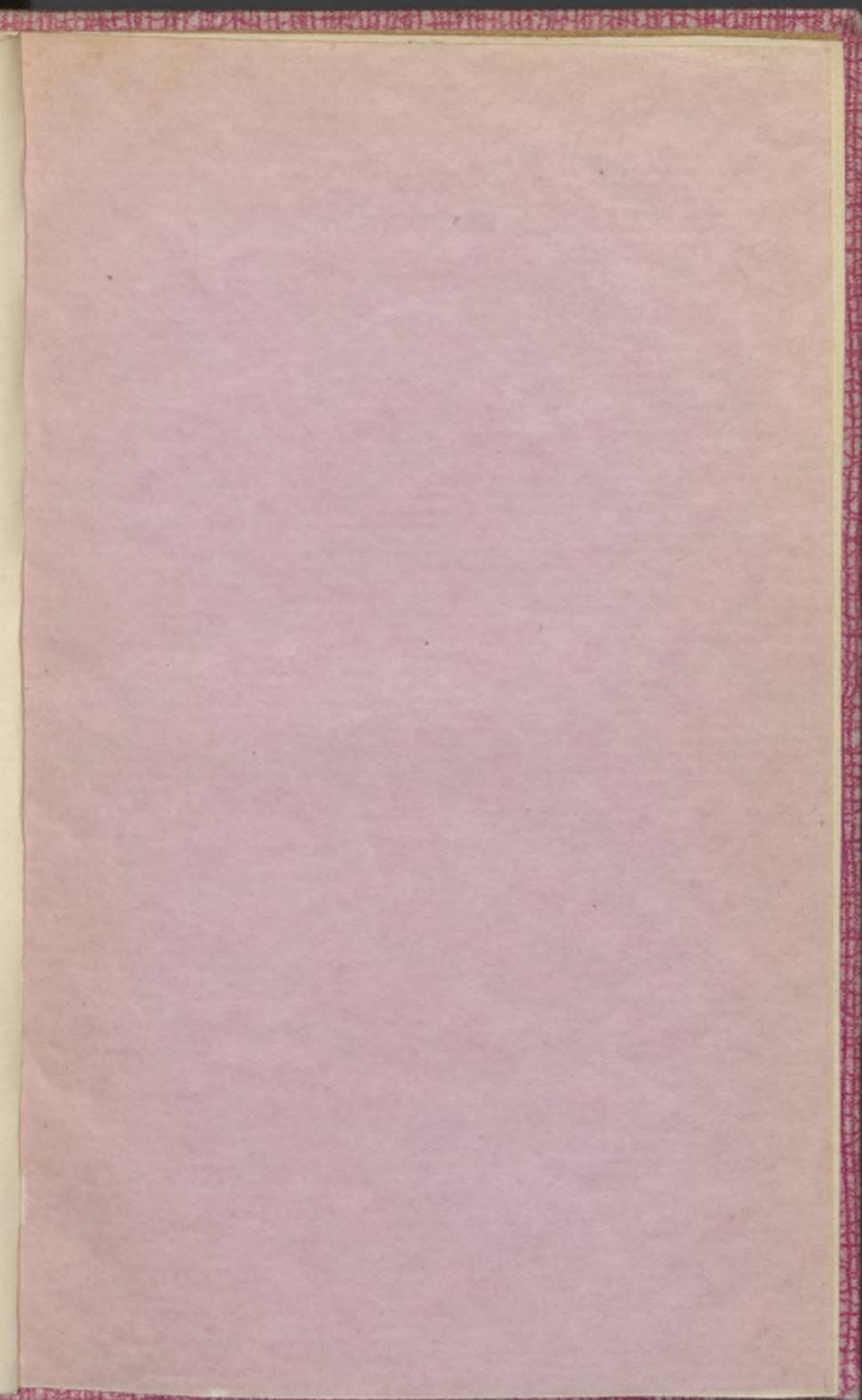
(Aftonbladet.)

En tätt duggande ironi, en väl träffad stockholmston och den smidiga litterära formen äro emellertid egenskaper som göra boken till en fängslande läsning. Där finnes spiritualitet och godt lynne jämsides med indignationen, den där dock hela tiden ljuder som ett ledmotiv, en protest på dessa tusentals unga kvinnors vägnar, hvilkas uppslitande arbete vid pulpet och bakom disk samhället utan skrupler tillgodogör sig för en billig penning.

(Idun.)

Omslaget tryckt & Wald. Zachrissons Boktr. A.-B., Göteborg

